

TYÖLLISYYSALUEIDEN TILA

Sosiaali- barometri

2026

SOSTE

Sosiaalibarometri 2026 erityiskatsaus

Työllisyysalueiden tila

Anne Eronen – Pia Londén

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Helsinki 2026

© SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Kannen kuva: Veikko Somerpuro

Ulkoasu ja taitto: Pia Londén

Sosiaalibarometri 2026

ISSN 2489-2726

ISBN 978-952-7521-09-0 (verkko)

Sisällys

Saatteeksi	5
1 Tutkimusaineisto ja toteutus	6
Tutkimuskysymykset.....	6
Kertynyt aineisto	6
Analyysi.....	6
2 Työllisyysalueiden alkuvaihe.....	8
2.1 Työllisyysalueiden tavoitteet.....	8
Valtakunnalliset tavoitteet	8
Työllisyysalueiden omat tavoitteet ja painopisteet	9
2.2 Arviot rahoitusmallista	11
2.3 Alkuvaiheen onnistumiset.....	14
2.4 Lähiaikojen suurimmat huolenaiheet	17
2.4 Yhteenveto	21
3 Työvoimapalvelujen tila	23
3.1 Työnhakijapalveluiden toimivuus.....	23
Asiointikanavat ja tiedonkulku	23
Asiakaspalvelu.....	24
Uuden ammattiosaamisen tarpeet.....	25
3.2 Työllisyysalueilla kehitetyt uudet palvelut ja mallit.....	27
3.3 Työllistymistä edistävät palvelut ja muut toimet	31
Työllistymistä parantavat palvelut	31
Työllistymistä edistävät muut toimet	32
3.4 Lainsäädännön muutostarpeet työvoimapalveluissa	34
3.5 Yhteenveto	38
4 Vaikeimmin työllistyvien tilanne	40
4.1 Työllistymisen esteet	40
4.2 Huomiota tarvitsevat asiakasryhmät.....	42
Liian vähille tai ilman palveluja jäävät asiakkaat	42
Työnhakijaryhmät, joiden työllistymiseen tulisi satsata erityisesti	44
4.3 Monialainen palvelu	46
Monialainen palvelu työllisyyden parantajana	46
Yhteispalvelujen toimivuus	47

Tiedonkulun ja palveluohjauksen toimivuus	47
4.4 Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa	48
Hyvin toimivat asiat hyvinvointialueyhteistyössä	49
Huonosti toimivat asiat hyvinvointialueyhteistyössä	50
4.5 Yhteenveto	54
5 Järjestöt työllistäjinä ja työllistymisen edistäjinä	56
5.1 Järjestöt työllisyysalueiden yhteistyörakenteissa	56
5.2 Järjestöjen työllisyystoimien ja osaamisen hyödyntäminen	56
Ajallinen muutos.....	57
5.3 Järjestöjen rooli työllisyyden hoidossa nyt ja jatkossa	59
5.4 Yhteenveto	62
6 Mahdollisuudet työhön ja toimeentuloon 2030-luvulla	64
6.1 Sosiaaliturva työhön osallistumisen tukena	64
6.2 Vaikuttavat työvoimapalvelut työllistymisen edistäjinä.....	66
6.3 Tasapainoinen maahan- ja maassamuutto	68
6.4 Yhteenveto	68
7 Johtopäätökset	70
7.1 Työllisyysalueiden alku hallinnollisena rakenteena lupaava, mutta työnhakijan saama palvelu vaihtelee eri alueilla	70
7.2 Vaikein koe on yhä edessä: pitkäaikaistyöttömyys ja monialaisen tuen tarve.....	70
7.3 Työvoimapalvelujen pullonkaula on monialaisessa tuessa.....	71
7.4 Rahoitusmallin kannustinvinouma johtaa vaikeasti työllistyvien palvelemisen aliresursointiin	72
7.5 Tarve järjestöjen työlle kasvaa, mutta niiden toimintaedellytykset heikkenevät	73
7.6 Tulevaisuus: enemmän osaamista ja teknologiaa, edelleen kovia ongelmia.....	74
Lähteet.....	75
Liitteet.....	78

Saatteeksi

Sosiaalibarometria on laadittu vuodesta 1991 lähtien. Se kuvaa hyvinvoinnin, julkisten palvelujen ja palvelujärjestelmän tilaa ja ennakoituja kehityssuuntia. Sosiaalibarometri on asiantuntija-arvioihin perustuva tutkimus ja sen aineisto kootaan sähköisellä kyselylomakkeella.

Käsillä olevassa 35. Sosiaalibarometrin erityiskatsauksessa tarkastellaan työllisyysalueiden tilaa ensimmäisen toimintavuoden lopulla marraskuussa 2025. Tiedonkeruu osoitettiin työllisyysalueiden johtajille, päälliköille sekä työllisyysalueista vastaaville lautakuntien puheenjohtajille ja jäsenille. Kantaa työllisyysalueensa tilaan otti 174 vastaajaa 44 eri työllisyysalueelta.

Käsillä oleva raportti käsittelee ensivaiheen arvioita, miten työllisyysalueiden toimintaa suuntaavien valtakunnallisten tavoitteiden nähdään toteutuvan ja millaisia omia tavoitteita tai toimintamalleja alueilla on jo laadittu. Palveluissa työskentelevät kuvaavat myös muun muassa työvoimapalvelujen ja muiden toimien mahdollisuuksia parantaa työttömien työllistymistä. Monin paikoin näkemyksiä on mahdollista verrata työvoimapalvelujen johdon arvioihin ennen työllisyysalueiden käynnistymistä.

SOSTELLE erityisen keskeiset näkökulmat koskevat vaikeimmin työllistyviä ihmisiä ja järjestöjen osallistumista työllisyyden edistämiseen. Erityishuomio on siten työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden keskinäisessä yhteistyössä: miten palvelujen yhteensovittamisessa on onnistuttu.

Sosiaalibarometrin kyselyt on laadittu SOSTEn tutkijoiden ja erityisasiantuntija Päivi Kiiskisen yhteistyössä. Sosiaalibarometri 2026 toteutuksesta sekä aineiston analysoinnista ja tulosten raportoinnista on vastannut tutkija Anne Eronen. Aineistonkeruun, julkaisun grafiikat, avovastausten luokittelut ja taiton on toteuttanut tutkimuksen erityisasiantuntija Pia Londén.

Kiitämme kyselyyn vastanneita työllisyysalueiden johtajia ja päälliköitä sekä työllisyydestä vastaavien lautakuntien jäseniä. Tiedostamme, että työllisyysalueuudistus on työvoimapalveluissa suuri muutos ja ensimmäinen toimintavuosi on vaatinut toiminnan moninaista uudelleenorganisointia. Siksi jokainen vastaus on meille erityisen arvokas. Rahoituksesta kiitämme sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alaista sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskusta (STEA).

Helsingissä 13.4.2026

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

1 Tutkimusaineisto ja toteutus

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtion työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille 1.1.2025. Työllisyysalueita on yhteensä 45 ja niistä 39 järjestää palvelut vastuukuntamallilla, kaksi kuntayhtymänä ja neljä kuntaa itse. (TEM 2025a.)

Tutkimuskysymykset

- Miten työllisyysalueiden toiminta on käynnistynyt?
- Miten työvoimapalvelut ja muut toimet edistävät työllistymistä?
- Miltä vaikeimmin työllistyvien tilanne näyttää työllisyysalueilla?
- Hyödynnetäänkö työllisyyden edistämässä järjestöjen osaamista?
- Miltä näyttää työllisyysalueiden näkökulmasta työtä ja toimeentuloa koskeva tulevaisuus?

Kertynyt aineisto

Kyselyjen vastaajaryhmiä oli kaksi: työllisyysalueiden johto ja työllisyydestä vastaavat lautakunnat. Kummallakin vastaajaryhmällä oli oma vastauslomakkeensa, jolla kysyttiin sekä molemmille yhteisiä että joitakin erillisiä kysymyksiä. Työllisyysalueiden johdon kysely lähetettiin työllisyysalueiden johtajille ja päällikkötason henkilöstölle. Lautakuntavastaajiin kuuluivat työllisyysalueen lautakunnan, jaoston tai johtokunnan puheenjohtajat ja jäsenet. Kyselyt lähetettiin työllisyysalueiden tai vastuukuntien kirjaamojen kautta tai alueiden verkkosivuilla annettuihin sähköpostiosoitteisiin.

Kyselyjen vastausaika oli 3. – 25.11.2025. Kyselyt toteutettiin sähköisinä ja vastaamattomia vastaajia muistutettiin kyselyyn vastaamisesta aineistokeruun aikana.

Vastauksia palautui määräaikaan mennessä yhteensä 174. Niistä johdon vastauksia oli 77 ja lautakuntien vastauksia 97. Koska vastaajien kokonaismäärä ei ole tiedossa ja yhdeltä alueelta tai kunnasta saattoi tulla useita vastauksia, ei vastausprosentteja voida esittää. 44 työllisyysalueelta saatiin vähintään yksi ja enintään 11 vastausta.

Analyysi

Aineistonkeruu ja tilastollisen aineiston analysointi toteutettiin kvantitatiivisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Kysymykset muotoiltiin lomakkeisiin pääosin strukturoituna muuttujina ja aiempien Sosiaalibarometreihin vertailtavat kysymykset tiedusteltiin samassa muodossa. Käsiteltyjä teemoja tarkennettiin avoimilla kysymyksillä.

Kvantitatiivinen aineisto analysoitiin pääasiassa kuvailevin menetelmin, suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina. Soveltuvissa tarkasteluissa aineistoa tiivistettiin summamuuttujiksi. Ristiintaulukoinnit testattiin (khiin neliötesti χ^2), ja niistä kuvataan tekstissä erittäin merkitsevät ($p < 0,001$), merkitsevät erot ($0,001 < p < 0,01$) ja melkein merkitsevät erot ($0,01 < p < 0,05$). Numeeriset tiedot esitetään raportissa kokonaisprosentteina. Analyysissa ”ei osaa sanoa” -vastausten käsittely on ratkaistu kysymyskohtaisesti.

Työvoimapalvelujen toimivuutta ja työllistämiseen vaikuttavia seikkoja vertaillaan myös vuosien 2021, 2023 ja 2025 kesken. Aiempina vuosina kyselyn vastaajina olivat viidentoista TE-toimiston

johtajat ja päälliköt (2021 52 vastausta ja 2023 60 vastausta) sekä kuntien työllisyyspalveluista vastaavat viranhaltijat (2021 142 vastausta ja 2023 263 vastausta). Vuosivertailussa ovat mukana yhdenmukaisuuden vuoksi vain työvoimapalvelujen johdon näkemykset.

Mikäli johdon ja lautakuntien jäsenten näkemykset eivät eroa tilastollisesti merkitsevästi toisistaan, käsitellään vastaukset yhdessä. Tulosten raportoinnissa vastaajista käytetään myös nimityksiä (työllisyysalueiden) johto ja päättäjät tai lautakuntavastaajat, ellei kyseessä ole vain päälliköille esitetty kysymys.

2 Työllisyysalueiden alkuvaihe

Työllisyysalueet perustettiin osana TE-palvelut 2024-uudistusta. Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille vuoden 2025 alussa. Tällöin valtiolta kuntien palvelukseen siirtyi noin 4400 työntekijää (KEHA-keskus 2024). Työllisyysalueita on 45. Niistä 39 toimii vastuukuntamallilla, 2 kuntayhtymämallilla ja 4 kuntaa järjestää palvelut itse. (TEM 2025a.)

Uudistus tehtiin, jotta työllisyyspalvelut olisivat lähempänä paikallisia työnhakijoita, työnantajia ja kuntien muita palveluja. Tavoitteena oli myös vahvistaa kuntien kannusteita edistää työllisyyttä, sovittaa palvelut paremmin yhteen paikallisten elinvoima-, koulutus- ja yrityspalvelujen kanssa sekä parantaa työvoiman saatavuutta. Uudistuksella tavoiteltiin 7 000–10 000 lisätyöllistä. (TEM 2024a.)

2.1 Työllisyysalueiden tavoitteet

Valtakunnalliset tavoitteet

Valtioneuvosto vahvistaa hallituskausittain työllisyydenhoidon valtakunnalliset tavoitteet (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 21 §). Tavoitteet on määritelty valtioneuvoston periaatepäätöksessä ja ne koskevat muun muassa työvoimapalvelujen toteutumista, vaikuttavuutta, yhdenvertaisuutta, palvelujen yhteensovittamista, eri tahojen yhteistyötä, osaavan työvoiman saatavuutta sekä työllisyydenhoidon ja digitalisaation kehittämistä (TEM 2024b).

Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa, miten työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden arvioidaan toteutuvan omalla alueella (kuvio 1, liite 2.1). Työllisyysalueiden johto ja lautakuntien jäsenet tulkitsivat työllisyysalueiden alkuvaiheessa tavoitteiden toteutumista varsin yhdenmukaisesti.

Selvästi eniten luotetaan siihen, että työllisyysalueella vahvistetaan alueen elinvoimaa yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Tämän katsoi toteutuvan hyvin tai melko hyvin 81 prosenttia vastaajista. Lähes yhtä vahva kanta oli siihen, että työllisyysalueella taataan yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset palvelut kaikille asiakkaille molemmilla kansalliskielillä (77 %). Tässä oli tavoitteiden ainoa tilastollisesti merkitsevä ero: johto (87 %) luotti kielellisen yhdenvertaisuuden toteutuvan vielä päättäjiä (69 %) paremmin.

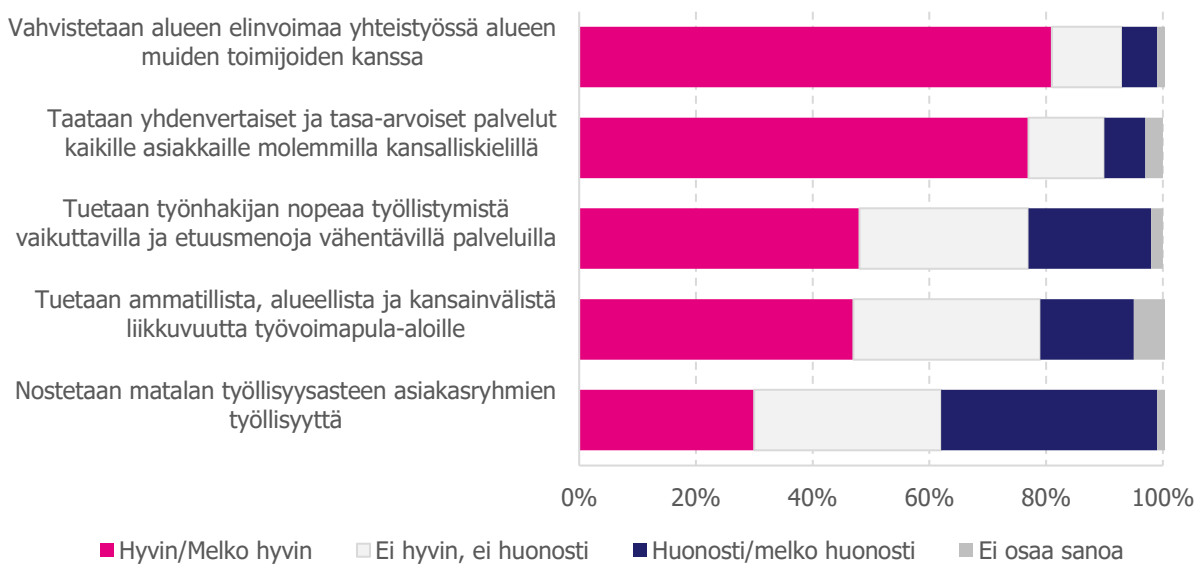
Noin puolet vastaajista katsoi, että omalla alueella tuetaan hyvin tai melko hyvin työnhakijan nopeaa työllistymistä palveluilla (48 %) sekä ammatillista, alueellista ja kansainvälistä liikkuvuutta työvoimapula-aloille (47 %). Näissä oli kuitenkin jo enemmän epäilystä. Erityisesti kriittisyyttä omalla työllisyysalueella herätti tavoite tukea nopeaa työllistymistä vaikuttavilla ja etuusmenoja vähentävillä palveluilla. Tämän katsoi toteutuvan alueellaan huonosti tai melko huonosti joka viides vastaaja (21 %). Liikkuvuuden tukemisen epäilee toteutuvan heikosti joka kuudes vastaaja (16 %).

Kielteisimmät arviot valtakunnallisista tavoitteista saa matalan työllisyysasteen asiakasryhmien työllisyyden nostaminen. Tämän katsoo toteutuvan hyvin tai melko hyvin vain 30 prosenttia vastaajista. Täysin päinvastaisella kannalla on useampi vastaaja, 37 prosenttia.

Vastaajat toivat kyselyssä esille työllisyysalueiden erilaiset lähtökohdat. Osa nykyisistä työllisyysalueista on käynnistänyt toimintansa aidosti vasta vuonna 2025, jolloin uuden organisaation alkuvaihe vaatii enemmän aikaa kuin aiemmin jo kuntakokeiluissa mukana olleilla alueilla.

”2025 toiminnan painopisteenä on ollut TE-palveluiden ja henkilöstön siirto kunnan puolelle ja toiminnan vakauttaminen. Meillä ei ole kuntakokeilutaustaa ja käynnistämme palvelureformin vasta 2025 vuoden loppupuolella. Työllistämiseen vaikuttaminen muuten kuin suhdanteen parantumisella on haasteellista ---”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA



Kuvio 1. Valtakunnallisten työllisyyden edistämisen tavoitteiden toteutuminen työllisyysalueilla johdon ja päättäjien mukaan.

Työllisyysalueiden omat tavoitteet ja painopisteet

64 prosenttia työllisyysalueiden johdosta totesi, että työllisyysalueella on valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi omia tavoitteita tai painopisteitä. Painotuksia kuvattiin 37 työllisyysalueen avovastauksissa, mutta on oletettavaa, että tämä koskee jossain muodossa muitakin työllisyysalueita.

Yleisimmin vastaajat kertoivat alueensa painopisteenä olevan nuorten työllisyysasteen nostamisen. Muutamilla alueilla painopisteenä on myös maahanmuuttajien kotoutuminen tai työllisyyden vahvistaminen. Painopisteenä ei mainittu nuorten ja maahanmuuttajien lisäksi juurikaan muita asiakasryhmiä.

”Nuorten ja maahan muuttaneiden työllisyyden edistäminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kotoutuminen ja työvoiman ulkopuolisten maahanmuuttajien palvelut korostuvat [kaupungissa], jossa on suuri maahan muuttaneiden osuus väestöstä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Toinen tyypillinen työllisyysalueiden oma painopiste on varmistaa asiakkaille lähipalvelut ja kasvokkain palvelua. Yksittäiset vastaajat kertoivat lisäksi erityisenä tavoitteena olevan asiakaslähtöiset palvelupolut ja nopea työllistyminen.

”Lähipalvelu kaikissa työllisyysalueen kunnissa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Työllisyyspalveluita tarjotaan lähipalveluna asiakkaan omassa kotikunnassa, asiakaspalvelussa painottuu henkilökohtainen asiointi.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kehitämme asiakkaiden palvelupolkuja asiakaslähtöisesti.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Muutamit vastaajat mainitsivat työnhakijoiden osaamisen ja työkyvyn vahvistamista koskevia työllisyysalueen omia tavoitteita. Lisäksi jotkut vastaajista nostivat esille erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden tilanteen painopisteenä. Näitä olivat yleensä pitkäaikaistyöttömien tai vaikeimmassa tilanteessa olevien työllistymisen edistäminen ja työkyvyn kehittäminen.

”--- Tarjoamme kasvatuspolun työelämään, hankskaamme ammattitutkinnot ja kielitaidon tarpeet sekä tähtäämme yhdessä kohti korkeampaa osaamista. ---

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Pitkäaikaistyöttömyyteen kohdentuvat toimet. Strategiatyö saattaa tuottaa vielä uusia.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työnhakijan osaamisen ja työkyvyn vahvistaminen sekä tarkoituksenmukaiselle etuudelle siirtyminen, mikäli ei ole osaamista ja työkykyä työllistymiseen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Osalla työllisyysalueista omat painopisteet koskevat erityisesti yhteistyön vahvistamista yritysten tai laajemmin työnantajien kanssa. Muutamit vastaajista viittasivat yritysten tai koko alueen elinvoiman lisäämiseen. Tässä tuotiin välineinä esille kuntien ekosysteemin hyödyntäminen ja verkostotyön kehittäminen.

”Yrityspalveluiden tunnettuuden parantaminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Yrittäjyyden edistäminen ja kasvun tukeminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Työnantajien menestyminen. Työllistymisen nopeutuminen. Alueen elinvoiman lisääminen. Motivoitunut ja osaava henkilöstö.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Kuntien ekosysteemin ja verkostotyön kehittäminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työvoimapalvelujen henkilöstöä koskevia painopisteitä mainittiin harvoin suhteessa siihen, että uudistus on mittava ja on törmäyttänyt aiemmin kunnissa ja TE-toimistoissa työskennelleiden erilaiset työkulttuurit. Yksittäiset maininnat käsittelivät palkkaharmonisointia, työkultuurin yhtenäistämistä sekä osaavaa ja motivoitunutta henkilökuntaa.

”Uudistuksen toimeenpano, yhtenäisen työkultuurin luominen, uudistetut palvelutuotteet ja palkkauksen harmonisointi.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Vastaajat muistuttivat siitä, että työllisyysalueen toimintaa ohjaavia tavoitteita on kirjattu työllisyysalueen ja siihen kuuluvien kuntien strategioihin ja erilaisiin ohjelmiin. Tavoitteet saattavat olla myös toiminnallisia tunnuslukuja, kuten prosenttiosuus työttömille asetetuista työnhakuvelvollisuuksista. Siten työllisyysalueiden toimintaan kohdistuu käytännössä odotuksia useilta eri tahoilta.

”On moniakkin, mutta hankala tällaiseen formaattiin niitä kirjata. Tavoitteita on kuntien elinkeino/kasvuohjelmissa, hyvinvointiohjelmissa, kotoutumishjelmissä yms.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”[Kaupungin] talousarviotavoitteet 2025 (johdettu kaupunkistrategiasta) ja työllisyyspalvelujen palvelustrategia ja sen muutostavoitteet.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

2.2 Arviot rahoitusmallista

Julkiset työvoimapalvelut rahoitetaan kunnille myönnettävillä valtionosuuksilla. Valtionosuuteen lisätään korvaus kunnan uudistuksen myötä laajenneesta työttömyysetuuden rahoitusvastuusta ja vuoden 2025 alusta kunnille siirtyneistä kotoutumispalveluista (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 618/2021 8§, 31a §; laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023). Valtiolta siirtyneiden työvoima- ja kotoutumispalveluiden kustannustaso oli vuonna 2025 noin 607 miljoonaa (VM 2025).

Vuoden 2025 kuntakohtainen valtionosuus perustuu vuoden 2023 työttömyysturvan kustannustasoon sekä saman vuoden tilastoihin työikäisestä väestöstä, vieraskielisistä ja työttömänä tai työvoimapalveluissa olleista. Vuodet 2025 ja 2026 ovat työvoimapalveluissa rahoituksen siirtymäkautta, jolloin osa työvoimapalvelujen valtionosuudesta määrittyy kustannusarvioilla. (VM 2024.)

Valtionosuus on yleiskatteellista, joten kunta voi käyttää rahoitusta lakisääteisten palveluiden jälkeen vapaaehtoisin työllisyyspalveluihin tai kunnan muihin menoihin (Kuntaliitto 2024). Kuntien rahoitusvastuu työttömyysetuudesta kasvaa työttömyyden pitkittyessä 10 prosentista 50 prosenttiin. Rahoitusmallin ajatellaan kannustavan kuntia tehokkaisiin työvoimapalveluihin ja työttömien nopeaan työllistämiseen. (Työllisyysrahasto 2025.) Kuntien – ja työttömien – kannalta on kuitenkin ongelmallista, että aktivoiviin palveluihin ohjaaminen ei katkaise vastuun kasvamista työttömyysturvasta.

Työllisyysalueista vastaavat lautakunnat ja työllisyysalueiden johtajat arvioivat työllisyysalueiden rahoitusmallin toimivuutta. Operatiivinen johto oli rahoitusmalliin päättäjiä tyytymättömämpi. Johtajista 75 prosenttia piti rahoitusmallia huonona tai melko huonona, päättäjistä 49 prosenttia. Myönteisiä arvioita rahoitusmallista antoi johtajista 17 prosenttia ja päättäjistäkin vain 28 prosenttia.

Työllisyysalueiden johtajista peräti 96 prosenttia katsoi, että alueiden rahoitusmallia tulisi muuttaa. Lautakuntien jäsenistä samalla kannalla oli 59 prosenttia, joskin kolmannes ei osannut ottaa asiaan kantaa. Työllisyysalueiden rahoituksen ongelmallisuus näkyi myös lähiaikojen merkittävänä huolenaiheena vastaajien avovastauksissa (ks. luku 2.4).

Muutoksia toivottiin selkeästi painokkaimmin valtionosuuden määrään. Vastaajat kritisoivat aiemmin valtion hoitamiin työvoimapalveluihin nähden niukempaa ja varsinkin ajankohtaiseen erittäin korkeaan työttömyystasoon suhteutettuna riittämätöntä valtionosuutta. Monet vastaajista toivoivat, että valtionosuuksissa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon yleinen työmarkkinatilanne ja suhdanteet. Työllisyysalueiden käynnistymisvaiheen resurssointia kiristää se, että rahoitustaso on määritelty vuoden 2023 tilastotietojen mukaan, mutta työllisyystilanne on heikentynyt tuntuvasti sen jälkeen. Suurissa kaupungeissa myös asukasmäärän nopea kasvu ja vieraskielisten suuri osuus vaikeuttavat tilannetta. Avoimien työpaikkojen puuttuessa ja työttömyyden pitkittyessä kuntien maksuosuudet työttömyysturvasta kasvavat, ja tämä syö resursseja palvelujen kehittämisestä. Osa vastaajista vaati kustannusten korvaamista kunnille täysimääräisesti.

”Valtionosuutena työllisyysalueen kunnat saavat nykyisellään ja ensi vuonna [2026] vain puolet siitä, mitä valtio itse käytti TE-palveluihin alueen osalta.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Malli reagoi huonosti taloussuhdanteiden ja sitä kautta työllisyystilanteen muutoksiin. Rahoitus niin palveluihin kuin työmarkkinatukimenoihin on vahvasti alimitoitettu eikä työllisyysalueet näin kykene kehittämään niitä uusia TE-innovaatioita, joita uudistuksella haettiin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Työttömyysturvan maksuosuuksien kasvu suhdanteen heikentyessä vie määrärahat palveluiden tuottamiselta ja haastaa kuntien taloutta kestävästi. Lisäksi uudistus toteutettiin alijäämäisenä.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Palvelurahoituksen tulisi olla reaaliaikaisempi liittyen työllisyystilanteeseen. Nyt vaikeassa suhdannetilanteessa, rahoitus on vuoden 2023 tasoa. Silloin työllisyys oli parempi. Kannustemaksujen korvaukset on betonoitu vuoden 2023 tilanteeseen, eikä tilanne vastaa vaikeaa työllisyystilannetta. Erityisen vaikea tilanne on suurissa kaupungeissa, joissa muuttoliike kaupunkeihin vielä lisäksi haastaa tilannetta. Kuntaliiton arvion mukaan rahoitus tuli n.100–120 milj. euroa alimitoitettuna.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Vieraskielisyydestä pitäisi saada suurempi korvaus.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Kustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti. Palvelut ja etuuksien maksuosuudet siirtyivät kuntiin vuoden alussa merkittävästi alirahoitettuina.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Osa vastaajista korosti erityisesti sitä, että työvoimapalvelujen ja tukityösuhteiden tulisi katkaista työttömyysjakso ja samalla kunnan vastuulle jäävien työttömyysmenojen kasvu. Nykyinen malli ei kannusta kuntia tarjoamaan valmennusta, työkokeiluja, palkkatukityösuhteita ja muita monelle erityisesti pidempään työttömänä olleille asiakkaille tarpeellisia palveluja. Työvoimapalvelujen

järjestämistavan muutos ei ole muuttanut asiakkaita, edelleen joukossa on paljon ihmisiä, joilla on monenlaisia haasteita työllistymisessä. Erityisesti lautakuntien jäsenet nostivatkin esille tarpeen etsiä räätälöityjä ratkaisuja, tarjota kuntouttavaa toimintaa ja eri tahojen yhteistyössä tarjottavia ehkäiseviä toimintamuotoja ihmisille, joiden työkyvyssä on erilaisia vajeita. Jotkut vastaajista ehdottivat rahoitusmalliin kannustimia pitkittyneesti työttömien työllistämiseen.

”Kannustavuutta myös palveluihin ohjaamiseen ja koulutukseen yms. koska työpaikkoja ei ole aina tarjolla.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Sakkomaksu pitäisi irtikytkeä palveluista --- Eli sakon pitäisi pysähtyä, kun asiakas aloittaa palvelun, jos VOS rahoitukseen ei tule korotuksia.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Ei-työkykyiset työnhakijat pitäisi kuntouttaa, eikä säilöä nippuun: työnhakukielto kunnassa, mutta Kela ei hyväksy työkyvyttömäksi, vammaiseksi, sairaaksi, eläkkeelle, eikä edes kuntoutettavaksi. Kunnan mahdollisuus työllistää tai palkkatukea pitäisi palauttaa ilman kaksinkertaisia sakkoja.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Pitkään työttömänä olleita iäkkäitä ihmisiä, joilla ei mahdollisuutta työllistyä, selkeä polku eläkesysteemiin, ja työllistämiskoulutuksiin tukea. Kuntouttavaan työtoimintaan tarvitaan myös rahaa valtioltakin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Rahoitusmalliin tulisi sisällyttää kannustimia pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, esimerkiksi tulospohjaisia bonuksia tai valtion tukia, jos kunta onnistuu nostamaan työllisyysastetta. Malliin tulisi sisällyttää yhteisrahoitusmekanismeja, jotka kannustavat kuntia, hyvinvointialueita ja kolmatta sektoria tarjoamaan kokonaisvaltaisia palveluja. Rahoitusta tulisi ohjata myös ennaltaehkäiseviin toimiin, kuten nuorten ohjaukseen, koulutukseen ja mielenterveyspalveluihin, jotka tukevat työkykyä.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Työllisyysalueiden vastaajista osa peräänkuulutti myös hyvinvointialueiden rahoitusvastuuta. Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa nähtiin tärkeänä, sillä työvoima- ja sote-palveluilla on paljon yhteisiä asiakkaita, joiden tilanteen edistämiseksi tarvitaan molempien tahojen toimia.

”Osallistaa hyvinvointialueet rahoitusmalliin, koska 1/3 asiakkaista käytännössä heidän palveluiden varassa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Kustannusten jako aiheuttamisperiaatteella.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Pitäisi miettiä osatyökykyisten palveluja ikään kuin palvelumuotoilun kautta. Ryhmä sisältää ison kirjon henkilöitä, joiden tarpeen mukaisten palvelujen tarve vaihtelee paljonkin. Voitaisiinko palvelupolkuja eriyttää ja samalla ohjata rahoitusta sosiaalipuolelta niille, joiden kohdalla työllistymisessä on kyse lähinnä palvelusta kyseisen henkilön tarpeiden pohjalta ja sitten kohdentaa työllisyysrahoitusta niille, joilla on mahdollisuutta oikeasti työllistyä esim. uudelleen

kouluttautumisen, työssäoppimisen tai vaikkapa fyysisen kuntoutuksen kautta. Nythän koko tätä ryhmää käsitellään pitkälti yhtenä massana. ---”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

2.3 Alkuvaiheen onnistumiset

Valtaosa työllisyysalueiden johdosta ja lautakuntien jäsenistä on varsin tyytyväisiä työllisyysalueratkaisuun kokonaisuutena. Hyvänä ratkaisua pitää joka kolmas (34 %) ja melko hyvänä 40 prosenttia. Kymmenesosa vastaajista pitää tehtyä uudistusta melko huonona tai huonona, ja suunnilleen yhtä moni (12 %) näkee siinä sekä hyviä että huonoja piirteitä.

Vastaajat ottivat avoimissa vastauksissaan kantaa siihen, missä omalla työllisyysalueella on tähän mennessä erityisesti onnistuttu. Vastaajat arvioivat työllisyysalueitaan ensimmäisen toimintavuoden lopulla. Vastaajat muistuttivatkin, että uudistus on vielä niin alkuvaiheessa, ettei sen mahdollisuuksia ole vielä täysimääräisesti nähtävissä. Näkemyksiä esitti 127 vastaajaa ja useimmat kuvasivat useita myönteisesti edenneitä asioita (taulukko 1).

Useimmiten vastaajat mainitsivat onnistumiseksi sen, että työllisyysalueuudistus on kyetty toteuttamaan omalla alueella niin, että on pystytty tarjoamaan asiakaspalvelua ilman katkoksia. Osa työllisyysalueista oli jo testannut toimintamuotoa kokeiluna, mutta toisille vuoden 2025 alusta voimaan tullut uudistus merkitsi täysin uutta alkua.

”Siirtymävaiheessa työntekijät saivat palkkansa ja asiakkaat työttömyysetuutensa, vaikka toisinkin olisi voinut käydä näin isossa muutoksessa. Työllisyysalueen kuntien ja hyvinvointialueen kanssa on hyvä keskusteluyhteys. Alueen Ohjaamot toimivat hyvin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Uudistus on vielä nuori. Tässä vaiheessa voi olla tyytyväinen siihen, että palvelut on onnistuttu siirtämään ilman merkittäviä katkoksia ja sen ohella kehitetty uusia palveluita ja toimintamalleja.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Hyvän etukäteisvalmistelun pohjalta saatiin uusi organisaatio toimintavalmiiksi melko nopeasti. Pystyimme hoitamaan rästiin jääneet maksatukset, ilman ylimääräistä henkilökuntaa.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Lakisääteiset palvelut ja asiakkuusprosessit on pystytty hoitamaan todella hyvin verrattuna siihen, millaisia viestejä on kuulunut muilta työllisyysalueilta. Asiakkaille muutos valtionhallinnosta työllisyysalueelle on näkynyt lähinnä yhteydenpitokanavien osittaisena muuttumisena (puhelut, sähköpostit, yhteydenottolomake). Työhaun alkuvaiheen palvelu on yhdenmukaistunut ja asiakkaiden kohtaaminen kasvokkain lisääntynyt.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palvelut on saatu toimimaan hyvin, vaikka muutos oli valtava. Uudenlaisia palveluita on saatu kehitettyä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työllisyysalueiden käynnistyminen on merkinnyt myös tarvetta muodostaa työllisyyden edistämiseen erilaisia uusia yhteistyömuotoja, verkostoja ja laajempia ekosysteemejä, niin kunnissa kuin työllisyysalueen laajuisesti. Noin kolmannes vastaajista mainitsi yhteistyön rakentumisen keskeisenä onnistumisena. Onnistumiset koskivat niin kuntien sisäistä tai keskinäistä yhteistyötä, tiivistynyttä yritys- tai oppilaitosyhteistyötä kuin työllisyysalueen ekosysteemin rakentumista.

”Yleinen organisoituminen ja yhteistyö kuntien kanssa. Työllisyyden ekosysteemin kehittäminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhteistyö kaupungin muiden toimijoiden kanssa on mahdollistanut uusia avauksia palveluihin liittyen. Itse toteutettavat palvelut saatu alkuun. Asiakastyytyväisyys valtakunnan parasta.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Ammatillisen koulutuksen ja työllisyyden hoidon yhteistyön vahvistaminen. Alueen työnantajien kontaktointi ja työvoiman kysynnän/työpaikkojen selvittäminen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Yhteisessä tekemisessä ja suunnittelussa. Uusi työllisyysstrategia asettaa koko seudulle yhteiset tavoitteet työllisyyden edistämiseksi. Työllisyysalueen ja kuntien omilla toimilla täydennetään toisiaan. Lisäksi välityömarkkinoihin huomion kiinnittäminen on tärkeä asia.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Työnantajayhteistyö ja piilotyöpaikkojen haku sekä työnvälitys, yhteistyö koulutuksen kanssa, yrittäjyyden vahvistaminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhteistyö yritysten kanssa. Yrittäjyyteen kannustaminen ja panostaminen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Verkostoyhteistyö alueen toimijoiden kanssa sekä työnantajapalveluiden että hakijapalveluiden osalta on lähtenyt hyvin käyntiin. Kaupungin sisäinen yhteistyö toimii.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Noin kuudesosa vastaajista iloitsi erityisesti onnistumisista kasvokkaisessa asiakastyössä ja ihmisten kohtaamisesta. Palvelua on onnistuttu räätälöimään asiakkaan tilanteeseen tai turvaamaan asiakkaan tueksi sama työvoimaviranomainen. Usein kasvokkaisen palvelun toimivuus yhdistettiin työvoimapalvelujen saatavuuteen työllisyysalueen kaikissa kunnissa. Runsas kymmenesosa kantaa otaneista kiinnitti erityistä huomiota siihen, että omalla alueella on pystytty turvaamaan asiakkaiden lähipalvelut.

”Työnhakijoiden ja työnantajien yksilöllinen kohtaaminen ja palvelu.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Alue on onnistunut erityisesti kasvokkaisen palvelun toteutumisessa. Ollaan kehitetty ketteriä ratkaisuja.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Kasvokkainen lähipalvelu työllisyysalueen jokaisessa kunnassa.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Asiakaspalvelu on saatu toimimaan varsin hyvin ja tavoitteidemme mukaan olemme saaneet vahvistettua paikallisuutta ja ennen kaikkea asiakkaiden kohtaamisia paikan päällä.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Palvelut on saatu järjestettyä lähipalveluina koko alueella rahoituksen haasteista huolimatta.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Asiakastytyväisyys. Jokaisella henkilöasiakkaalla on nimetty vastuuvirkailija, joka tukee asiakkaan työllistymistä läpi koko asiakkuuden elinkaaren ajan aina alkuhaastattelusta työllistymiseen. Asiakkaita tavataan lähtökohtaisesti kasvotusten ajanvarauksella työllisyysalueen jokaisessa kunnassa. Palvelut ovat tulleet lähemmäs asiakasta.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Noin kymmenesosa vastaajista piti erityisen onnistuneena työnantajapalveluja: on kehitetty uusia malleja yritys- ja työnantajayhteistyöhön, yrityksiä on kontaktoitu aktiivisesti ja etsitty piilotyöpaikkoja sekä kannustettu asiakkaita yrittäjyyteen.

”Kokeilukulttuuri. Yritysreaktori koko [työllisyysalueen] yhteistyönä. Yritys- ja työnantajapalvelumalli. Tiimityö. Positiivisuus ja yhteistyön rakentaminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Työllisyysalueen henkilöstön nosti esille noin joka kymmenes vastaaja. Työllisyysalueiden perustamisvaihe on vaatinut henkilöstön rekrytointeja ja valtiolta siirtyvien työntekijöiden uudelleen orientoitumista. Vastaajat kiittelivät henkilöstöä korkeasta ammattitaidosta ja yhteistyökyyvystä.

”Ainakin työllistettäviä on palvelemissa osaava henkilökunta eli rekryt on saatu loppuun.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Olemme onnistuneet saamaan organisaatioon osaavia ja yhteistyökykyisiä ihmisiä, jotka haluavat tehdä työnsä hyvin eivätkö riitele ja käyttäydy huonosti. Yhteisöllisyys koetaan organisaatiossa isoimpana voimavarana.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Muina erityisinä onnistumisina ensimmäisen toimintavuoden aikana koettiin uudet kehitetyt palvelut tai toimintamallit, työllisyyden hoito omalla alueella ja paikoin työllisyysalueen taloudenpito. Työttömyysaste tai pitkäaikaistyöttömyys on osalla alueista säilynyt maltillisemmalla tasolla. Osalla työllisyysalueista on myös ehditty jo kehittää ja ottaa käyttöön uusia palveluja.

”Olemme kehittäneet omia palveluita, järjestämme itse työnhakuryhmiä, myös yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu hyvin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Pitkäaikaistyöttömyys ei ole lähtenyt niin kovaan kasvuun kuin muualla Suomessa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työllisyys pysynyt hyvänä ja nuorisotyöttömyys matala.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Perustoiminta on saatu käyntiin ilman katkoksia huolimatta isosta henkilöstövajeesta alkuvuonna. Maksatuksesta siirtyneet jonot on saatu purettua. Talouden suunnittelu ja seuranta on onnistunut. Kaikkinensa talous- ja maksatusasioiden kokonaisuuden rakentaminen

onnistunut hyvin haasteisiin nähden. ---”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Haastavasta vuodesta huolimatta on pystytty palvelemaan asiakkaita, stabiloimaan prosesseja, kehittämään uutta ja pitämään kiinni henkilöstöstä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

TAULUKKO 1. Työllisyysalueiden erityiset onnistumiset johdon ja päättäjien mukaan.

	Osuus kantaa ottaneista ¹ %
Uuden organisaation käynnistäminen, asiakastyö sujuu, ei katkoja palveluissa	40
Yhteistyön rakentuminen eri tahojen kanssa	32
Kasvokkainen asiakastyö, asiakkaan kohtaaminen	16
Lähipalvelujen turvaaminen työllisyysalueen kunnissa	13
Osaava henkilöstö	10
Työnantaja- ja yrityspalvelut	9
Muita onnistumisia: työllisyyden hoito, uudet palvelut ja toimintamallit, talous	4–6

¹ Luokiteltu työllisyysalueiden johdon ja lautakuntien jäsenten avovastauksista. Kantaa otti yhteensä 127 vastaajaa.

2.4 Lähiaikojen suurimmat huolenaiheet

Työllisyysalueiden johto ja lautakuntien jäsenet kuvasivat avovastauksissaan työllisyysalueensa **lähiaikojen suurimpia huolenaiheita** (taulukko 2). Kantaa otti 155 vastaajaa, joista enemmistö mainitsi yhtä useamman huolenaiheen.

Selvästi eniten vastaajia huolestutti alueellaan työttömien määrän kasvu, irtisanomiset ja työpaikkojen vähäisyys. Nämä ottivat esille suurimpana huolenaiheenaan noin neljä vastaajaa kymmenestä. Lisäksi lähes neljännes mainitsi erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kasvun suurimpana huolenaiheena. Oman alueen nuorisotyöttömyys huolestutti kymmenesosaa kantaa ottaneista. Heikossa työllisyystilanteessa on erityisen vaikeaa löytää opintojen jälkeen ensimmäistä työpaikkaa, ja jo harjoittelupaikan saaminen tuottaa monille vaikeuksia.

”Suhdannetilanne ja laajojen muutosneuvottelujen aiheuttama työpaikkojen menetys.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhteistoimintaneuvottelut ja henkilöstön vähentämistarve. Se, ettei norminpurkua tapahdu ja olemme edelleen kiinni liian tarkasti säädelyssä asiakaspalveluprosessissa. Huolena myös, ettei yleinen taloustilanne lähde nousuun ja laaja työttömyys pahenee.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Ei ole työpaikkoja, mitä tarjota. Opiskelukaupunki, eikä edes harjoittelupaikkoja tahdo löytyä. Pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen ja nuorten huono työllistyminen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Seuraavaksi yleisimmin tuotiin esille huoli työllisyysalueen riittämättömästä rahoituksesta suhteessa kasvaviin kustannuksiin. Osa kiinnitti huomiota erityisesti kuntien lisääntyviin työttömyysturvamenoihin työttömien määrän noustessa ja työttömyyden keston pitkittyessä. Asiaksmäärän ennakointiin kasvavan toimeentulotukiudistuksen myötä. Työttömyysturvaan enenevässä määrin kuuluvat resurssit vähentävät mahdollisuuksia tarjota palveluja. Rahoituksen mainitsi noin neljä vastaajaa kymmenestä kantaa ottaneesta.

”Taloudelliset paineet kurittavat kaikkia osapuolia. Työmarkkinatuen kuntaosuudesta n. 70 % aiheutuu yli 700 päivää työttömänä olleista, joissa on runsas joukko asiakkaita, jotka hyötyisivät hyvinvointialueen palveluista, mutta niitä ei ole saatavilla tai niihin on kuukausien, jopa vuoden jonot. Tilanne ei vaikuta helpottuvan. ---”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Lisääntyvät työttömyysturvan kuntaosuusmaksut, jotka vievät huomion julkisessa keskustelussa ja toisaalta, joiden takia mm. palveluihin ei ole mahdollisuus käyttää vaikuttavassa määrin rahoitusta.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Valtionosuus on alimitoitettu ja palveluvelkaa/sidottuja määrärahoja siirtyi liikaa valtiolta. ---”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Työttömyyden nousu ja kuntien talouspaineet rahoittaa työllisyyspalveluja parhaalla tavalla, tässä yksi hankaluus kunnissa miten kohdistaa tämän kokonaisuuden rahoitusta parhaan tuloksen saavuttamiseksi.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Varsin monia vastaajia askarrutti asiakasmäärän ennakoitu kasvu vuoden 2026 helmikuussa voimaan tulevan toimeentulotukiudistuksen myötä. Uudistus merkitsee sitä, että toimeentulotukea hakevien asiakkaiden on ennen toimeentulotukihakemusta haettava ensisijaista etuutta, kuten työttömyyspäivärahaa, ja ilmoittauduttava kokoaikaisen työn hakijaksi (Kela 2025). Työllisyysalueiden vastaajat ennakoivat muutoksen lisäävän työvoimapalveluihin niitä asiakkaita, joilla on ensisijaisesti sosiaali- ja terveystalouden tai kuntoutuksen tarve.

”Lakimuutokset, joilla viedään työvoimapalveluita yhä enemmän sosiaalipalveluiksi, vaikka koko uudistuksen ajatus on ollut päinvastainen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

” --- Toimeentulotuen uudistus 1.2.2026 tuo uusia asiakkaita työnhakijoiksi ja kuntien työttömyysturvan maksulistalle, mistä seuraa kustannusten nousu ja resurssien väheneminen työllisyysalueiden edistämisestä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Toimeentulotuen uudistus ohjaa työnhakijoiksi kaikki työkyvyttömät, työhaluttomat ja työvoimaviranomaisina meillä ei ole heille mitään palvelua tarjolla. Hyvinvointialueet ovat vetäytyneet työikäisten sote-palveluista ja esim. TYM-laki ei toteudu lainkaan heidän osaltaan. Pitkäaikaistyöttömyys tulee kasvamaan ja he jäävät tarvitsemiensa palvelujen ulkopuolelle. Kunnat joutuvat maksumieheksi toimimattomista kuntoutuspalveluista, jotka ovat HVA:n ja Kelan vastuulla.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Kasvavan asiakasmäärän ohella työllisyysalueiden vastaajia huolestutti yhteistyö hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystalvelujen kanssa. Vastaajat kuvasivat asiakkaiden vaikeuksia saada tarvitsemiaan palveluja hyvinvointialueilta, jotka ovat reagoineet kireään taloudelliseen tilanteeseen henkilöstövähennyksin. Vaikeasti työllistyvien tilanteeseen tulisi kuitenkin kyetä hakemaan kokenusta vähintään työvoimapalvelujen, sosiaali- ja terveystalvelujen ja Kelan yhteistyössä. Työllisyysalueen vastaajat kritisoivat kustannusten koitumista kunnille silloinkin, kun hyvinvointialue tai Kela eivät pysty tarjoamaan riittävästi palveluja. Hyvinvointialueyhteistyötä tai toimeentulotuen muutoksia koskevia huolia ilmaisi runsas viidennes kantaa ottaneista.

”Hyvinvointialueiden saamattomuus ja säästötoimet. Esimerkiksi kuntouttavaa työtoimintaa on ajettu vauhdilla alas. Valtaosa asiakkaista tarvitsee ensisijaisesti muita kuin työvoimapalveluita.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”--- Hyvinvointialueen kyvykkyys tarjota palveluita työikäisille kuntouksen, ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta työkyvyn tueksi, työkykyosaaminen HVA:lla erityisesti terveydenhuollossa, ymmärrys työttömyyden vaikutuksista työkykyyn ja osaamisen kartoittaminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”--- [hyvinvointialueen] kanssa käytävä yhteistyö ontuu, he lopettavat Ohjaamon sairaanhoitajan toimen. Se miten nopeasti ja mitä apua saavat mielenterveys ja päihdeongelmaiset (monasti nuoria) vaikuttaa myös työllistymiseen ja kouluttautumiseen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Kymmenesosa työllisyysalueen johdosta ja lautakuntien jäsenistä arvioi alueensa lähiaikojen suurimmaksi huolenaiheeksi niukat tai edelleen vähenevät palvelut. Näistä mainittiin erityisesti kuntouttavan työtoiminnan ja palkkatuen väheneminen ja satunnaisemmin työnantajille suunnatut palvelut.

”Ohenevat palvelut. Palkkatuki suunnattu vain pysyviin työsuhteisiin tai 55+ asiakkaille, työkokeilu tyypistynyt puoleen vuoteen, kuntouttava työtoiminta aiempaa lyhytkestoisempaan ja suunnataan asiakkaille, joiden odotetaan pystyvän työhön tai koulutukseen. Palvelujen väheneminen huolettaa omaa yksikköäni, mitä jatkossa pystytään asiakkaille tarjoamaan.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palkkatuen kohdentaminen ja sen riittävyys järjestötoimijoille. Kuntouttavan työtoiminnan jatkumisen turvaaminen järjestötoimijoilla.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Työnhakuvelvollisuus ja korkea työttömyys ovat yhdistelmä, mikä ei mahdollista työnantajien palveluja ja uutta yhteistyötä optimaalisella tavalla.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Alle 25v työttömät, joista uhkaa tulla saman tien pitkäaikaistyöttömiä. Erittäin huolestuttavaa. Vaikeasti työllistyvien tukitoimet.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Kuntien taloustilanne ja työllistymistä tukevien kuntien palvelujen mahdollinen supistuminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Joka kymmenes työllisyysalueen vastaaja toi esille huolensa työntekijöiden jaksamisesta. Asiakasmäärä on suuri ja työmarkkinatilanne vaikea, mikä on hankala yhtälö ja tuottaa asiakkaille viivettä palvelun saantiin.

”Isot asiakasmäärät alueen huonon työmarkkinatilanteen takia ja siitä johtuva työkuorma, joka uuvuttaa työntekijöitä. Työllisyyspalveluiden hoidon taloudelliset resurssit, onko varaa palveluiden ostoon ja riittävään henkilöstöresurssiin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työllisyysalueen henkilökunta on aliresursoitu ja alimitoitettu käsillä olevien haasteiden ja tehtävien hoitamiseksi. Työ on hetkistä, kiireistä ja jonot ovat isoja. Ei ole aikaa reflektoida, kehittää ja esim. iloita pienistäkin onnistumisista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Henkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen. osaavasta henkilöstöstä kiinnipitäminen. ---”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

TAULUKKO 2. Työllisyysalueiden johdon ja lautakuntien jäsenten lähiaikojen huolenaiheet.

	Osuus kantaa ottaneista ¹ %
Rahoituksen riittämättömyys, kuntien korkeat maksut työttömyysturvasta	39
Suuri ja kasvava työttömyys, avoimien työpaikkojen puute, vähenevät työpaikat	39
Suuri tai kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä	23
Hyvinvointialueyhteistyön ja sote-palvelujen saannin vaikeus, toimeentulotuki-uudistus ja asiakasmäärän ennakoitu kasvu	22
Vähenevät työllisyyttä edistävät palvelut, erityisesti kuntouttava työtoiminta ja palkkatuki	10
Nuorisotyöttömyys	10
Henkilöstön jaksaminen	10
Muita huolia: maahanmuuttajien työllisyys, osaamisen kehittäminen, tulevaisuuden työvoiman turvaaminen, järjestöjen työllisyystoimien resursointi	3–4

¹ Luokiteltu työllisyysalueen johdon ja lautakuntien jäsenten avovastauksista, joihin otti kantaa yhteensä 155 vastaajaa.

Yksittäiset vastaajat nostivat lisäksi alueensa suurimpien huolten joukossa maahanmuuttajataustaisten ihmisten työllistymishaasteet, ja toisaalta tarpeen ennakoida tulevia työvoiman tarpeita niin osaamisen kehittämisen kuin kansainvälistymisen kannalta. Muutammat vastaajat olivat myös huolissaan järjestöjen työllisyyttä edistävien toimien tulevaisuudesta.

”Se kuinka nuoret ja maahan muuttaneet saadaan työllistymään. Näissä molemmissa ryhmissä korostuu myös osaamisen kehittämisen tarpeet, joissa lainsäädäntö luo turhia esteitä täysimääräiselle toteuttamiselle. Myös POMAn¹ työnhakuvelvoite ohjaa viranhaltijoiden työn

¹ Lyhenne viittaa 2.5.2022 voimaan astuneeseen asiakaspalvelumalliin, Pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin.

painopistettä väärään. Kunnan kädet on sidottu lailla. Pitäisi saada vapaammat kädet toteuttaa työllisyysahoitoa ja tunnistaa asiakkaiden moninaiset tarpeet.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”--- Samoin järjestösektorin mukana pysyminen näissä talouspaineissa on jännitysmomentti, jota seurataan erityisesti pitkään työttömänä olleiden ja maahan muuttaneiden osalta. Ilman 3. sektorin tukevaa työtä tulevaisuus näyttää ankealta.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

2.4 Yhteenveto

Työllisyysalueiden johdosta ja lautakuntien jäsenistä valtaosa (74 %) katsoo työllisyysalueratkaisun kokonaisuutena hyväksi tai melko hyväksi. Täysin kielteisellä kannalla on vain joka kymmenes vastaaja.

Työllisyysalueiden ensimmäisen toimintavuoden lopussa vastaajat pitivät suurimpana onnistumisena uuden organisaation käynnistymistä ja katkotonta asiakaspalvelua. Yleisesti mainittiin myös yhteistyön vahvistuminen eri toimijoiden välillä niin kunnissa kuin koko työllisyysalueella. Henkilöasiakaspalveluissa nostettiin usein esiin lähipalvelut ja mahdollisuus kasvokkaiseen palveluun.

Työllisyysalueiden johdolla ja päättäjillä on yhdenmukainen näkemys työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden toteutumisesta omalla työllisyysalueella. Selvästi parhaiten toteutuvat alueen elinvoiman parantaminen yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa sekä yhdenvertaisten ja tasa-arvoisten palvelujen takaaminen kaikille asiakkaille molemmilla kansalliskielillä. Näiden katsoi toteutuvan hyvin tai melko hyvin noin neljä viidestä vastaajasta.

Noin puolet vastaajista katsoi, että omalla alueella tuetaan hyvin tai melko hyvin työnhakijan nopeaa työllistymistä vaikuttavilla ja etuusmenoja vähentävillä palveluilla sekä ammatillista, alueellista ja kansainvälistä liikkuvuutta työvoimapula-aloille. Erityisesti nopean työllistymisen tavoite herätti myös selvästi kriittisyyttä.

Kielteisimmät arviot koskivat matalan työllisyysasteen asiakasryhmien työllisyyden nostamista. Se toteutuu hyvin tai melko hyvin vain 30 prosentin mielestä – ja useamman mielestä huonosti tai melko huonosti (37 %).

Noin kaksi kolmesta vastaajasta mainitsi työllisyysalueen omia painopisteitä tai tavoitteita. Yleisin koski nuorten työllisyystilanteen kohentamista. Muista asiakasryhmistä mainittiin lähinnä maahanmuuttajat, heidän kotoutumiseensa ja työllisyyteensä panostaminen. Tyypillinen tavoite on myös asiakkaiden lähipalvelun ja kasvokkaisen palvelun turvaaminen. Työllisyysalueiden toimintaa suunnatavat myös alueen kuntien strategioihin ja eri ohjelmiin kirjatut tavoitteet.

Työllisyysalueiden kunnat vastaavat työvoimapalveluista ja osin työttömyysturvan kustannuksista. Kuntien maksuosuus työttömyysturvasta kasvaa työttömyyden pitkittyessä. Kunnille myönnetään lakisääteisiin työvoimapalveluihin ja työttömyysturvaan laskennallista ja yleiskatteellista valtionosuutta, jonka käytöstä kunta voi päättää itse.

Työllisyysalueiden johtajista ja lautakuntien jäsenistä valtaosa piti rahoitusratkaisua ongelmallisena. Muutoksia rahoitukseen esitti 96 prosenttia johdosta ja 59 prosenttia päättäjistä.

Valtionosuus koetaan laajasti riittämättömänä, sillä sen kriteerit eivät reagoi nopeisiin työllisyyden suhdannevaihteluihin. Tällöin kunnat kantavat ennakoitua isomman riskin heikosta työllisyydestä. Kunnat vastaavat työttömyyden pitkittyessä kasvavista työttömyysturvamenoista, joita on hyvin vaikeaa hillitä työpaikkojen puuttuessa. Järjestelmää ei pidetä kannustavana. Varsinkin vaikeimmassa työmarkkinatilanteessa oleville asiakkaille keskeiset toimet, kuten palkkatukityö, eivät katkaise kunnan työttömyysturvakustannusten nousua. Rahoitusmalliin ehdotettiin kannustimia pitkityneesti työttömien työllistämiseen.

Lähiaikojen suurimpina huolina vastaajat nostivat rahoituksen ohella korkean työttömyyden ja alueensa avoimien työpaikkojen vähyyden. Suhdannetyöttömyyden rinnalla iso huolenaihe on korkea ja edelleen kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä. Kipuilla työvoimapalvelujen toimeenpanoon tuottaa kitka hyvinvointialueyhteistyössä: asiakkaiden vaikeudet saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja sekä näitä palveluja tarvitsevan asiakasmäärän ennakoitu kasvu toimeentulotuki-uudistuksen myötä.

3 Työvoimapalvelujen tila

Julkisissa työvoimapalveluissa ensisijainen asiointikanava on Työmarkkinatori-verkkosivu ja sinne työllisyysalueittain kootut digipalvelut. Kasvokkaista palvelua saa työvoimapalvelujen toimipisteistä ja Nuorten Ohjaamoista. Lisäksi pienten paikkakuntien ajanvarauksella toimivat palvelupisteet turvaavat työllisyyspalvelujen saatavuutta myös pitkien välimatkojen ja heikkojen julkisten kulkuyhteyksien työllisyysalueilla.

Työvoimaviranomaisten lisäksi kunnat järjestävät laajasti ei-lakisääteisiä työllistymistä tukevia palveluja, erityisesti valmennusta, taloudellista tukea työllistämiseen, yrittäjyyspalveluja, työkykyä ylläpitäviä palveluja, ohjausta ja neuvontaa sekä työnvälitystä (Kinnunen 2026). Nämä palvelut vaihtelevat suuresti kuntien kesken.

Työvoimapalveluja arvioivat marraskuussa 2025 työllisyysalueiden johtajat ja päälliköt. Palveluarvioita verrataan paikoin vuosien 2021 ja 2023 tilanteeseen. Tällöin työvoimapalveluista vastasi työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa 15 TE-toimistoa, joilla oli alueellaan lukuisia palvelupisteitä.

3.1 Työnhakijapalveluiden toimivuus

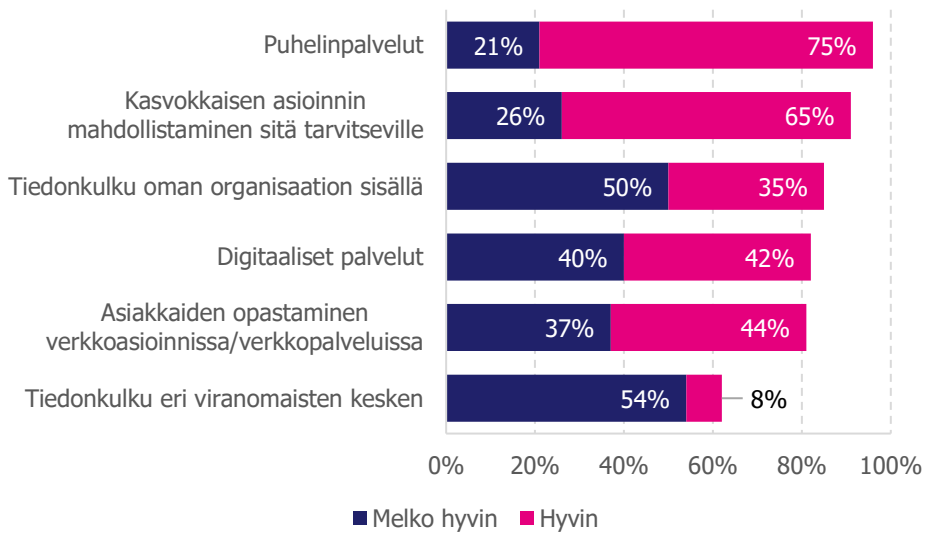
Asiointikanavat ja tiedonkulku

Työvoimapalvelujen ensisijainen palvelukanava on verkossa oleva Työmarkkinatorin sähköinen asiointi. Työllisyysalueen yhteystiedoista löytyy kuitenkin lähes kaikilta paikkakunnilta mahdollisuus ajanvarauksella myös kasvokkaiseen asiointiin. KEHA-keskuksen (2025) mukaan puhelinkeskustelut olivat vuonna 2025 yleisin asiointikanava lakisääteisissä työnhakijoiden yhteydenotoissa. Alkuhaastatteluista ja työnhakukeskusteluista 60 prosenttia hoidettiin puhelimitse. Kasvokkaisia tapaamisia oli keskimäärin 39 prosenttia yhteydenotoista, mutta osuus vaihteli suuresti työllisyysalueiden kesken, 19 %:sta 57 %:iin. (Sundvall 2026.) Nämä painotukset näkyvät myös työllisyysalueiden vastaajien palvelujen toimivuutta koskevissa näkemyksissä.

Työllisyysalueiden päälliköt arvioivat, miten työnhakijapalveluiden eri osa-alueet toimivat tällä hetkellä omalla alueella (liite 3.1). Tiedustelluista palveluista tyytyväisimpiä oltiin puhelinpalveluihin ja kasvokkaisen asioinnin mahdollistamiseen sitä tarvitseville asiakkaille (kuvio 2). Puhelinpalveluiden katsoi alueellaan toimivan hyvin tai melko hyvin peräti 96 prosenttia päälliköistä ja mahdollisuuden kasvokkaiseen asiointiin 91 prosenttia. Näissä palveluissa valtaosa päälliköistä antoi myös parhaan, ”hyvin”-arvion.

Tiedonkulkuun oman organisaation sisällä on vähintään melko tyytyväisiä 85 prosenttia päälliköistä, joskin puolet heistä varauksellisemmin. Tiedonkulun eri viranomaisten kesken arvioi toimivan melko hyvin tai hyvin jo harvempi, 62 prosenttia vastaajista, ja heistäkin valtaosa vastasi ”melko hyvin”.

Digitaalisten palvelujen (82 %) ja asiakkaiden opastamiseen verkkoasioinnissa ja -palveluissa (81 %) katsoo niin ikään valtaosa päälliköistä toimivan vähintään melko hyvin omalla työllisyysalueellaan. Näitä arvioita esittäneistä varsin suuri osuus näkee kuitenkin digitaalisissa palveluissa ja asiakkaiden opastamisessa alueellaan myös kehitettävää.



Kuvio 2. Työnhakijapalveluiden asiointikanavien ja tiedonkulun toimivuus työllisyysalueilla työllisyysalueiden päälliköiden mukaan.

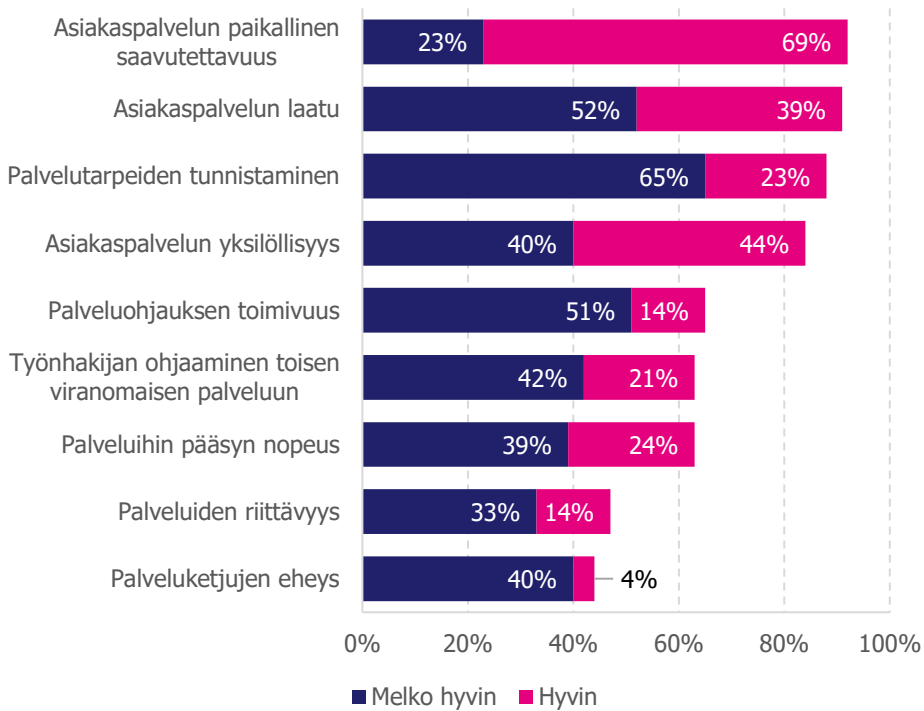
Asiakaspalvelu

Asiakaspalvelua lähestyttiin tiedustelemalla työllisyysalueiden päälliköiltä asiakkaiden mahdollisuutta saada palvelua, palvelun laadukkuutta sekä palveluprosessin kitkattomuutta palvelutarpeiden tunnistamisen, palveluohjauksen ja palveluketjujen eheyden näkökulmista (liite 3.1).

Myönteisimmin arvioitiin asiakaspalvelun paikallinen saavutettavuus (kuviot 3). Sen katsoi toimivan hyvin tai melko hyvin 92 prosenttia työllisyysalueiden päälliköistä, ja merkille pantavaa on hyvin-arvioiden suuri osuus (69 %). Palvelujen tosiasiallista saantia haastaa kuitenkin selvästi heikomaksi arvioitu palveluihin pääsyn nopeus (63 %) ja varsinkin palveluiden riittävyys, jonka arvioi hyväksi tai melko hyväksi alueellaan alle puolet vastaajista (47 %).

Kun asiakas pääsee työvoimapalveluihin, arvioivat työllisyysalueiden päälliköt myönteisesti alueensa asiakaspalvelun laadukkuutta. Asiakaspalvelun laatu on valtaosan mielestä melko hyvä tai hyvä (91 %) ja palvelun yksilöllisyys arvioitiin lähes yhtä myönteisesti. Alueensa asiakaspalvelun yksilöllisyyden katsoi toimivan hyvin tai melko hyvin 84 prosenttia päälliköistä.

Työnhakijapalveluiden palveluprosessista myönteisimmät arviot sai palvelutarpeiden tunnistaminen. 88 prosenttia päälliköistä arvioi sen toimivan melko hyvin tai hyvin, pääasiassa kuitenkin melko hyvin. Sen sijaan palveluohjauksen toimivuus, työnhakijan ohjaaminen toisen viranomaisen palveluihin ja varsinkin palveluketjujen eheys saivat muita heikommät arviot. Vajaa kaksi kolmasosaa päälliköistä arvioi palveluohjauksen toimivuuden (65 %) ja ohjauksen toisen viranomaisen palveluun (63 %) toimivan alueellaan hyvin tai melko hyvin. Palveluketjujen eheyteen oli alueellaan tyytyväisiä enää 44 prosenttia, näistäkin valtaosa piti palveluketjujen eheyttä melko hyvänä.



Kuvio 3. Työnhakijapalveluiden asiakaspalvelun toimivuus työllisyysalueilla työllisyysalueiden päälliköiden mukaan.

Asiakaspalvelun toimivuutta on tiedusteltu työvoimapalvelujen johdolta jo ennen työllisyysalueuudistusta, vuosina 2021 ja 2023. Johdon näkemykset eroavat vertailuajanjaksolla neljän eri seikan suhteen: asiakaspalvelun paikallinen saavutettavuus, palveluihin pääsyn nopeus, palvelujen riittävyys ja palveluketjujen eheys (liite 3.2). Toisin sanoen ajalliset erot ilmenevät työnhakija-asiakkaiden palvelujen saannissa ja useita palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisessa.

Vaikuttaa siltä, että työllisyysalueuudistuksessa on onnistuttu rakentamaan palvelujärjestelmää niin, että työvoimapalvelujen johto arvioi vuonna 2025 asiakaspalvelun paikallisen saavutettavuuden tuntuvasti 2020-luvun alkuvuosia paremmaksi. Sen sijaan edellisvuosia kriittisemmin arvioitiin vuoden 2025 lopulla palvelujen riittävyyttä ja palveluihin pääsyn nopeutta. Tämä kertonee pitkälti työnhakija-asiakasmäärän kasvusta.

Palveluketjujen eheyttä arvioitiin puolestaan vuonna 2021 selvästi myöhempiä vuosia myönteisemmin. Kuitenkin vuoden 2023 notkahduksen jälkeen näkemykset palveluketjujen eheydestä ovat jälleen kohentuneet tuoreimmissa, vuoden 2025 arvioissa. Vuoden 2023 notkahdukseen lienee vaikuttanut ennen kaikkea hyvinvointialueiden käynnistyminen.

Uuden ammattiosaamisen tarpeet

Työllisyysalueiden johdosta 81 prosenttia kaipaa alueensa työvoimapalveluihin uudenlaista ammattiosaamista tai jonkin osaamisalueen vahvistamista. Työllisyysalueiden johtajat ja päälliköt täsmensivät alueensa osaamistarpeita avovastauksissaan (taulukko 3). Monet mainitsivat useita sisältöjä ja jotkut puolestaan totesivat, että osaamista kehitetään jatkuvasti.

Vaikka asiakaspalvelu sai edellä kokonaisuutena hyvät arviot työllisyysalueiden päälliköiltä, kaivataan osalla alueista osaamisen vahvistamista asiakaspalveluun ja työnvälitykseen. Muutamat vastaajista perustelivat tätä työllisyysalueelle siirtyneiden työntekijöiden toistaiseksi puutteellisella kunnallisen toimintaympäristön tuntemuksella ja tarpeella kyetä toimimaan kuntaekosysteemissä, toiset puolestaan toimintaympäristön ja työelämän voimakkaalla muutoksella. Yhtä usein kuin työnvälitys tuotiinkin esille tarve lisätä työmarkkinoiden tuntemusta ja osaamista erityisesti työnantajapalveluissa.

”Asiakaspalveluosaamista erityisesti, mutta myös työnvälityksellistä osaamista.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Syvempää ymmärrystä työnantajapalveluista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kasvokkaisen asiakaspalvelun ja palvelutarvearvion kehittämistä, alueen työmarkkinoiden ja työnantajien tuntemisen lisäämistä, kuntaekosysteemin parempaa hyödyntämistä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Syvennämme jatkuvasti osaamista esim. työnvälityksessä ja työmarkkinoiden ennakoinnissa, eri palveluiden osaamisessa, asiakaspalvelussa ja tietojärjestelmien käytössä.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Koko ajan pitää kehittää osaamista, koska työelämä ja yhteiskunta muuttuu kovaa vauhtia. Tekoälyn hyödyntäminen ja tulevaisuuden tutkimus voisi olla uusia aiheita, mutta asiakastyöhön liittyen vanhat teemat kuten haastavan asiakkaan kohtaaminen, neuroepätyypillisen työllistyminen yms. toimii edelleen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työllisyysalueiden johto kaipasi tyypillisesti lisää tietoteknistä ja tekoälyn osaamista sekä näiden hyödyntämistä tiedolla johtamisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Teknistä osaamista tarvittaisiin muun muassa tiedolla johtamisen tietotyöhön kuten data-analytiikkaan ja tilastojen hyödyntämiseen ja digitaalisten palvelujen kehittämiseen.

”Tietoteknistä osaamista datapakettien käsittelyyn, jotta tiedolla johtaminen luonnistuisi paremmin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Tekoälyn hyödyntämistä, tiedolla johtamista.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Varsin usein tuotiin esille myös asiakkaiden palveluohjaus sekä kyky hahmottaa ja yhdistää eri toimijoiden palveluja asiakkaiden kannalta mielekkäästi. Tämän osaamisen tarve korostuneekin jatkossa entisestään, mikäli työllisyysalueiden johdon ennakoinnit toimeentulotukeen tehtyjen muutosten johdosta lisääntyvästä asiakasmäärästä toteutuvat (ks. luku 2.4). Osa vastaajista mainitsi lisäksi erityisesti työkyvyn arvioinnin.

”Palvelutarpeen arvioinnin tekeminen, kasvokkain työnhakijan kohtaaminen ja työkyvyn tuen keinojen haltuun ottaminen sekä TYM asiakkaiden tunnistaminen ja ohjaaminen TYM palveluun.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Osaamisen vahvistamista tarvitaan edelleen kuntoutusasioissa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Meidän tulee vahvistaa asiantuntijoiden ohjaustaitoja sekä ”myynti”- ja motivointitaitoja entisestään.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palveluiden yhteensovittamisen kokemusta tarvittaisiin ekosysteemitaidon yhteistyön mahdollistamiseksi. Valtiolta siirtyneellä henkilöstöllä on kapea ja kohdentunut osaaminen, jota pitää laajentaa ja syventää uudessa toimintaympäristössä.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Muutamit työllisyysalueiden vastaajista toivat esille tarpeen lisätä koulutusta koskevaa osaamista niin ajankohtaisten ammattialojen tuntemuksen ja uraohjauksen kuin tutkintojen tunnustamisen näkökulmista. Näitä mainintoja oli kuitenkin kokonaisuudessa selvästi muita esille nostettuja teemoja vähemmän.

”Tarvitaan ura- ja koulutusohjausosaamista sekä monialaisen yhteensovittavan toimintatavan vahvistamista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

TAULUKKO 3. Osaamisen vahvistamisen tarpeet työllisyysalueilla johdon mukaan.

	Osuus kantaa ottaneista ¹ %
Työnvälitys, asiakaspalvelu	30
Työmarkkinoiden tuntemus ja työnantajapalvelut, myyntiosaaminen	30
Tietotekniikka, tekoäly ja niiden hyödyntäminen tiedolla johtamisessa, raportoinnissa ja kustannusvaikutusten arvioinnissa	30
Ohjaus, valmentava työote, palvelujen yhteensovittaminen	22
Työkyvyn arviointi, kuntoutus	9
Osaamisen arvioiminen, ammattialojen tuntemus, uravalmennus, tutkintojen tunnustaminen	9
Muita mainintoja: yleensä toimintamuotojen kehittäminen, työttömyysturva, kuntaekosysteemin hyödyntäminen, ESR-hankkeet, viestintä	2–6

¹ Luokiteltu työllisyysalueen johtajien ja päälliköiden avovastauksista, joihin otti kantaa 54 vastaajaa.

3.2 Työllisyysalueilla kehitetyt uudet palvelut ja mallit

Työllisyysalueilla on jo kehitetty tai työstetään parhaillaan uudenlaisia käytäntöjä ja palveluja. Kantaa alueensa palveluiden kehittämisen toimivuuteen ottivat työllisyysalueiden päälliköt. Päälliköistä kehittämiseen oli tyytyväisiä 71 prosenttia, joskin suurin osa heistä (56 %) katsoi palvelujen kehittämisen toimivan melko hyvin ja vain 15 prosenttia hyvin (liite 3.1). Päälliköistä 15 prosenttia oli tyytymättömiä alueensa palvelujen kehittämisen toimivuuteen.

Työllisyysalueiden johtajilta ja päälliköiltä tiedusteltiin, onko alueella kehitetty uusia työllistymistä edistäviä malleja tai palveluja kuluvan vuoden aikana (2025).

85 prosenttia työllisyysalueiden johdosta ilmoitti, että omalla alueella on kehitetty uusia työllistymistä edistäviä malleja tai palveluja. Vastaajat mainitsivat lukuisia malleja. Valtaosa näistä kohdistuu työnhakijoihin. Puolet vastaajista ilmoitti, että uusia malleja tai palveluja työllistymisen edistämiseen on kehitetty sekä työnhakijoille että työnantajille. Lisäksi 31 prosenttia kuvasi, että mallit ja palvelut on muotoiltu työnhakijoiden tarpeisiin. Vain neljä prosenttia vastaajista ilmoitti kehitetyn malleja ja palveluja pelkästään työnantajille.

Työnhakijoille kehitetyissä uusissa työllistymistä edistävissä malleissa ja palveluissa korostuvat erilaiset valmennukset. Näitä on otettu työllisyysalueen omaksi toiminnaksi, usein paikallisesti toteutetuksi, ja muotoiltu uudelleen niin nuorille, heikossa työllisyystilanteessa oleville kuin vieraskielisillekin. Joillain alueilla työhönvalmennusta toteuttavat työvoimaviranomaisten lisäksi muut tahot tai niitä tuetaan usean toimijan yhteistyössä.

”Omaa palvelutuotantoa valmennuspalveluissa työmarkkinoille suuntaville asiakkaille.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhteistyössä toteutetut lakisääteiset uravalmennukset, uraohjauspalvelun muotoilu.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kaikki valmennuspalvelut on uudistettu, työvoimakoulutusten sisällöt ja asiakasohjaus, kuntien omat ekosysteemit työnhakijoiden käyttöön.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työllisyysalueilla on kehitetty myös muita malleja ja palveluja arvioida ja tukea niitä työttömiä työnhakijoita, joilla on erilaisia työkyvyn vajeita. Joillakin alueilla on kehitetty palveluja erityisesti työkyvyn arviointiin joko omana toimintana tai yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Toisaalta on panostettu asiakkaiden palvelutarvearviointiin, jotta pystyttäisiin ohjaamaan asiakkaat tarvittaessa työllistymistä edistäviin monialaisiin (TYM) palveluihin tai sosiaali- ja terveystieteisiin. Eräs vastaaja korostikin, että tärkein palvelu on tuntea asiakkaat.

”Työkykykartoituksia, vaikka ne olisivat pääasiassa hyvinvointialueen tehtävät. Tämä ei kuitenkaan pysty niihin vastaamaan.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Työkykykyselyksiä->eläkeselvityksiä, pitkäaikaistyöttömien saattaminen valtion/eläkejärjestelmän pariin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työllisyyspalvelujen omana toimintana työkykykoordinaattorit, työhön valmentajat, opinto-ohjaajat. Työllisyysalueen tavoitteiden mukaisesti luotu asiakaspalvelutiimien läpileikkaavat prosessit.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Nuoret siirtyvät monialaiseen tiimin 100 työttömyyspäivän jälkeen, näin pyritään nykyistä tehokkaammin tukemaan työllistymistä ja erityisesti poistamaan työllistymisen esteitä jo työttömyyden alkuvaiheessa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Kohdennetun tuen palvelu asiakkaille, joilla vahva sote-palvelujen tarve ilman viranomaisten palvelujen yhteensovittamisen tarvetta (TYM), sekä työnhakijoille, jotka eri syistä johtuen eivät ole TE-palveluin autettavissa. Keskitetään palvelutarpeen mukaista osaamista monialaisten palvelujen yksikköön, jotta perus-TE-palveluissa voidaan keskittyä niiden ydintehtävään - työnvälitykseen ja osaamisen lisäämiseen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Uraohjauspalveluja alanvaihtajille, intensiivistä palveluohjausmallia (hankkeilla tehty kehittämistyötä), kasvokkaisella palvelulla ja omilla asiakassalkuilla edistetty asiakkaiden tuntemista, joka on se tärkein malli ja palvelu. Palvelut eivät ole mitään erillisiä vaan osa asiakaspalvelua.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Työllisyysalueiden johto mainitsi myös palkkatuen tilalle kehitettyjä työllistämistukia tai kuntalisiä, erilaisia työnhakua tukevia toimintamuotoja ja koulutuksellisia interventioita. Näitä olivat esimerkiksi alueen yhteinen palvelumanuaali, erilaiset rekrytointitapahtumat, digitaalinen palvelupolku nopeasti työllistyville ja systemaattinen opastus työnhakuun. Joillakin alueilla yhteisiä malleja oli muotoiltu yhdessä oppilaitosten kanssa, jolloin oppilaitos laatii esimerkiksi työnhakijoiden osaamiskartoitukset. Muutamilla alueilla koulutuksellista tukea suunnattiin erityisesti vieraskielisiin työnhakijoihin, esimerkiksi kieli- tai kotoutumiskoulutuksen muodossa.

”Kuntalisämalli työttömien työllistämiseen.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Digi duuni - digitaalinen palvelupolku nopeasti työllistuville.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Työhaun tueksi: verkko-oppimisolusta ja työhaun startti-infot.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Osaamisen kehittämisen palveluissa uudenlaisia työvoimakoulutuskokeiluja alanvaihtajille ja ammattikoulutuksen suorittaneille. Ammattioppilaitoksen kanssa yhteinen tekeminen vahvistunut ja tätä kokeilut mahdollisia.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Esim. [ammattiopistosta] töihin -ohjelma, [seudun] yhteinen palvelumanuaali, hankeyhteistyönä uusia palveluita (esim. Osatyökykyisten työhönvalmennusta).”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Työllisyysalueilla on kehitetty työttömien työnhakijoiden tarpeisiin lisäksi muun muassa digipalveluja sekä verkosto- ja ekosysteemyhteistyötä ja yhteistyötä kuntien omien ei-lakisääteisten työllisyyspalvelujen kanssa.

”Yhteistyötä kuntien omien työllisyyspalveluiden kanssa tiivistetty, pidetty mm. yhteisiä ryhmäinfotilaisuuksia alueen kunnissa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työnantajille kehitetyistä malleista ja palveluista monet palvelevat samalla työnhakijoiden tarpeita. Useimmiten vastaajat mainitsivat työttömien työnhakijoiden työllistämistä tukevat kuntalisät. Joillain alueilla kuntalisällä tuetaan myös yhdistysten työllistämistä.

”Kunnat maksavat tukea työnantajalle, kun palkkaavat työttömän henkilön. Tämä tuki ei ole palkkatukea.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhdistyksille uusi vuosiavustusmalli, jolla he saavat tietyn avustussumman etukäteen ja voivat sillä työllistää tietyn määrän kunnan työnhakijoita.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työllisyysalueilla on lähestytty eri tavoin systemaattisesti potentiaalisia työnantajia työllistymismahdollisuuksien löytämiseksi. Työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamiseksi on puolestaan järjestetty rekrytointitapahtumia, rakennettu digitaalisia palveluja, systematisoitu palvelupolkuja sekä lisätty neuvontaa, tiedotusta ja koulutusta. Palvelumalleja on muotoiltu myös toimialakohtaisiksi. Työllisyysalueiden johto toi esille myös alueen laajan yhteistyön muun muassa oppilaitosten ja elinkeinopalvelujen kanssa.

”Kaikki yli 5 henkilöä työllistävät yritykset on kontaktoitu ja salkutettu. Piilotyöpaikkoja etsitään sekä tuetaan yritysten kasvua.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Rekrytapahtumia, yrityspalvelutiimin jalkautuminen.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Pääkaupunkiseudun yhteinen työnvälitys ja neuvontapalvelu.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yrittäjyys Studio, yritysreaktori verkosto [työllisyysalueella], aloittavan yrittäjän palvelupolku, bisnesspeli.fi, walk in rekry, tavata-alustalle erilaisia palveluita jne.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Pilotoidaan yhteistä toiminta-alustaa työnvälityksen edistämiseksi ja tiedon sujuvaksi jakamiseksi.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Organisaation läpileikkaava toimialakohtainen yhteistyö, jossa on mukana työllisyyspalveluiden lisäksi elinkeinopalvelut. Mukaan on tulossa myös oppilaitokset. Lisäksi alueella on käynnistymässä ekosysteemyhteistyö.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

15 prosenttia työllisyysalueiden johdosta ilmoitti, ettei työllisyysalueella ole kehitetty uusia malleja tai palveluja. Syyksi kerrottiin ennen kaikkea se, että toiminnan organisointi usean kunnan alueella ja uudella henkilöstöllä on vaatinut alkuvaiheessa kaiken huomion. Palvelujen ja mallien kehittämiseen aiotaan edetä kuitenkin myöhemmin. Toisaalta viitattiin resurssien niukkuuteen.

”Ensimmäinen vuosi on ollut toiminnan vakauttamiseen, henkilöstön tukemiseen ja nyt parhailaan laaditaan palvelustrategiaa, jossa myös nämä nousevat esiin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työllisyysalueen organisoituminen ja toiminnan käynnistäminen 9 kunnan alueella on vienyt aikaa. Jokaisessa kunnassa on myös omat painopisteensä työllisyyden hoidolle ja palvelurakenteita työllistymisen tukemiseksi.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Suomen talous sakkaa, työttömyys kasvaa, valtio nipistää rahoitusta. Uuden organisaation toiminta saatu yllättävänkin hyvin käyntiin. Kehitetään, kunhan saadaan arki rullaamaan.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Talous on ollut selviämistaistelua ja ei ole ollut taloudellista mahdollisuutta.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

3.3 Työllistymistä edistävät palvelut ja muut toimet

Työllisyysalueiden ensimmäisenä toimintavuotena väheni osallistujamäärä työllistymistä edistävissä palveluissa kuten palkkatuettu työ, kuntouttava työtoiminta, työvoimakoulutus, työkokeilut ja työhön valmennukset. Eniten supistui palkkatuettu työ ja valmennuspalvelut, vähiten työvoimakoulutus ja omaehtoinen opiskelu. Näiden palvelujen piirissä olevien työttömien työnhakijoiden osuus suhteessa työttömiin työnhakijoihin, eli aktivointiaste, laski edellisvuodesta 5,7 prosenttia. Keskimäärin aktivointiaste oli 21,8 prosenttia, mutta työllisyysalueiden aktivointiaste vaihteli 17:sta 28 prosenttiin. Luvuissa eivät näy kuntien ei-lakisääteisinä järjestämät työllisyyspalvelut, kuten kuntalisät ja erilaiset valmennukset. (Sundvall 2026.)

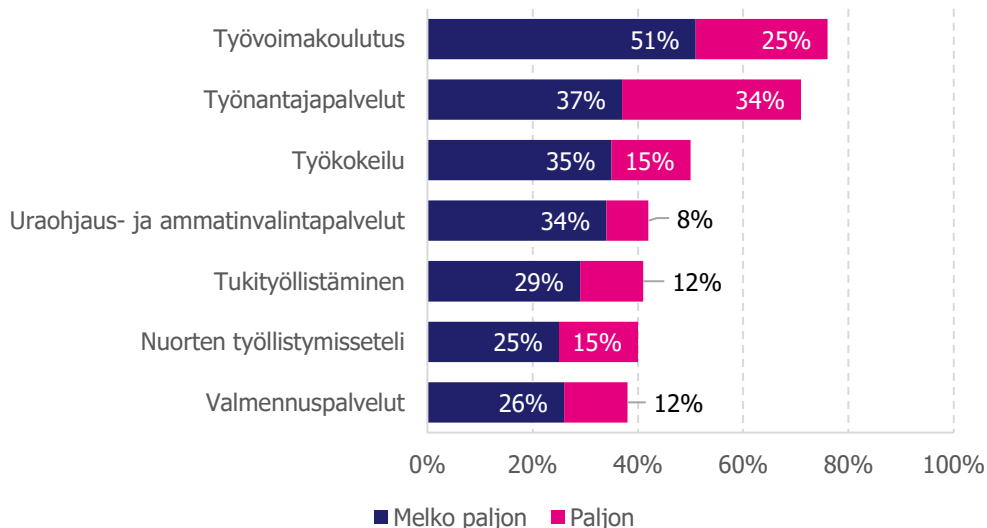
Työllistymistä parantavat palvelut

Työllisyysalueiden johto otti kantaa työvoimapalveluihin siltä kannalta, missä määrin kunkin palvelun arvioidaan parantavan työttömien työllistymistä omalla alueella (kuviot 4 ja liite 3.3). Parhaiten työllisyyttä arvioidaan omalla alueella parantavan työvoimakoulutuksen ja työnantajapalveluiden. Työvoimakoulutuksen katsoi parantavan työttömien työnhakijoiden työllisyyttä paljon tai melko paljon 76 prosenttia ja työnantajapalvelujen 71 prosenttia. Näissä oli myös ”paljon”-arvioita selvästi muita tiedusteltuja palveluja enemmän.

Vastauksissa näyttää korostuvan työllistyminen suoraan työpaikkaan, pitkäkestoisemman työllistymispolun työllistymistä parantava vaikutus nähdään vähäisempänä. Työkokeilujen katsoo parantavan alueellaan työllistymistä paljon tai melko paljon puolet työllisyysalueiden johdosta. Muiden tiedusteltujen palvelujen työllistymistä edistävä vaikutus arvioitiin vuoden 2025 lopulla vähäisemmäksi. Näitä olivat uraohjaus- ja ammatinvalintapalvelut, tukityöllistäminen, valmennuspalvelut sekä vuoden 2026 alusta uutena toimena käyttöön otettu nuorten työllistymisaseteli. Niiden arvioi vaikuttavan alueensa työttömien työllistymiseen paljon tai melko paljon 38–42 prosenttia johdosta. Huomion arvoista on myös se, että joka viides vastaaja arvioi, että tukityöllistäminen ja nuorten työllistämisseteli parantavat työttömien työllistymistä omalla alueella vain vähän tai ei lainkaan (liite 3.3). Arviot nuorten työllistämissetelistä ovat ennen lain voimaantuloa tehtyjä ennakoiteja.

Jonkin muun alueensa työttömien työllistymiseen merkittävästi vaikuttavan palvelun mainitsi kahdeksan vastaajaa. Näitä olivat erilaiset heikossa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelut tai heille yhteistyössä eri tahojen kanssa järjestettävät palvelut, kuten työkykykoordinaattorin palvelut, suomen kielen opetus ja hyvinvointialueen terveystarkastukset. Toisaalta myönteisesti

vaikuttavina tuotiin yksilöidymmin esille erilaisia työnantajapalveluja, kuten aloittavan yrittäjän palvelut, starttiraha ja matalan kynnyksen kohtaamistapahtumat, joissa työnantajat haastattelevat kiinnostuneita työnhakijoita. Jollain työllisyysalueella erityisen myönteisesti työttömien työllistymiseen vaikuttavat kuntien omat työllisyysohjaajat.



Kuvio 4. Missä määrin seuraavat palvelut parantavat työttömien työllistymistä omalla työllisyysalueella johdon mukaan.

Työvoimapaalvelujen johto on ottanut kantaa palvelujen vaikuttavuuteen myös ennen työllisyysalueuudistusta, vuonna 2023 (Sosiaalibarometri 2023:1). Kuviossa 4 mainittujen palvelujen on arvioitu lähtökohtaisesti parantavan työttömien työllistymistä vuonna 2023 enemmän kuin vuonna 2025. Tilastollisesti merkitseviä eroja ilmeni työnantajapalveluissa, valmennuspalveluissa sekä uraohjaus- ja ammatinvalintapalveluissa (liite 3.4). Näissä työvoimapaalvelujen johdon näkemykset ovat heikentyneet selvimmin vuodesta 2023 vuoteen 2025.

Työllistymistä edistävät muut toimet

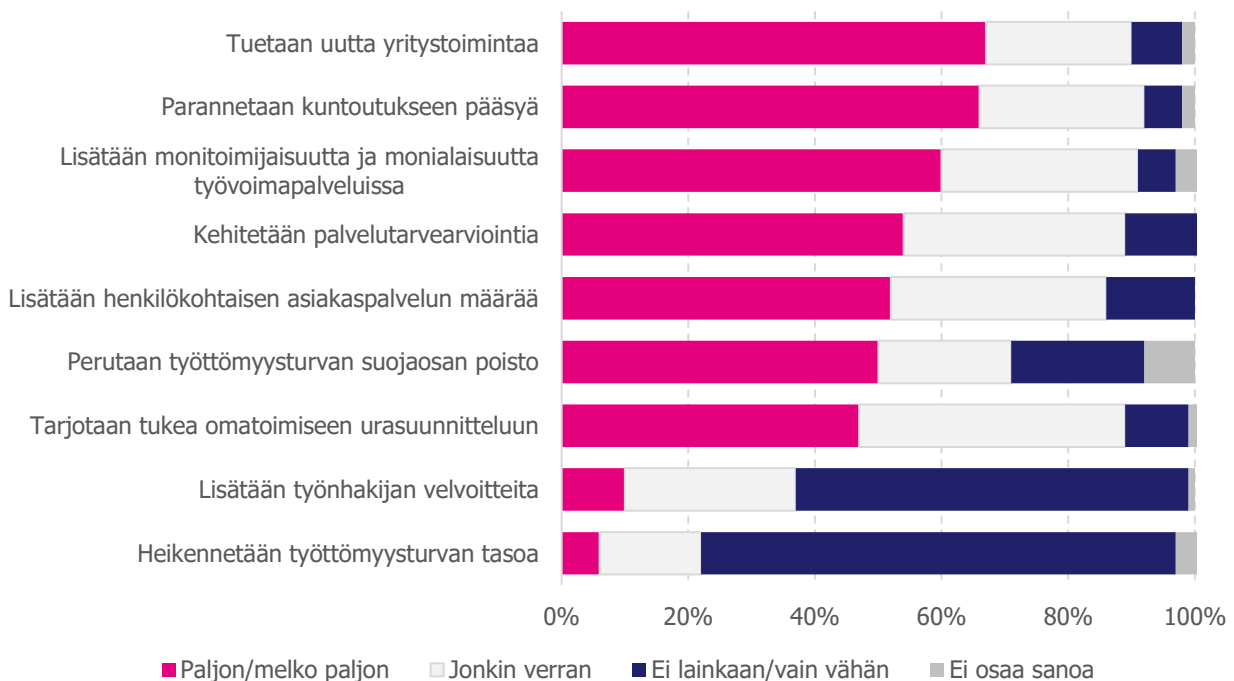
Työttömien työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä tarkasteltiin myös erilaisten asiakaspalvelua ja työttömyysturvaa koskevien toimien näkökulmasta (liite 3.5). Kantaa työllisyysalueensa tilanteeseen ottivat työllisyysalueiden johdon lisäksi lautakuntien jäsenet.

Työllisyysalueiden johto ja lautakuntien jäsenet olivat yksimielisiä siitä, että parhaiten mainituista toimista omalla alueella työttömien työllistymistä parantaa uuden yritystoiminnan tukeminen esimerkiksi starttirahalla (kuvio 5). Tämän katsoi parantavan työttömien työllistymistä paljon tai melko paljon kaksi vastaajaa kolmesta.

Työttömien työnhakijoiden haasteista kertoo se, että seuraavaksi merkittävimpinä pidettiin kuntoutukseen pääsyn parantamista (66 % vastaajista) sekä monitoimijaisuuden ja monialaisuuden lisäämistä työvoimapaalveluissa (60 %). Työkyvyn haasteet eivät ole ratkaistavissa pelkästään työvoimapaalveluilla.

Hieman yli puolet vastaajista (52–54 %) katsoi alueellaan merkittäviksi työttömien työllistymistä parantaviksi toimiksi myös palvelutarvearvioinnin kehittämisen ja henkilökohtaisen asiakaspalvelun määrän lisäämisen. Puolet vastaajista katsoi myös, että työttömyysturvan suojaosan poiston peruminen parantaisi omalla alueella työttömien työllistymistä. Tämä lisäisi vastaajien avovastausten mukaan ennen kaikkea pienimuotoisten työmahdollisuuksien vastaanottamista.

Sen sijaan työnhakijan veloitteiden lisäämisen ja työttömyysturvan tason heikentämisen ei uskota parantavan työttömien työllistymistä: veloitteiden lisäämistä piti tehokkaana vain 10 prosenttia ja työttömyysturvan tason heikentämistä kuusi prosenttia kaikista vastaajista. Työttömyysturvan tiukennusten ei siis pääsääntöisesti nähdä edistävän työttömien työnhakijoiden työllistymistä.

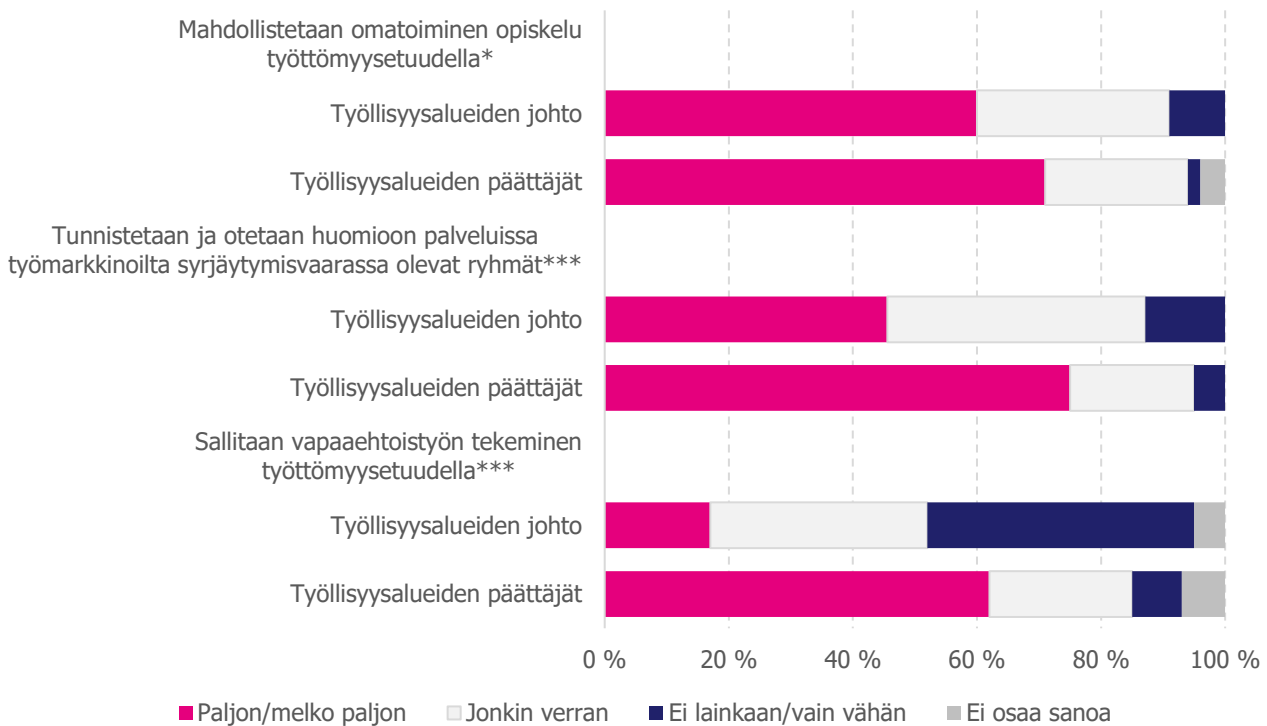


Kuvio 5. Kuinka paljon seuraavat toimet parantavat työttömien työllistymistä omalla työllisyysalueella johdon ja päättäjien mukaan.

Työllisyysalueiden johdon ja päättäjien näkemykset poikkesivat toisistaan työttömyysturvan aikaisen opiskelun ja vapaaehtoistyön mahdollistamisessa sekä työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tunnistamisessa ja huomioon ottamisessa (kuvio 6, liite 3.5).

Työllisyydestä vastaavien lautakuntien jäsenet pitivät selvästi johtoa merkityksellisempänä työttömien työllistymisen parantamisessa sitä, että työttömyysetuudella sallittaisiin vapaaehtoistyön tekeminen ja omatoiminen opiskelu. Työllisyysalueiden johto suhtautui erityisen kriittisesti vapaaehtoistyön työllisyyttä parantavaan vaikutukseen.

Päättäjät myös painottivat työllisyysalueiden johtoa enemmän sitä, että työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa olevien tunnistaminen ja huomioon ottaminen palveluissa parantaa työttömien työllistymistä. Näkemysero on yllättävä, sillä molemmat vastaajatahot pitivät kuitenkin merkityksellisinä kuntoutukseen pääsyn parantamista sekä monitoimijaisuuden ja -alaisuuden lisäämistä työvoimapalveluissa (kuvio 5).



Kuvio 6. Missä määrin seuraavat toimet parantavat työttömien työllistymistä omalla työllisyysalueella johdon ja päättäjien mukaan. (***)Tilastollisesti erittäin merkitsevä /*melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.)

Työttömien työllistymistä edistävästä toimista osaa on tiedusteltu työvoimapalvelujen johdolta myös vuosina 2021 ja 2023 (Sosiaalibarometri 2023:1). Näistä selvimmän ajallista muutosta on nähtävissä kolmen seikan suhteen: palvelutarvearvioinnin kehittäminen, tuki omatoimiseen urasuunnitteluun sekä työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tunnistaminen ja huomioon ottaminen palveluissa (liite 3.6). Vuoden 2025 marraskuussa näiden kaikkien toimien arvioitiin vaikuttavan aiempia vuosia selvästi vähemmän työttömien työllistymisen paranemiseen.

3.4 Lainsäädännön muutostarpeet työvoimapalveluissa

Työllisyysalueiden johto otti kantaa, onko työvoimapalveluissa joitain sellaisia uudistus- tai muutostarpeita, joihin tarvittaisiin muutoksia lainsäädäntöön tai kokonaan uutta lainsäädäntöä. Työllisyysalueiden johdosta 95 prosenttia näki muutostarpeita työvoimapalveluja koskevassa lainsäädännössä.

Vastaajat kuvasivat muutostarpeita avovastauksissaan. Eniten muutosta esitettiin työvoimapalvelujen asiakasprosessiin. Työvoimapalvelujen johto kaipasi työllisyysalueille enemmän harkintavaltaa ja vähemmän yksityiskohtaista lainsäädäntöä, osa piti tarpeellisenä jopa kokonaisuudistusta työvoimapalvelujen lainsäädäntöön. Näin vastaajien mukaan työvoimapalveluissa voitaisiin käyttää asiakkaan tilanteesta enemmän harkintaa ja keskittyä paremmin työnvälitykseen. Kevennystä kaipaavista asioista mainittiin erityisesti palkkatuki, työnhakijan kaavamainen työnhakuvelvollisuus sekä paikoin toive höllennyksestä työnhakijoiden haastattelujen ja suunnitelmien päivittämissyklin.

Palkkatukeen toivottiin joko kokonaisuudistusta tai vähintään sitä, että palkkatuettu työ kerryttäisi jälleen työssäoloehdot.

”Lainsäädännön muutostarpeita on runsaasti. Laki säätelee palveluprosessista hyvin yksityiskohtaisesti. Kuntien velvoitteita järjestää haastatteluita ja päivittää suunnitelmia tulisi keventää, jotta kunnat voisivat lisätä sen sijaan panostusta työnvälitykseen ja työpaikkojen luomiseen yhteistyössä työnantajien kanssa. Tukien ja etuuksien kokonaisuus on raskas ja vaikeaselkoinen työntajille.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Työllisyyden edistämisen lainsäädäntö on liian yksityiskohtainen, joka saa aikaa sen, että sen toteuttaminen on hyvin mekaanista ja "lain henki" kadotetaan. Lisäksi asiantuntijan harkinnan mahdollisuus on suppea lain edessä, joka saa aikaan sen, että asiantuntijoiden aika menee yksityiskohtaisten lakipykälien toteuttamiseen sen sijaan että voisivat keskittyä työnhakijoiden ja työnantajien yhteen saattamiseen tehokkaasti. Eli ei yksittäisiä muutoksia, vaan kokonaan uudenlaista työvoimapolitiikan lainsäädännön paradigman vaihtamista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palveluprosessi pitää voida aidosti räätälöidä todellisen palvelutarpeen mukaan. Nykyinen paitsi liian kaavamainen myös epärealistinen toteuttaa nykyrahoituksella. Kuntien rahoitus kuntoon, uudistus ei ollut kustannusneutraali työmarkkinatilanteen vuoksi.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palkkatuki pois lainsäädännöstä, työnhakuvelvollisuuden voisi laittaa täysin työvoimaviranomaisen harkintaan asettaako vai ei ja esimerkiksi velvoittavat työtarjoukset takaisin heti jo alusta alkaen. Lainsäädäntöä pitäisi höllentää, ei tiukentaa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Palkkatukityön työssäoloehdon kartuttaminen, matalan kynnyksen palvelu sekä sovitellun päivärahan suojaosuus.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Vastaajia hiertää suhde etuuslainsäädäntöön. Eniten muutoksia esitettiin työttömyysturvaan ja toimeentulotukeen. Osa vastaajista katsoi työvoimapolitiikassa painopisteen kääntyneen liiaksi työttömyysturvan hoitamiseen palveluiden sijaan. Työttömyysturvaan toivottiin takaisin suojaosuutta, mikä kannustaisi työttömiä ottamaan vastaan pienimuotoisiakin työmahdollisuuksia. Nyt keikkaluonteisten töiden vastaanottamisen nähtiin vähentyneen. Vapaaehtoistoiminnasta ei tulisi sanktioida työttömiä, sillä sitä pidettiin kuntouttavana toimintana. Muutamia vastaajista kiinnittivät huomiota mahdollisuuteen opiskella tutkinto työttömyysturvalla – ja joustavampaa mahdollisuutta yhdistää työttömyysturvaa ja osa-aikaista yritystoimintaa.

”Suojaosan poisto vähensi keikkatöiden tekoa ja vapaaehtoistyö on usein työhön kuntouttavaa eli sitä ei saisi sanktioida.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Opiskeluun, yritystoimintaan ja omassa työssä työllistymiseen liittyvä selkeytys suhteessa työttömyysturvaan olisi erityisen toivottavaa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Useat avovastaukseen vastanneet totesivat, että työvoimapalveluissa tulisi olla asiakkaina vain niitä ihmisiä, joilla on edellytykset työllistyä. Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsyä toivottiin sujuvoitettavan, ehdottipa joku uutta "armahdulakia" yli 62-vuotiaille ja 2000 päivää työmarkkinatukea saaneille. Toimeentulotuen uudistuksen katsottiin lisäävän työvoimapalveluihin ensisijaisesti työkyvyttömyyseläkkeen, kuntoutuksen tai sosiaali- ja terveystalvelujen tarpeessa olevia asiakkaita. Tämä lisää entisestään kuntien kustannuksia työttömyysturvasta.

"Sosiaaliturvan kokonaisuudistus niin, ettei työnhakijaksi ilmoittautuminen ole vaatimuksena toimeentulolle. Ennen työnhakua ja työllistymistä täytyy rakentaa perustat kuntoon sosiaali- ja terveystalveluissa, jotta ongelmiin saadaan pysyvä ratkaisu. Työllisyystalvelun ydintehtävä on työnvälitys ja tämä tehtävän toteutuminen tulee lainsäädännöllä mahdollistaa nykyistä paremmin."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Työnhakuvelvollisuuden keventäminen, suojaosan poiston peruminen, vahvempi määritelmä monialaisen talvelun resursseihin (hyvinvointialueen osalta). "Välimallin" etuusluokka, johon kuuluu ne asiakkaat, jotka eivät tosiasiallisesti kuulu työttömyysetuuden saajaksi/ työnhakijaksi. Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsemisen sujuvoittaminen/mahdollistaminen."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Talveluprosessin sääntelyn vähentäminen, työttömyysturvatehtävien vähentäminen työvoimaviranomaisilta etuuden maksajalle, työkykyhaasteisten eläkkeelle pääsyn helpottaminen eli kansalaistuki tai -palkka töihin kykenemättömille, työttömyysturvan rahoitusvastuuta myös hyvinvointialueille."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Ehdottomasti tarvitaan sosiaalista kuntoutusta ja nimenomaan toimeentulotuella, tämä olisi kylläkin hyvinvointialueen talvelu, mutta selkeyttäisi merkittävästi työvoimatalvelujen tehtävää."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Lakimuutoksen, jossa toimeentulotukea saavat ohjataan työnhakijoiksi peruminen. Työnhakijoiksi ei tule ohjata asiakkaita, joilla ei ole edellytyksiä työllistyä. Nämä asiakkaat kuormittavat turhaan jo ennestään kuormittuneita työllisyystalveluita ja heidän talvelutarpeensa on muualla kuin työllisyystalveluissa."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Noh kiristämällä entisestään vaikeassa asemassa olevien tilannetta, ei saada parannusta yksilön eikä yhteiskunnan tilanteeseen. Meitä uhkaa vahvasti polarisoituminen ja luisuun suistuneet eivät saa mitään mahdollisuutta katkaista alamäkiliukuaan, jos mitään tukea ei ole missään tarjolla. Pitäisi miettiä mitä oikeasti tarvittaisiin missäkin ryhmässä, jotta työllistyminen joskus olisi todennäköistä. Se, että täysin työkyvyttömät ovat kuntien työllisyystalvelujen asiakkaana kuluttaa vain vähäisiä resursseja, eikä aika riitä suunnata toimia niihin, joita oikeasti työllisyystalvelujen keinoin voitaisiin tukea työllistymisessä. Kuntien vastuulla on nyt paljon sellaista, joihin kuntien toimin ei voida vaikuttaa kuten työpaikkojen synty johonkin peräkyllään."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Työttömyysetuudella on valtava määrä ihmisiä, jotka eivät joko pysty enää työmarkkinoille palaamaan tai eivät sitä halua, mutta tarvitsevat tulonlähteen. Tämä kuormittaa paitsi kuntien taloutta myös työllisyyspalvelujen palvelukokonaisuutta, kun joudumme lakisääteisen prosessin mukaan palvelemaan myös sellaisia asiakkaita, jotka eivät oikeasti työtä ole hakemassa. Järjestelmässä kärsivät ne, ketkä haluaisivat työhön palata ja tarvitsisivat palveluja sinne päästäkseen. Nyt heidän työttömyytensä pitkittyy, koska systeemi on tukossa ja tukkiutuu pian pahemmin, kun toimeentulotuen muutokset astuvat voimaan. Tähän on pakko saada kokonaisuudistus, joka on järkevä niin yksilön kuin yhteiskunnan ja prosessien kannalta."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Muut lainsäädäntömuutosehdotukset koskivat kuntien ja työvoimapalvelujen laajempaa mahdollisuutta käyttää toistensa asiakastietojärjestelmiä, hyvinvointialueiden osallistumista työllisyyden hoidon kustannuksiin ja muutosta kuntien työttömyysturvamaksujen määrittämiseen. Muutamat vastaajat ehdottivat työnantajille velvoitetta työllistää vaikeasti työllistyviä ja opiskelijoita. Vastaajat nostivat esille myös kannustamisen osa-aikaiseen yrittäjyyteen.

"Sopijakuntien tiedonsaantioikeus työnhakija-asiakkaista sekä A-TMT:n [asiakastietojärjestelmä] käyttöoikeus riittävälle tasolle lakiin kirjattuna, koska jokainen kunta on vastuussa työttömyysturvan kustannuksista. Tämä mahdollistaa suoraan myös kunnan omien palvelujen kehittämisen."

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

"Sääntelyn keventäminen, rutiinipäätösten automatisointi, tekoälyn hyödyntäminen tietojärjestelmissä, ylipäättään tehokasta työtä tukeva asiakastietojärjestelmä (ATM on huono). ---"

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

"--- HVA tarvitsee taloudelliset kannusteet työttömyyden hoitoon, nyt resurssit täysin riittämättömät ja asiakkaat jäävät jumiin palveluiden väliin. Tietosuojalain tulkinta estää ketterän yhteistyön, tiedon liikkumiseen pitäisi kehittää ratkaisuja."

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

"Osa-aikaisen yrittäjyyden ja osa-aikaisen työn yhdistäminen siten että ne eivät ole pois sulkevia vaan täydentäviä."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Työttömyysturvalaki passivoi ja on kirjoitettu vanhan maailman tarpeisiin. Asiakkaat eivät uskalla edistää omaa tilannettaan, koska pelkona on tukien menettäminen esimerkiksi "omassa työssä työllistymisen" nimissä. Jos me haluamme, että ihmiset tekevät töitä yrittäjämäisemmin, niin tuohon lakiin on kerta kaikkiaan tultava muutos. Siinä sijaitsee yksi Suomen pahimmista pullonkauloista, mitä tulee työvoiman täysimittaiseen hyödyntämiseen."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

"Työnantajien velvollisuus palkata osatyökyvyttömiä tai ei niin hyvässä työmarkkinatilanteessa olevia henkilöitä pitäisi parantaa esim. verohelpotuksin tms. Palvelut ei toimi, jos ei ole työpaikkoja, mihin tietyt asiakasryhmät pääsevät. Työnantajat valikoivat liian paljon ja siksi osa työvoimasta jää nyt hyödyntämättä. Lisäksi mahdollisuus opiskella tulisi parantaa ja työnantajat hyötyisivät siitä myös."

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”--- Kunnan työttömyysturvamaksujen perusteisiin ja epäkannustavuuteen olisi tarpeen kiinnittää huomioita jatkossa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

3.5 Yhteenveto

Työllisyysalueiden päälliköt antoivat alueensa työnhakijapalveluiden asiointikanavista parhaimmat arviot puhelinpalveluille ja mahdollisuudelle kasvokkaiseen asiointiin. Paikallinen saavutettavuus koettiin asiakaspalvelun vahvimaksi osa-alueeksi. Muita heikommät arviot saivat palveluiden riittävyys ja palveluketjujen eheys sekä asiointikanavista tiedonkulku eri viranomaisten kesken.

Vuoden 2025 lopulla asiakaspalvelun paikallinen saavutettavuus arvioitiin tuntuvasti 2020-luvun alkua paremmaksi. Sen sijaan edellisvuosia kriittisemmin arvioitiin palvelujen riittävyyttä ja palveluihin pääsyn nopeutta.

Työllisyysalueiden johto arvioi, että omalla alueella työttömien työllisyyttä parantavat selvästi eniten työvoimakoulutus (76 %) ja työnantajapalvelut (71 %). Työkokeilujen katsoo parantavan työllistymistä paljon tai melko paljon puolet vastaajista. Vuoden 2026 alusta käyttöön otettuun nuorten työllistymiseteliin luotti ennakkoon 40 prosenttia vastaajista, sen sijaan viidesosa vain vähän tai ei lainkaan.

Muista alueensa työllistymistä parantavista toimista työllisyysalueiden johto ja lautakuntien jäsenet painottivat eniten tukea uudelle yritystoiminnalle ja parempaa pääsyä kuntoutukseen. Niiden katsoi parantavan työllistymistä paljon tai melko paljon kaksi vastaajaa kolmesta. Monitoimijaisuuden ja monialaisuuden lisäämistä työvoimapalveluissa piti merkittävänä 60 prosenttia vastaajista. Hieman yli puolet korosti palvelutarvearvioinnin kehittämistä ja henkilökohtaisen asiakaspalvelun lisäämistä.

Puolet vastaajista katsoi, että työttömyysturvan suojaosan poiston peruminen parantaisi työttömien työllistymistä. Sen sijaan työttömyysturvan tiukennuksia, kuten etuuden tason heikennys ja velvoitteiden lisääminen, ei pidetty tarkoituksenmukaisina. Lautakuntien jäsenet korostivat johtoa enemmän vapaaehtoistyön ja omatoimisen opiskelun sallimista työttömyysetuudella sekä syrjäytymisvaarassa olevien parempaa tunnistamista palveluissa.

Alueensa palvelujen kehittämiseen oli päälliköistä vähintään melko tyytyväisiä 71 prosenttia ja selkeän tyytymättömiä 15 prosenttia. Vuonna 2025 suurin osa työllisyysalueista kehitti uusia työllistymistä edistäviä palveluja tai malleja: 85 % johdosta mainitsi työnhakija- ja työnantajapalveluja, useimmat työnhakijoille. Alueilla, joilla kehitystyötä ei ollut tehty, syynä oli ensisijaisesti toiminnan käynnistämiseen liittyvä kuormitus.

Työnhakijoille kehitetyissä palveluissa painottuivat eri kohderyhmille suunnatut valmennukset. Eri-laisiin työkyvyn vajeisiin on kehitetty malleja työkyvyn ja palvelutarpeen arviointiin, jotta asiakkaat voidaan ohjata oikeisiin palveluihin, kuten TYM- tai sosiaali- ja terveystyöpalveluihin. Työnantajille kehitetyistä toimista vastaajat mainitsivat useimmin työttömien työnhakijoiden työllistämistä tukevat kuntalisät. Potentiaalisia työnantajia on lähestytty systemaattisesti työllistymismahdollisuuksien löytämiseksi, työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamiseksi on järjestetty rekrytointitapahtumia, rakennettu digitaalisia palveluja ja selkeytetty palvelupolkuja sekä lisätty neuvontaa, tiedotusta ja

koulutusta. Työllisyysalueiden johto toi esille myös alueen laajan yhteistyön muun muassa oppilaitosten ja elinkeinopalvelujen kanssa.

Työllisyysalueiden johdosta 81 prosenttia kaipaa alueensa työvoimapalveluihin uutta tai vahvistettua ammattiosaamista. Tätä perusteltiin työelämän voimakkaalla muutoksella ja tarpeella tuntee kunnallista toimintaympäristöä. Eniten osaamista tarvitaan työnvälitykseen ja asiakaspalveluun, työmarkkinoiden tuntemukseen ja työnantajapalveluihin, sekä tietotekniikkaan ja tekoälyyn ja niiden hyödyntämiseen tiedolla johtamisessa. Melko usein tuotiin esille myös ohjaus, valmentava työote ja ymmärrys palvelujen yhteensovittamisesta.

Lainsäädännön muutostarpeita työllisyysalueiden johto esitti eniten työvoimapalvelujen asiakasprosessiin. Asiakaspalveluun toivottiin enemmän harkintavaltaa ja vähemmän yksityiskohtaista sääntelyä. Kevennystä kaivattiin erityisesti palkkatukeen ja mekaanisena pidettyyn työnhakuvelvollisuu-teen. Palkkatuki tulisi uudistaa täysin tai vähintään sen tulisi kerryttää työssäoloehtoa.

Toinen keskeinen muutostoive kohdistui työttömyysturvaan. Siihen peräänkuulutettiin suojaosan palauttamista sekä joustoja opiskelun, osa-aikaisen yrittäjyyden ja vapaaehtoistoiminnan mahdollistamiseksi. Työvoimapalvelujen tulisi useiden mielestä kohdistua ensisijaisesti työllistymiskykyisille asiakkaille. Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsyä toivottiin sujuvoitettavan. Toimeentulotuen uudistuksen ennakoidaan lisäävän työvoimapalveluihin ensisijaisesti eläkkeen, kuntoutuksen tai sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeessa olevia asiakkaita. Tämä lisää kuntien kustannuksia työttömyysturvasta.

4 Vaikeimmin työllistyvien tilanne

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan aineistonkeruuvaiheessa marraskuussa 2025 oli 15–74-vuotiaita työllisiä saman verran kuin vuotta aiemmin, mutta työttömiä 50 000 enemmän. Työttömiä oli marraskuussa 276 000 ja työttömyysasteen trendiluku oli 10,6 prosenttia 15–74-vuotiaista. (SVT: Työvoimatutkimus 2025, marraskuu.) Tämä kertoo työllisyystilanteen voimakkaasta heikentymisestä työllisyysalueiden ensimmäisen toimintavuoden aikana.

Työttömyys on jatkunut tämän jälkeenkin korkealla tasolla: helmikuussa 2026 työttömiä oli jo 312 000 ja alle 25-vuotiaiden työttömyysasteen trendiluku oli huolestuttava 22,9 prosenttia (SVT: Työvoimatutkimus 2026, helmikuu). Myös pitkäaikaistyöttömien määrä on merkittävä: työnvälitystilaston mukaan marraskuun 2025 lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli noin 133 400. Pitkittynyt työttömyys on jatkanut kasvua: helmikuussa 2026 pitkäaikaistyöttömiä oli jo 139 800. (SVT: Työnvälitystilasto, 2026.)

4.1 Työllistymisen esteet

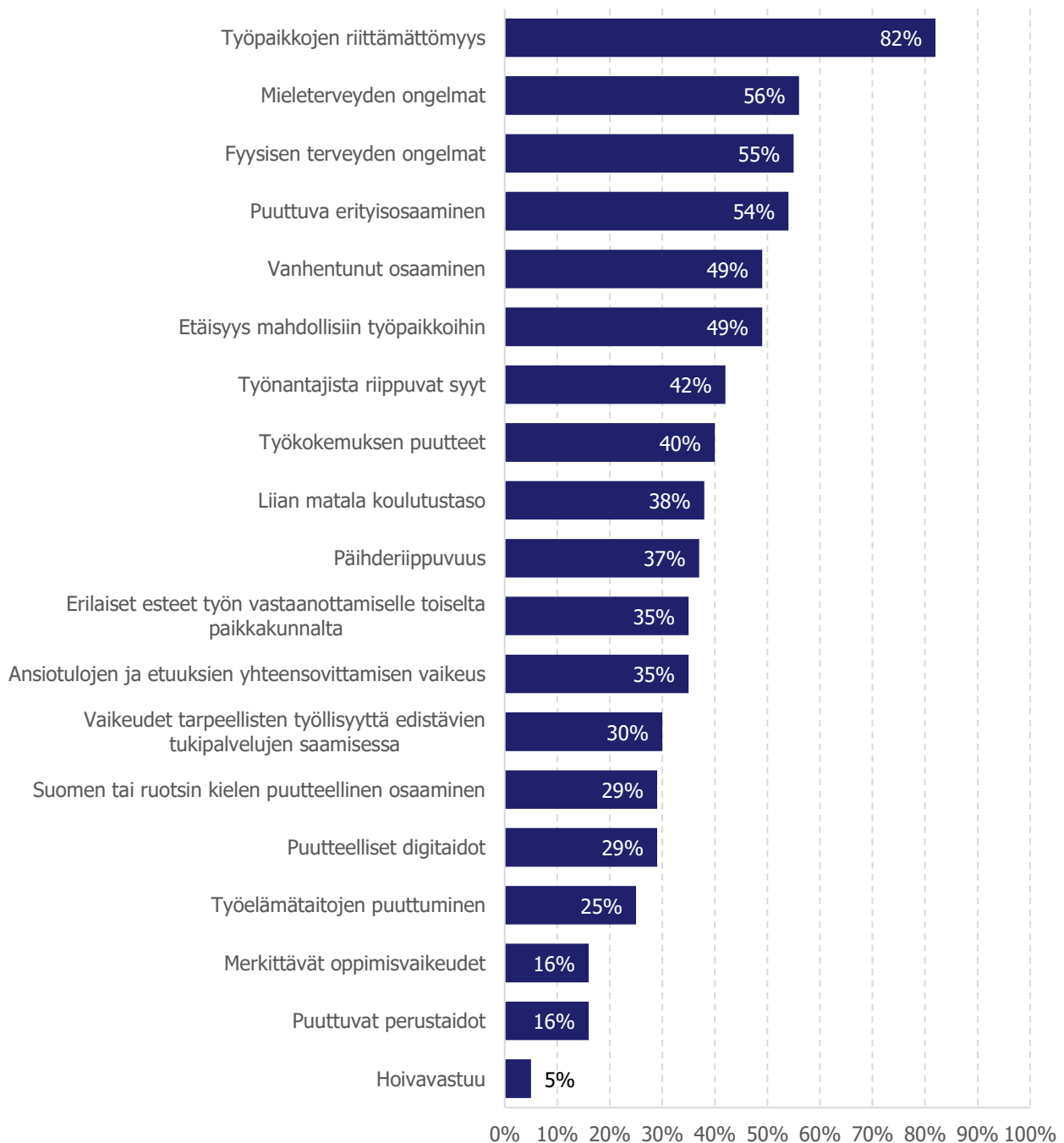
Työllisyysalueiden johto otti kantaa, missä määrin eri asiat vaikuttavat oman alueen työnhakijoiden työllistymiseen (kuvio 7, liite 4.1). Tarkasteltavat tekijät painottuivat vaikeimmin työllistyviin. Vastaaajat arvioivat 19 eri tekijää, jotka koskivat työnhakijan osaamista, terveyttä, työn ja asumisen sijaintia, sosiaaliturvaa sekä työnantajista johtuvia syitä.

Ensimmäisen toimintavuoden lopussa työllisyysalueiden johto piti alueellaan merkitykseltään selvästi suurimpana työllistymiseen vaikuttavana tekijänä työpaikkojen riittämättömyyttä. Tämän katsoi vaikuttavan työllistymiseen paljon tai melko paljon 82 prosenttia vastaajista.

Työmahdollisuuksien sekä perheen ja asumisen eripariset sijainnit vaikuttavat vastaajien mukaan muutenkin varsin paljon työllistymiseen. Noin puolet piti erityisen merkityksellisenä työllistymisen esteenä alueellaan etäisyyttä mahdollisiin työpaikkoihin ja runsas kolmannes erilaisia esteitä työn vastaanottamiselle toiselta paikkakunnalta. Työllisyysalueiden johto hahmottaa myös työnhakijoiden hoivavastuun työllistymiseen vaikuttavana seikkana, mikä vaikeuttaa niin kokopäivätyön vastaanottamista ja varsinkin toiselle paikkakunnalle työllistymistä. Hoivavastuuta korosti viisi prosenttia vastaajista, joskin lisäksi kolmannes katsoi sen vaikuttavan työllistymiseen alueellaan jonkin verran. Työnhakijoiden hoivavastuuseen vastaajien oli selvästi vaikeinta ottaa kantaa². Neljännestä vastaajista ei osannut arvioida sen merkitystä työllistymiseen.

Työttömien työnhakijoiden terveydelliset haasteet ovat edelleen keskeisiä työllistymisen esteitä (vrt. Sosiaalibarometri 2023:1). Runsas puolet (55–56 %) työllisyysalueiden johdosta arvioi työllistymiseen vaikuttavan alueellaan paljon tai melko paljon mielenterveyden ja fyysisen terveyden ongelmien. Päihderiippuvuutta korosti runsas kolmannes työllisyysalueiden johdosta.

² Myös muissa työnhakijan henkilökohtaisempia ominaisuuksia koskevissa väittämissä oli hieman enemmän, 7–9 prosenttia, ei osaa sanoa -vastauksia. Näitä olivat oppimisvaikeudet, työelämätaitojen puute sekä ansiotulojen ja etuuksien yhteensovittaminen.



Kuvio 7. Paljon tai melko paljon työnhakijoiden työllistymiseen vaikuttavat seikat omalla työllisyysalueella johdon mukaan.

Työnhakijoiden osaamisen vaikutusta tiedusteltiin monesta eri näkökulmasta, käytännössä niin vailla koulutusta olevien, maahanmuuttajataustaisten, vastavalmistuneiden kuin pitkään työelämässä olleiden työttömien työnhakijoiden kannalta. Näistä merkittävimpana haasteena vastaajat pitivät vuoden 2025 lopussa puuttuvaa erityisosaamista. Sen katsoi vaikeuttavan työllistymistä alueellaan yli puolet vastaajista. Lähes puolet piti erityisen merkityksellisenä työllistymisen esteenä työnhakijoiden vanhentunutta osaamista. Työkokemuksen puutteet ja liian matala koulutustaso ovat nekin keskeisiä työllistymiseen vaikuttavia seikkoja (38–40 %). Kohdennetumpien osaamisvaikeuksien – digitaidot tai kotimaisten kielten puutteellinen osaaminen – katsoi vaikuttavan alueensa työnhakijoiden työllistymiseen 29 prosenttia vastaajista. Neljännes vastaajista piti työelämätaitojen

puuttumista alueellaan tuntuvana esteenä, ja joka kuudes katsoi puuttuvien perustaitojen ja merkittävien oppimisvaikeuksien vaikuttavan työllistymiseen alueellaan paljon tai melko paljon.

Noin neljä kymmenestä työllisyysalueiden johdon vastaajasta piti alueellaan merkittävänä työllistymisen esteenä työnantajista riippuvia syitä, kuten ennakkoluuloja tai korkeita vaatimuksia.

Sosiaaliturvaetuuksia ja palveluja koskevia seikkoja tiedusteltiin kahdesta näkökulmasta. Runsas kolmannes vastaajista korosti ansiotulojen ja etuuksien yhteensovittamisen vaikeutta. Hieman harvempi, kolme vastaajaa kymmenestä katsoi merkittäviksi työllistymistä vaikeuttaviksi tekijöiksi alueellaan työnhakijoiden vaikeudet saada tarvitsemiaan työllisyyttä edistäviä tukipalveluja.

Muutamit vastaajista nostivat esille vielä muita alueensa työnhakijoiden työllistymistä vaikeuttavia seikkoja. Näitä olivat muun muassa heikot julkiset kulkuyhteydet, pulmat hyvinvointialueen palvelujen saatavuudessa ja korkeakoulusta juuri valmistuneiden työmahdollisuuksien puute.

Työnhakijoiden työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä on tiedusteltu työvoimapalvelujen johdolta myös vuosina 2021 ja 2023 (Sosiaalibarometri 2023:1). Tilastollisesti merkitseviä eroja eri vuosien vastausten kesken oli ainoastaan siinä, että työnhakijoiden työllistymisen esteenä nähtiin vuoden 2025 lopulla aiempaa harvemmin vanhentunut osaaminen. Vuonna 2023 sen arvioi alueellaan vaikuttavan paljon tai melko paljon 76 prosenttia työvoimapalvelujen johdosta, 2025 enää 49 prosenttia.

Kuitenkin on nähtävissä, että vuonna 2025 aiempaa harvempi arvioi työllistymiseen vaikuttavan merkittävästi myös puutteellisten digitaitojen, mielenterveyden tai fyysisen terveyden ongelmien, puuttuvan erityisosaamisen tai liian matalan koulutustason. Vastaavasti aiempia vuosia useampi piti vuonna 2025 merkityksellisenä etäisyyttä mahdollisiin työpaikkoihin sekä vaikeuksia saada tarpeellisia työllisyyttä edistäviä tukipalveluja.

Erot aiempiin vuosiin vaikeasti työllistyvien työllistymiseen vaikuttavissa tekijöissä kertonevat ennen kaikkea ajankohtaisesti aiempaa selvästi huonommasta työpaikkojen tarjonnasta. Siten ensisijainen ongelma ovat ajankohtaisesti alueelta puuttuvat työpaikat, eivät työttömien työnhakijoiden ominaisuudet. Aiempaa heikommat arviot työllisyyttä edistävien tukipalvelujen saatavuudesta sopivat huonosti heikentyneeseen työllisyystilanteeseen.

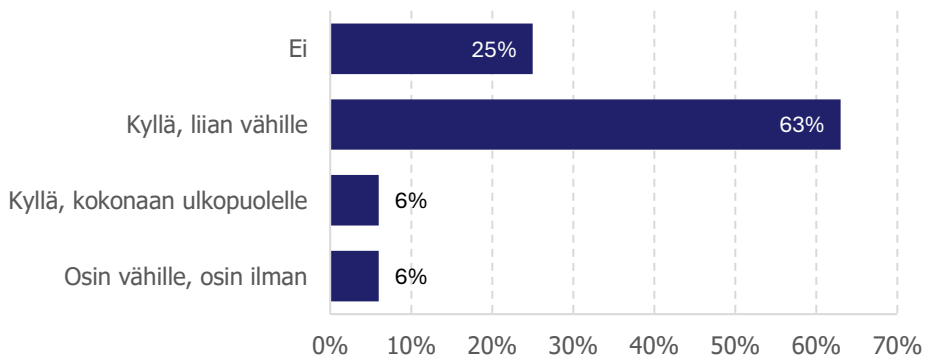
4.2 Huomiota tarvitsevat asiakasryhmät

Liian vähille tai ilman palveluja jäävät asiakkaat

Työllisyysalueiden päälliköt ottivat kantaa, jääkö jokin työvoimapalveluiden kohderyhmä liian vähille palveluille tai ilman palvelua. Vastausten mukaan työvoimapalvelut eivät tavoita riittävästi kaikkia kohderyhmiään. Valtaosa, 75 prosenttia vastaajista, oli sitä mieltä, että työvoimapalveluissa jää ryhmiä liian vähille palveluille tai ilman palvelua.

Ensisijaisesti vastaajat katsoivat, että asiakasryhmiä jää liian vähille palveluille (kuvio 8). Näin vastasi 69 prosenttia päälliköistä. Kokonaan työvoimapalvelujen ulkopuolelle katsoi asiakasryhmiä jäävän yhteensä 12 prosenttia vastaajista. Ilmiö ei ole uusi, sillä myös työllisyysalueiden perustamista edeltäneessä kuntakokeilujen vaiheessa vuonna 2023 TE-toimistojen ja kuntakokeilukuntien

vastaajat kertoivat laajasti joidenkin asiakasryhmien jäävän liian vähille palveluille (Sosiaalibaro-
metri 2023:1).



Kuvio 8. Työllisyysalueiden päälliköiden arviot siitä, jääkö jokin työvoimapalveluiden kohderyhmä liian vähille palveluille tai ilman palvelua.

Vastaajat täsmensivät avovastauksissaan, millaiset ryhmät jäävät liian vähille työvoimapalveluille ja mistä syystä. Vastauksissa korostui kaksi ryhmää: monialaista palvelua tarvitsevat ja pitkäaikaistyöttömät asiakkaat. Syynä liian vähiin palveluihin mainittiin selvästi eniten asiakkaiden vaikeus päästä hyvinvointialueiden palveluihin. Joillain alueilla pullonkaulana pidettiin TYM-palvelua tarvitsevien asiakkaiden tunnistamista ja ohjausta soveltuviin palveluihin, tai tästä puuttuvia ohjeistuksia. Toisaalla vedottiin kasvaneeseen asiakasmäärään sekä ajan- ja resurssien puutteeseen. Tiukentunut talous on johtanut myös ostopalvelujen karsimiseen.

”Syrjäytyneet pitkäaikaistyöttömät.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”TYM-asiakkaat, liian vähän vastinpareja hyvinvointialueelta. Työkykylääkäreiden vähyys ja terveydenhoitajien resurssivaje (ajat menee 3kk:n päähän).”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työkyvyn tukea tarvitsevat asiakkaat, hyvinvointialueen yhdyspinta ei toimi, enakoiva sote on riittämätöntä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Monialaisen palvelun tarvetta olisi paljon enemmän kuin mihin resurssit riittävät.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Asiakkaat, joilla on työkyvyn haasteita tai selvittämättömiä terveysongelmia. Hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö on hidasta ja palveluiden saatavuudessa puutteita. Jonot ovat pitkiä. Työnvälitys jää tällä hetkellä liian vähälle huomiolle yrityksestä huolimatta, koska työnhakijoiksi ohjautuvat asiakasryhmät, joilla ei ole realistisia mahdollisuuksia työllistyä ilman sosiaali- ja terveyspalveluiden ensisijaista tukea, vievät työaika.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Eräs vastaaja toi esille asiakkaiden priorisoinnin tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Tällöin satsataan nopeimmin työllistyiin asiakkaisiin.

”Mikään ryhmä ei jää ilman palvelua, mutta niukkojen resurssien maailmassa on vaarana se, että panostusta laitetaan niihin, jotka on helpompi saada työmarkkinoille kuin niihin, jotka tarvitsevat enemmän tukea. Budjettien ja vaikuttavuuden todellisuus haastaa kovasti.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Osa vastaajista kiinnitti huomiota myös esimerkiksi nuorten, korkeakoulutettujen, motivointia tarvitsevien asiakkaiden sekä luku- ja kirjoitustaidottomien liian vähäisiin työvoimapalveluihin. Perusteluissa viitattiin näissä tapauksissa esimerkiksi ajan tai soveltuvien palvelujen puutteeseen tai asiakkaiden sitoutumattomuuteen.

”Nuorille pitäisi pystyä antamaan enemmän kasvokkain tehtävää palvelua.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Vieraskieliset valmistuvat opiskelijat.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Asiakkaat, jotka eivät sitoudu palveluihin, esim. päihdeongelmaiset.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Luku- ja kirjoitustaidottomat, ei ole tarpeeksi käytännön läheisiä palveluita. Ei ole ollut kyllä ennenkään. Kehitämme parempia ratkaisuja nyt omalla alueella, kun siihen on mahdollisuus.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Täyttymättömiä palvelutarpeita voi verrata varovaisesti vuoteen 2023. Molempina vuosina vastaajat ovat kiinnittäneet runsaasti huomiota monialaista palvelua tarvitseviin asiakkaisiin. Nyt korostuivat aiempaa enemmän pitkäaikaistyöttömät ja puolestaan vähemmän niukka maahanmuuttajien tarpeisiin vastaaminen. (Sosiaalibarometri 2023:1.)

Työllisyysalueiden päälliköt täsmensivät myös kokonaan palveluiden ulkopuolelle jääviä työvoimapalvelujen kohderyhmiä avovastauksissaan. Kantaa ottaneet vastaajat nostivat esille erityisesti tosiasiassa työkyvyttömät asiakkaat. Heille ei ole sopivia palveluja tai palveluja ei ole riittävästi, erityisesti TYM-toimintaa. Kyse voi olla myös siitä, että toimeentulon vuoksi asiakkaan on oltava työttömänä työnhakijana, vaikka hänelle ei olisi tarjota soveltuvia työvoimapalveluja.

”Akuutit mielenterveys ja päihderiippuvat asiakkaat, joilla olisi raskaasti sote-palveluiden tarve. TYM ei vedä ei sitten millään.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Haastavassa työmarkkina-asetuksessa olevien palvelut vähenevät ja osa jää ilman palvelua, koska heille sopivia työllistymistä tukevia palveluita ei ole. Esim. aiemmat ns. palkkatukikierteiset.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Työnhakijaryhmät, joiden työllistymiseen tulisi satsata erityisesti

Työllisydestä vastaavien lautakuntien jäsenet kuvasivat avovastauksissaan, minkä työnhakijaryhmän työllistymiseen olisi omalla alueella tällä hetkellä erityisen tärkeää satsata. Puolet kantaa ottaneista mainitsi kaksi alueellaan erityisen tärkeää ryhmää.

Selvästi eniten päättäjät korostivat tarvetta satsata nuoriin työnhakijoihin. Kaksi kolmesta vastaajasta mainitsi nuoret, ja mikäli tilanteita eriteltiin, nostettiin erityisesti vastavalmistuneet ja ilman koulutusta olevat. Monet pitivät tärkeänä reagoida nuorten tilanteeseen mahdollisimman pian heidän tultuaan työvoimapalveluihin.

”Nuoret, joilla on jo koulutus. Nuoret vailla koulutusta tulisi ensi sijassa ohjata opintoihin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Nuorten ryhmään. Heidän tulisi työllistyä heti valmistumisen jälkeen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Nuoret pitkäaikaistyöttömät, joilta on evätty mahdollisuus tukeen tai toiseen tutkintoon, ja heitä pitäisi kannustaa mukaan töihin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Nuoriin, joista "sakkomaksut" alkavat juosta heti alkuunsa, jos he ovat toimeentulotuen asiakkaita - kaikki tämä vain lisää kunnan menoja tuomatta silti vastavuoroisesti mitään todellisia ratkaisuvaihtoehtoja.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Seuraavaksi eniten lautakuntien jäsenet kaipasivat satsauksia pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Joka kolmas piti erityisen tärkeänä pitkäaikaistyöttömien työllistämistoimia, heidän työ- ja toimintakykynsä selvittämistä tai työkyvyttömiä saattamista eläkeratkaisuun.

”Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen, työllisyyttä edistävien palveluiden kehittäminen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Pitkäaikaistyöttömyys. Pitäisi seuloa joukosta todella työkykyiset ja työhaluiset. Vaikeasti työllistettävät pitäisi auttaa yksilöllisesti eteenpäin tai siirtää pois työttömien listoilta muihin sosiaaliryhmiin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Kolmanneksi tyypillisimmin lautakuntien jäsenet pitivät alueellaan ensisijaisena maahanmuuttajiin satsaamista. Joka kuudes päättäjät otti maahanmuuttajat joltain kantilta esille. Satsauksia haluttiin kohdentaa esimerkiksi vastavalmistuneisiin vieraskielisiin, kotoutumiseen, kielikoulutukseen ja maahan muuttaneisiin osaajiin tai vielä opiskeleviin.

”Nuoret ja maahan muuttaneet osaajat. Molemmat äärimmäisen tärkeä ryhmä ja määrittää sen kuinka vetovoimaisena kunta nähdään ja kuinka pitovoimainen se lopulta on.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistäminen, että saataisiin pysyvyyttä ammattitaitoisista nuorista.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Maahanmuuttajataustaiset, kieltä osaamattomien työllistymisen tukeminen esim. lisäämällä kielikoulutusta sekä siihen liittyvää yhteistyötä eri järjestäjätahojen kesken.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Kymmenesosa päättäjistä piti ensisijaisena satsata alueellaan iäkkäämpiin, yli 50- tai yli 55-vuotiaiden työttömien työllistämiseen. Muita ensisijaisia satsauksia työvoimapalveluissa kaipaavia ryhmiä

mainittiin harvemmin. Näitä olivat esimerkiksi korkeakoulutetut, tietyn ammattiryhmän työttömät (kokit, siistijät, lähihoitajat, myyjät, prosessityöntekijät), hiljan työttömäksi jääneet tai nopeasti työllistyvät. Ajoittain satsauksia kaivattiin erityisesti niihin työnhakijoihin ja työtehtäviin, joissa on voimakas kausivaihtelu.

”Varttuneemmat 55+ työttömät.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Nuorten ja keski-ikäisten sesongin ulkopuolella työllistymiseen.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Suoraan työmarkkinoille helpommin sijoittuvien työnvälitystoiminnan tulisi olla toiminnan keskiössä. Asiantuntijain Työmarkkinatorin tulisi tukea tätä toimintaa nykyistä paremmin. Pitkäaikaistyöttömyyden huolestuttavaan kehitykseen tulisi saada välineitä. Nuorten palveluihin tulisi saada työmarkkinoille suuntaavia ratkaisuja.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

4.3 Monialainen palvelu

Työvoimaviranomaisten tulee tehdä yhteistyötä palvelujensa suunnittelussa, toimeenpanossa ja kehittämisessä työvoimapalvelujen sisäisen yhteistyön ohella muun muassa elinvoimakeskusten, hyvinvointialueiden, Kelan ja muiden viranomaisten, koulutuksen järjestäjien, työelämän järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa (Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023 9 §).

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (381/2023) määrittelee yksityiskohtaisemmin työvoimaviranomaisten, Kelan sekä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyötä alle 30-vuotiaille nuorille ja niille asiakkaille, jotka tarvitsevat pitkäkestoisempaa ja monialaista tukea työllistymisensä edistämiseksi. Kyse on monialaisen työllistämisen yhteistoiminta -mallista (TYM), joka pohjautuu pitkälti aiempaan TYP-toimintaan, sekä nuorten Ohjaamo-mallin mukaisesta yhteispalvelusta (TEM 2025b). Viranomaiset suunnittelevat yhdessä asiakkaan kanssa hänelle soveltuvat eri tahojen palvelut ja seuraavat työllistymisen etenemistä. Palvelujen tulisi muodostaa saumaton kokonaisuus. (TYM-laki 381/2023 2§.)

Monialainen palvelu työllisyyden parantajana

Työllisyysalueiden johto ja päättäjät arvioivat, missä määrin työttömien työllistymistä omalla alueella parantaa se, että työvoimapalveluissa lisätään monitoimijaisuutta ja monialaisuutta (liite 3.6, kuvio 5). Kaikista vastaajista 60 prosenttia arvioi monitoimijaisuuden ja monialaisuuden parantavan työllistymistä alueellaan paljon tai melko paljon. Päättäjät olivat jopa hieman painokkaammin tätä mieltä: päättäjistä kolmasosa (33 %) luotti tähän toimeen paljon, johdosta kuudesosa (17 %).

Lähes kolmannes (31 %) kaikista vastaajista katsoi monitoimijaisuuden ja -alaisuuden parantavan työllisyyttä jonkin verran. Vain harva (6 %) ei nähnyt monitoimijaisuudella ja monialaisuudella alueellaan juurikaan vaikutusta.

Yhteispalvelujen toimivuus

Työllisyysalueiden johto otti kantaa alueensa eri viranomaisten yhteispalvelujen toimivuuteen työllisyysalueiden ensimmäisen toimintavuoden lopulla. Arviot kohdistuivat työllistymistä edistävään monialaisen tuen yhteistoimintamalliin (TYM) ja nuorten yhteispalveluun kuten Ohjaamot.

Neljäsosa työllisyysalueiden johdosta arvioi sekä TYM-toiminnan että nuorten yhteispalvelun toimivan alueellaan hyvin (taulukko 4). Kokonaisuutena nuorten yhteispalvelun katsottiin kuitenkin toimivan työllisyysalueilla TYM-toimintaa myönteisemmin: melko hyvin toimivaksi nuorten yhteispalvelun arvioi lähes puolet vastaajista, kun TYM-toiminnasta vastaavan arvion antoi harvempi, noin kolmannes. Näyttää myös siltä, että monialaisten toimintamuotojen organisointi tukee toinen toistaan, sillä noin puolet vastaajista kertoi sekä TYM-toiminnan että nuorten yhteispalvelun toimivan alueellaan hyvin tai melko hyvin.

Selkeän kielteisiä arvioita alueensa TYM-toiminnasta antoi 14 prosenttia ja nuorten yhteispalvelusta kahdeksan prosenttia vastaajista. Loput vastaajista eivät ottaneet kantaa kumpaankaan suuntaan.

TAULUKKO 4. Eri viranomaisten yhteispalvelun toimivuus työllisyysalueilla.

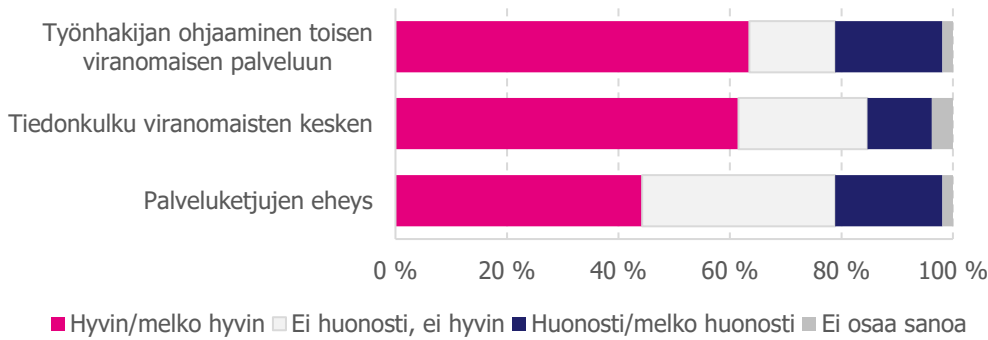
	Hyvin	Melko hyvin	Ei huonosti, ei hyvin	Melko huonosti	Huonosti	Ei osaa sanoa
	%	%	%	%	%	%
Monialainen yhteistyömalli (TYM)	25	33	25	9	5	4
Nuorten yhteispalvelu (esim. Ohjaamo)	26	47	18	7	1	1

Tiedonkulun ja palveluohjauksen toimivuus

Työllisyysalueiden päälliköt arvioivat eri viranomaisten yhteispalvelua alueellaan myös tiedonkulun, palveluohjauksen ja palveluketjujen eheyden näkökulmasta (kuvio 9, liite 3.1). Näistä myönteisimmin arvioitiin kokonaisuutena tiedonkulku eri viranomaisten kesken, mukaan lukien asiakastiedon siirtyminen. Sen katsoi alueellaan sujuvan hyvin tai melko hyvin 62 prosenttia. Tiedonkulkuun selkeän tyytymättömiä oli vastaajista 11 prosenttia.

Työnhakijan ohjaamisen toisen viranomaisen palveluun arvioi toimivan alueellaan hyvin tai melko hyvin 63 prosenttia työllisyysalueiden päälliköistä, joskin näistä valtaosa antoi melko hyvin -arvion. Kriittisesti toisen viranomaisen palveluihin ohjaamiseen suhtautui noin joka viides (19 %) vastaaja.

Kielteisimmän kolmesta tarkastellusta seikasta suhtauduttiin palveluketjujen eheyteen. Palveluketjujen eheyden arvioi alueellaan toimivan hyvin tai melko hyvin 44 prosenttia työllisyysalueiden päälliköistä, huonosti tai melko huonosti puolestaan 19 prosenttia vastaajista.



Kuvio 9. Eri viranomaisten yhteisten asiakkaiden palvelut työllisyysalueiden päälliköiden mukaan.

4.4 Yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa

Hyvinvointialueet tarjoavat lakisääteisiä työllistymistä ja työkykyä tukevia sosiaali- ja terveystalvveluja. Näissä palveluissa asiakkaiden yleisimmät haasteet koskevat puuttuvaa koulutusta tai osaa- mista, pitkittynyttä työttömyyttä ja mielenterveysongelmia (Vogt, Saikku, Blomgren, Karjalainen, Kock & Normia-Ahlsten 2024).

Ennen työllisyysalueiden käynnistymistä yleisimpiä lakisääteisiä työllistymistä edistäviä sosiaalipal- veluja olivat sosiaaliohjaus, kuntouttava työtoiminta, osallistuminen monialaisen työllistymis- tai aktivointisuunnitelman laatimiseen sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha ja matkakorvaus. Terveystalvveluissa yleisimpiä työllisyyttä edistäviä palveluja olivat toiminta- ja työkyvyn sekä kun- toutustarpeen arviointi, terveystarkastukset sekä terveystalvneuvonta ja -ohjaus, joita pidetään erit- täin tärkeinä. Valtaosalla alueista tarjottiin myös päihdehoitoa ja toimintaterapiaa, kuntoutusneu- vontaa ja -ohjausta, mielenterveyshoitoa ja fysioterapiaa.³ (Vogt ym. 2024.) Työllistymistä edistä- vissä sosiaali- ja terveystalvveluissa on kuitenkin jo tapahtunut muutoksia, kun hyvinvointialueet ovat sopeuttaneet palvelutarjontaansa alijäämiensä kattamiseksi. Esimerkiksi kuntouttavan työtoi- minnan saatavuus on monilla alueilla vähentynyt.

Työikäisten työllistymistä ja toimintakykyä edistäviä sosiaali- ja terveystalvveluja on tarkoitus uudis- taa osana sosiaalihuollon palvelu-uudistusta. Asiaa valmistellut työryhmä on ehdottanut helmi- kuussa 2026 aiemmin erillisten palvelujen⁴ yhdistämistä uudeksi työikäisten toimintakyvyn ja osalli- suuden tuki -palveluksi. Sääntelyn yksinkertaistamisen ajatellaan säästöjen ohella selkeyttävän työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden työnjakoa. Työttömälle osallistuminen uuteen palveluun olisi vapaaehtoista. (STM 2026a.)

³ Hieman harvemmallalla alueella oli työllistymistä ja työkykyä edistävissä sosiaalipalveluissa mukana mielenterveystyön palvelut, osallistuminen kotoutumissuunnitelman laatimiseen, kehitysvammalain mukainen työtoiminta, päihde- ja riippu- vuustyön erityiset palvelut, vammaisten työllistymistä tukeva toiminta, kehitysvammalain mukainen työhönvalmennus ja sosiaalinen luototus. Kuntouttavaa työtoimintaa järjestettiin selvästi yleisimmin ostopalveluna. Terveystalvveluista tarjolla oli harvemmin psykologin vastaanottopalveluja, opiskeluhuollon ja terveystalvveluissa sosiaalityön palveluja tai kuntoutussosiaali- työtä. (Vogt ym. 2024.)

⁴ Kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus, vammaisten ihmisten työllistymistä tukeva toiminta ja työtoiminta.

Hyvin toimivat asiat hyvinvointialueyhteistyössä

Työllisyysalueiden johto kertoi avovastauksissaan, mitkä asiat toimivat ajankohtaisesti hyvin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja oman työllisyysalueen palvelujen yhteensovittamisessa.

Monet vastaajista viittasivat aiempaan yhteistyöhön ja paikoin jopa toimintaan samoissa tiloissa, mikä on helpottanut myös uusien toimintamuotojen käyttöönottoa. Yhteistyölle on luotu toimivat rakenteet ja säännölliset kokoontumiset. Vastaajat kiittelivät kaikkien organisaatioiden osaavaa henkilöstöä ja tahtoa kehittää yhteisiä toimintamuotoja asiakaslähtöisesti.

”Välittömät suhteet toimijoiden välillä. Tällä hetkellä olemme vielä samoissa tiloissa työskentelemässä. Vanhastaan hyvät yhteiset toimintamallit, jotka osaltaan ovat joutuneet kyllä koetukselle uudistuksen myötä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Tahto tehdä ja kehittää palveluita yhdessä asiakaslähtöisesti.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhdessä muotoiltu prosessi ja yhteinen tahtotila asioiden eteenpäin viemiseksi. Yhteinen kehittämisyhmä, yhteiset säännölliset verkoston koulutukset.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Osaava henkilöstö palveluohjauksessa kaikilla organisaatioilla.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Yksittäisistä palveluista vastaajat nostivat useimmin hyvänä esimerkkinä esille alueensa TYM-toiminnan. Joillain alueilla monialainen yhteistyömalli oli vuonna 2025 vasta rakentumassa, mutta näilläkin alueilla toimintamuoto nähtiin myönteisessä valossa ja vähintään oli saavutettu toimiva keskusteluyhteys eri osapuolten kesken. Osa työllisyysalueiden johdosta mainitsi myös työttömien terveystarkastukset, nuorten Ohjaamot tai työkykytiimit alueellaan hyvin yhteensovitettuina palveluina. Eräillä alueilla oli käynnistymässä uusia yhteisiä toimintamalleja esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeiden selvittelyyn.

”TYM-palvelut lähdössä toimintaan alun kankeuden jälkeen. Keskusteluyhteys on olemassa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”TYM toiminta toteutuu hyvin ja työparityöskentely jatkuu koko ajan.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työikäisen terveystarkastukseen pääsee hyvin. Meillä aktivointisuunnitelmia ja moksuja tehdään soten kanssa ja aikoja saa, vaikka ei aina niin nopeasti, kuin olisi asiakkaan tarve.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Omassa kunnassani hyvinvointialue on panostanut nuorten asiakkaiden palveluohjaukseen ja Ohjaamo-työhön, joka toimii melko hyvin.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”TYM-yhteistyö on vakiintunutta, ja se kattaa myös muut tuen tarpeiset asiakkaat kuin TYM-asiakkaat. Käytännössä on erityisen arvokasta, että HVA tarjoaa erillisen sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstön yhteistyössä hoidettaville asiakkaille. Meillä on siis vakiintunut TYP-työ

jo pidemmältä ajalta. Aktivointisuunnitelmat ja TYM-asiakkuudet hoituvat vakiintuneiden työkäytäntöjen mukaisesti. Omat terveydenhoitajat TYM-asiakkaille.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Työllisyyspalveluissa toimii työkyvyn tuen tiimi, joten yhteistyö terveystyökalujen kanssa on kehittynyt. Samoin sosiaalipalvelujen kanssa on sovittu yhteisistä käytännöistä, mutta palvelujen yhteensovittaminen ei ole vielä riittävää. Haasteena molemmin puolin asiakastyöntekijöiden resurssipula.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Onnistumia pohtiessa vastaajat nostivat esille myös haasteita kuten hyvinvointialueiden resurssivajeet. Palvelumalli saattaa olla hyvä, mutta käytännössä asiakkaalla voi olla pitkä viive palveluun pääsyssä. Palvelujen yhteensovittaminen ei ole myöskään itsestäänselvyys: muutamat työllisyysalueiden johdosta eivät nähneet toistaiseksi mitään hyvin toimivaa työllisyysalueen ja hyvinvointialueen palvelujen yhteensovittamisessa.

”Yhteistyö ja palvelumalli sujuu hyvin, mutta resurssivaje on hyvinvointialueella merkittävä. Suunnitelmavelka kasvaa ja lakisääteisiä aikoja ei pystytä toteuttamaan.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Huonosti toimivat asiat hyvinvointialueyhteistyössä

Työllisyysalueiden johto kuvasi avovastauksissaan, mitkä asiat toimivat vuoden 2025 lopulla huonosti hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystyökalujen ja oman työllisyysalueen palvelujen yhteensovittamisessa. Kriittisiä kannanottoja oli edellä esitettyjä myönteisiä enemmän, ja viidellä työllisyysalueella⁵ vastaajat kuvasivat vain huonosti toimivia asioita hyvinvointialueyhteistyössä. Useimmat vastaajista mainitsivat useita palvelujen yhteensovittamiseen kitkaa tällä hetkellä tuottavia asioita.

Työllisyysalueiden johdon näkökulmasta ongelmat palvelujen yhteensovittamisessa hyvinvointialueiden kanssa kulmineituvat hyvinvointialueiden resurssien niukkuuteen. Tämän mainitsi eksplisiittisesti kaksi vastaajaa kolmesta, mutta sama juurisyy väijyi taustalla useissa muissakin vastauksissa (taulukko 5). Hyvinvointialueiden säästöpainneissa supistetun sosiaali- ja terveystyökalujen henkilöstön niukkuus ja palvelujen kiristyneet kriteerit näyttäytyvät työllisyysalueiden johdolle yhteisten asiakkaiden vaikeuksina päästä palveluihin, kuten aktivointisuunnitelman laatiminen, terveystarkastukset, työkyvyn arviointi ja kuntouttava työtoiminta. Tällöin enemmän tukea tarvitsevan työttömän työnhakijan polku työllistymiseen jumittuu palvelujen jonottamiseen. Työntekijöille henkilöstön vähyys näkyy vaihtuvina yhteistyökumppaneina, vaikeuksina saada yhteisiä palaverieja ja yhteisten toimintamallien vakiintumattomuutena. Vastaajat kritisoivat sitä, että hyvinvointialueilla ei ohjata riittävästi työntekijäresurssia ja osaamista – ja paikoin myöskään asiakkaita – monialaisiin palveluihin.

⁵ Valtaosassa työllisyysalueita vastaajat tarkastelivat hyvinvointialueyhteistyötä niin myönteisten kuin kielteisten kokemusten valossa. Pelkästään positiivisia seikkoja nosti esille yksi työllisyysalue. Kahdeksan työllisyysalueen vastaajat eivät ottaneet kantaa näihin avovastauskysymyksiin.

”Kaikki lakisääteinen monialainen yhteistyö. Hyvinvointialue ei resursoi palvelua, ei myöskään ohjaa asiakkaita terveystarkastuksiin tai työkykypalveluun.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Hyvinvointialueen säästöpainet vaikuttavat siihen, miten erilaisia jatkopolkuja on asiakkaille tarjolla. Esimerkiksi ostopalvelujen käyttöä vähennetään, palveluihin pääsyn rajoituksia on tiukennettu ja sosiaalista kuntoutusta on niukasti saatavilla.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Hyvinvointialueen pienenevät resurssit estävät asiakkaiden hoitoon pääsyä. Työllisyysalueella on paljon asiakkaita, joiden tilanteessa työllisyyspalvelut eivät ole ensisijaisia vaan sote-palvelut. Aktivointisuunnitelmien tekemiseen osassa kunnista on ollut vaikeuksia saada hva:n edustajaa mukaan resurssisyistä ja odotusaika aksuihin on välillä ollut kohtuuton.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Erityisesti hyvinvointialueen resursointi ontuu, palveluja ei ole riittävästi tai oikea-aikaisesti. Esim. kuntouttava työtoiminta rajatulle kohdejoukolle 4h yhtenä päivänä viikossa palvelutarpeesta riippumatta. Työttömien terveystarkastuksiin kuukausien jonot, B-lausuntoa odotetaan jopa yli vuosi puuttuvien lääkäripalvelujen vuoksi (tai osaaminen on ohutta, jolloin esiintyy enemmän siirtelyä toimijalta toiselle). Kaikesta supistetaan, olemassa oleva henkilöstö uupuu työtaakan alle ja siitä aiheutuu toisinaan myös kitkaa työntekijöiden kesken. Vastinparit vaihtuvat tai puuttuvat, aiheuttaen asiakasjonojen kasvamista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Yli neljä vastaajaa kymmenestä nosti yhteistyön ajankohtaisena haasteena erilaisia monialaisen palvelun organisointia koskevia seikkoja. Näitä olivat asiakkaiden ohjaus monialaiseen palveluun, palvelupolkujen katkokset, heikko koordinaatio, henkilöstön vaihtuvuus ja vaikeus järjestää yhteisiä tapaamisia asiakkaiden asioiden käsittelemiseksi. Näiden voi ajatella johtuvan monilla työllisyysalueilla varsin alkuvaiheessa olevista yhteisistä rakenteista. Vastaajat itse eivät kuitenkaan viitanneet tähän, vaan tässäkin resurssien vajeeseen, sekä paikoin osaamisen tai tahtotilan puuttumiseen. Muutamat vastaajat epäilivät, että säästöpainet johtavat hyvinvointialueilla monialaisuuden siivuttamiseen palveluja kehitettäessä, toisaalta viitattiin siihen, että lainsäädännön muutosten tai hyvinvointialueiden toimintatapojen vuoksi työvoimapalveluihin ohjautuu asiakkaita, jotka tarvitsivat ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalveluja.

”Palveluihin pääsy on hidasta hyvinvointialueella. TYM-palvelun piiriin pääsystä on tehty vaikeaa ja ohjautuminen ei ole oikea-aikaista. Asiakkaita ohjataan TYM-palveluun liian myöhään tai liian aikaisin. Ohjaamisen kriteereillä ohjautumisen oikea-aikaisuuden ikkunasta on tehty kapea. Tämä ei kuitenkaan ole yksistään monialaisen palvelun ongelma. Yleisesti järjestelmä ohjaa sosiaali- ja terveyspalveluja tarvitsevia ihmisiä työnhakijoiksi väärään aikaan ja tilanteissa, joissa työllisyyspalvelut eivät voi tilannetta edistää.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Hyvinvointialueen edustaja pääsee harvoin osallistumaan asiakastapaamisiin, jolloin asiakkaan palvelupolku pirstaloituu ja asiat eivät etene. Hyvinvointialueen resurssit eivät riitä vastaamaan asiakkaiden palvelutarpeen määrään. Terveystarkastukseen pääsemisessä voi kestää pitkä aika ja erityisesti asiakkaat odottavat pitkään lääkärin työkykyarviota. Usein prosessi jää kesken, kun kukaan ei kanna vastuuta. Hyvinvointialueen edustajat eivät usein tunne

omaakaan palvelujärjestelmäänsä ja eivät osaa ohjata asiakasta palvelujärjestelmässä toimimaan. Yhteistyötä tarvittaisiin paljon lisää.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Hyvinvointialue vetää omaa linjaa niukoilla resursseillaan. HVA unohtaa välillä monialaisuuden periaatteen oman toimintansa kehittämisessä. Lainsäädännön muutokset myös lisäävät sitä, että sote-asiakkaita työnnetään työvoimaviranomaiselle, vaikka keinot meillä on vähissä.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Terveyspalvelut on jotenkin ihan ulkokehällä, ei hahmoteta kokonaisuutta eikä omaa roolia siinä. Sosiaalipalveluissa ei ole välttämättä samanlaista tavoitteellisuutta/kannustinta kuin työllisyyspalveluissa toimintaan. Terveyspalveluiden resurssit haastavat, ei ole resursoitu yhteistoi-
mintaan, ei käytetä TYP-järjestelmää yms. TYM työhön ei perehdytetä kunnolla ja joskus ihan perusasiastakin (mm. tiedonvaihtoon liittyen) on hukassa. Tavoitteet eivät ole yhdenmukaisia eikä työtä mittaroida eikä seurata yhteisillä mittareilla. Yhteistyö on henkilöriippuvaista eikä juurru rakenteisiin. Kun ihmiset vaihtuvat, niin yhteistyö loppuu ja joudutaan aloittamaan aina alusta. Todella tehotonta ja turhauttavaa. Tähän ne resurssit menevät. Hyvin koordinoitu yhteistyö auttaisi saamaan resurssit paremmin käyttöön.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Terveyspalvelujen yhteensovittamisessa työllisyysalueen palvelujen kanssa koki ongelmia neljä vastaajaa kymmenestä. Näistä valtaosa koski työttömien terveystarkastuksia, joita joudutaan joututtamaan kohtuuttoman kauan. Eräät vastaajat pitivät pullonkaulana sitä, ettei hyvinvointialueilta ohjata asiakkaita työttömien terveystarkastuksiin tai työkyvyn arviointiin. Osa arvioi laajemmin terveyspalvelujen heikkoa saatavuutta monialaisissa palveluissa. Muutamat vastaajista korostivat asiakkaidensa vaikeutta päästä kuntoutukseen.

Neljännes työllisyysalueen johdosta toi esille erikseen viiveet työkykyselvityksiin pääsyssä ja tehtyjen työkykyselvitysten laadun ongelmat. Useat kritisoivat tässä erityisesti lääkärien puutteellisia lausuntoja. Työkykyselvityksistä ei ole saatu työvoimapolkuun riittävää tietoa työnhakijan työkyvystä nimenomaan terveydenhuollon näkökulmasta.

”Työttömien terveyspalveluiden riittämättömät resurssit ja lääkärien työkykyosaamisen riittämättömyys. Samoin se, että ei ole ymmärrystä siitä, milloin on tärkeää antaa sairauslomalausunto myös työttömälle henkilölle.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”---Terveyspalvelujen tulisi olla myös tehokkaita ja niin ettei kuntoutusasioita ja lääkärille pääsyä joutuisi odottamaan kuukausitolkulla. Se on yhteiskunnallisesti kallista ja aiheuttaa syrjäytymistä ja menetämme tärkeitä työvoimaa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Hvan resurssit ovat heikentyneet jatkuvien yt-neuvotteluiden vuoksi ja keskeiset avainhenkilöt vaihtuvat liian usein. Yhteinen johtaminen takkuaa resurssihaasteiden vuoksi. Erityisen haastava tilanne on työkyvyn arvioinnin osalta, lääkäreiltä puuttuu osaamista b-lausuntojen kirjoittamiseen ja tilanteet jumiutuvat.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Yleensä sosiaalipalveluissa tai erityisesti kuntouttavassa työtoiminnassa palvelujen yhteensovittamisen haasteista kertoi kolme vastaajaa kymmenestä. Kuntouttavan työtoiminnan tarjonta on vähentynyt hyvinvointialueilla merkittävästi, ja sosiaalipalveluihin joutuu jonottamaan pitkään. Asiakkaan palvelupolkua ei saada suunnitelmallisesti edes alkuun, sillä niin sanottuja aktivointisuunnitelmia⁶ laaditaan viiveellä. Ne otti esille runsas kymmenesosa vastaajista. Osa vastaajista kiinnitti huomiota alueensa päihde- ja mielenterveyspalveluihin.

”Hyvinvointialueiden säästöjen myötä kuntouttava työtoiminta määrällisesti heikentynyt. Muiden sosiaalipalveluiden kohdentaminen työllisyysalueiden asiakkaille.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kuntouttavaan työtoimintaan yli 12 kk jono, eikä halua purkaa sitä, aktivointisuunnitelmien laatimiseen ei saada ”vastinparia” asiakkaan ajat siirtyy/venyy, terveyspalveluissa ei riittävää osaamista työttömien työkyvyn arviointiin.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Yhteistyö hyvinvointialueelle, työttömien terveystarkastukset, alimitoitettu aktivointiyhteistyöresurssi, niiden asiakkaiden palveluihin pääsy, jotka ovat ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeessa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

TAULUKKO 5. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja työllisyysalueen palvelujen yhteensovittamisessa huonosti toimivat asiat työllisyysalueiden johdon mukaan.

	Osuus kantaa ottaneista ¹ %
Resurssipula hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluissa	65
Monialaisen yhteistyön organisointia koskevat seikat: asiakasohjaus, palvelupolut, koordinaatio, henkilöstöä koskevat seikat (vaihtuvuus, ei vastinparia palveluissa, ei saada sovituksi kokouksia, puuttuu osaamista, johdon heikko sitoutuminen)	43
Yleensä terveyspalvelut, työttömien terveystarkastukset, kuntoutuspalvelut	40
Yleensä sosiaalipalvelut, kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus	30
Työkyvyn arvioinnit	24
Aktivointisuunnitelmien laatiminen	14
Asiakkaat eivät pääse sote-palveluihin, eivät työvoimapalveluissa autettavissa	10
Päihde- ja mielenterveyspalvelut	8

¹ Luokiteltu työllisyysalueen johtajien ja päälliköiden avovastauksista, joihin otti kantaa 63 vastaajaa.

⁶ Aktivointisuunnitelmat ovat pitkään työttömänä olleille työnhakijoille työvoimapalvelujen, hyvinvointialueen ja asiakkaan yhdessä laatimia suunnitelmia, joissa määritellään asiakkaalle soveltuvat tukitoimet.

”Työttömälle hyvinvointialueen palvelut ovat lähinnä pieni pisara kosmeettisia palveluita. [Kau-pungin] alueella on huutava pula sotepalveluista, mielenterveyspalveluista, päihdepalveluista ja kyseisten asiakasryhmien kuntoutukseen liittyvistä palveluista.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Ne asiakkaat, jotka tarvitsevat ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalveluja eivät niitä saa (esim. sosiaalinen kuntoutus). Asiakkaat ovat työnvälityksessä, vaikka näillä välineillä tilanne ei ole ratkaistavissa.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

4.5 Yhteenveto

Työllisyysalueiden johdosta valtaosa (82 %) pitää alueellaan työllistymisen esteenä työpaikkojen riittämättömyyttä. Noin puolet pitää merkittävänä myös etäisyyttä työpaikkoihin. Työttömien mie-lenterveyden ja fyysisen terveyden ongelmat arvioi merkittäviksi työllistymisen esteiksi yli puolet johdosta, ja runsas kolmannes päihderiippuvuuden.

Työnhakijoiden osaamisen arvioi vaikuttavan työllistymiseen paljon tai melko paljon noin puolet johdosta, eniten vaikuttaa puuttuva erityisosaaminen tai vanhentunut osaaminen. Työkokemuksen puute ja liian matala koulutustaso ovat myös melko keskeisiä tekijöitä (38–40 %). Työnantajiin liit-tyviä syitä, kuten ennakkoluulot tai korkeat vaatimukset, pitää merkittävinä työllistymisen esteinä noin neljä kymmenestä vastaajasta. Ansiotulojen ja etuuksien yhteensovittamista ja vaikeutta saada työllistymistä tukevia palveluja korosti noin kolmannes vastaajista.

75 % vastaajista arvioi, että tietyt asiakasryhmät jäävät työvoimapalveluissa liian vähille tai koko-naan ilman palveluja. Yleisimmin kyse on monialaista tukea tarvitsevista ja pitkäaikaistyöttömistä. Taustalla on asiakkaiden vaikeus päästä hyvinvointialueiden palveluihin, ja paikoin puutteet TYM-palvelua tarvitsevien asiakkaiden tunnistamisessa ja ohjaamisessa soveltuviin palveluihin. Kasvanut asiakasmäärä sekä ajan ja resurssien niukkuus heikentävät palvelujen saatavuutta.

Jo aiemmissa arvioissa monialaista palvelua tarvitsevat olivat usein alipalveltu ryhmä. Nyt korostu-vat erityisesti pitkäaikaistyöttömät ja puolestaan vähemmän maahanmuuttajat. Kokonaan palvelu-ten ulkopuolelle jäävät erityisesti tosiasiasa työkyvyttömät asiakkaat, joille ei ole sopivia palveluja tai niitä ei ole riittävästi, etenkin TYM-toiminnassa.

Lautakuntien jäsenet pitivät ensisijaisen tärkeänä satsata alueellaan nuorten työnhakijoiden työllis-tymiseen. Kaksi kolmesta mainitsi nuoret, erityisesti vastavalmistuneet tai ilman koulutusta olevat. Joka kolmas piti erityisen tärkeänä pitkäaikaistyöttömien työllistämistoimia, työ- ja toimintakyvyn selvittämistä tai työkyvyttömiä eläkeratkaisuja. Maahanmuuttajat mainitsi kuudesosa päättäjistä, esimerkiksi vastavalmistuneet, kotoutujat, kielikoulutusta tarvitsevat ja maahan muuttaneet osaa-jat. Joka kymmenes päättäjä piti ensisijaisena satsata alueellaan yli 50- tai 55-vuotiaiden työllistä-miseen.

Monitoimijaisuuden ja monialaisuuden katsottiin parantavan työllistymistä selvästi: noin 60 pro-senttia johdosta ja päättäjistä arvioi niiden vaikutuksen myönteiseksi. Oman alueen monialaisista palveluista nuorten yhteispalvelua arvioi myönteisesti 73 prosenttia. TYM-toiminnan katsoi toimi-van hyvin tai melko hyvin 58 prosenttia, kuitenkin valtaosa vain melko hyvin.

Palveluohjauksen alueensa viranomaisten välillä arvioi toimivan hyvin tai melko hyvin 63 prosenttia päälliköistä, ja lähes yhtä moni (62 %) oli vähintään melko tyytyväinen viranomaisten väliseen tiedonkulkuihin. Palveluketjujen eheys sai myönteiset arviot selvästi harvemmalta (44 %). Selkeän kriittisesti palveluketjuihin ja toisen viranomaisen palveluihin ohjaamiseen suhtautui noin joka viides vastaaja, tiedonkulkuihin joka kymmenes.

Työllisyysalueiden johdon mukaan haasteet palvelujen yhteensovittamisessa hyvinvointialueiden kanssa johtuvat erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen resurssipuutteista. Ongelmia nähdään varsinkin terveystarkastuksissa, kuntoutuspalveluissa, työkyvyn arviointiin pääsyssä ja työkykyselvitysten laadussa, niukassa kuntouttavan työtoiminnan tarjonnassa sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen saatavuudessa. Aktivointisuunnitelmien viivästyminen hidastaa palvelupolkujen käynnistämistä. Palvelujen yhteensovittamista heikentävät myös puutteet asiakkaiden ohjauksessa, katkokset palvelupoluissa ja heikko koordinaatio.

5 Järjestöt työllistäjinä ja työllistymisen edistäjinä

Työllisyysalueiden johdolta ja lautakuntien jäseniltä tiedusteltiin, missä määrin alueella hyödynnetään järjestöjen asiantuntemusta ja millaiseksi järjestöjen rooli työllisyyden edistämässä hahmotetaan työllisyysalueiden käynnistyttyä.

5.1 Järjestöt työllisyysalueiden yhteistyörakenteissa

Työllisyysalueiden johdosta 48 prosenttia kertoi, että omalla työllisyysalueella on joitain työllisyydenhoidon rakenteita, joihin järjestöt kuuluvat. Yksittäiset vastaajat toivat esille yhteistyörakenteita kuten työllisyydenhoidon neuvottelukunta, yhteiskuntavastuun työryhmä tai seudullinen työllisyysstrategian ohjausryhmä.

Selvästi yleisimmin järjestöt ovat mukana erilaisissa paikallisissa tai koko työllisyysalueen työllisyysverkostoissa – tai laajemmin maakunnallisissa ja työllisyysalueen työllisyyden ekosysteemeissä. Työllisyysalueuudistuksessa onkin tavoiteltu monitoimijaista verkostomaista rakennetta työllistämisen edistämisen tueksi. Näissä työllisyyden ekosysteemeissä alueen julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat kehittävät yhdessä tavoitteellisesti toimintamalleja ja palveluja alueen työllisyyden edistämiseksi ja resurssien viisaaksi käyttämiseksi (TEM 2020).

Osa vastaajista mainitsi järjestöjen olevan mukana palveluissa kuten nuorten Ohjaamot ja työpaikat, tai kahdenvälisen yhteistyön esimerkiksi työttömien yhdistysten, Klubitalon tai vastuukunnan kumppanuusyhdistysten kanssa. Järjestöjä tavoitetaan myös erillisissä säännöllisissä tapaamisissa tai kumppanuustapahtumissa.

13 prosenttia vastaajista kertoi, ettei omalla alueella ole sellaisia yhteistyörakenteita, joissa järjestöt olisivat mukana. Järjestöjen osallistuminen työllisyysalueiden rakenteisiin oli uudistuksen alkuvaiheessa myös isolle osalle vastaajista vielä jäsentymätön: 39 prosenttia ei osannut ottaa kysymykseen kantaa.

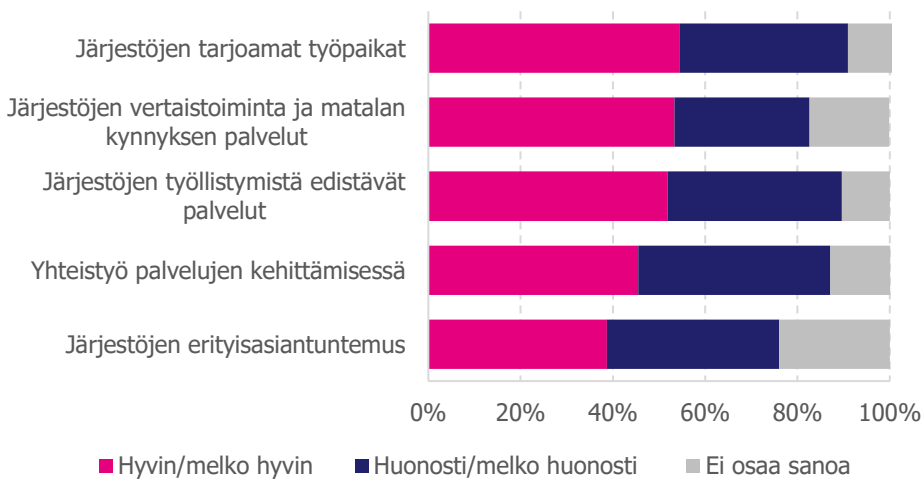
5.2 Järjestöjen työllisyystoimien ja osaamisen hyödyntäminen

Järjestöjen roolia työllisyysalueilla selvitettiin tiedustelemalla, miten alueilla hyödynnetään järjestöjen erilaisia työllisyystoimia ja osaamista. Ne oli jaoteltu seuraavasti: järjestöjen tarjoamat työpaikat, työllistymistä edistävät palvelut kuten kuntouttava työtoiminta ja valmennukset, yhteistyö palvelujen kehittämisessä, järjestöjen vertaistoiminta ja matalan kynnyksen palvelut sekä erityisasiantuntemus esimerkiksi vamman tai sairauden vaikutuksesta työllistymiseen. Kantaa järjestöjen osaamisen hyödyntämiseen otti työllisyysalueiden johto.

Työllisyysalueiden ensimmäisen toimintavuoden aikana työllisyysalueiden johdon mukaan on hyödynnetty parhaiten järjestöjen tarjoamia työpaikkoja (55 %), vertaistoimintaa ja matalan kynnyksen palveluja (53 %) sekä järjestöjen työllistymistä edistäviä palveluja (52 %) (kuvio 10). Näiden hyödyntämisen arvioi toteutuneen alueellaan hyvin tai melko hyvin yli puolet vastaajista. Vajaa puolet vastaajista (46 %) katsoi myös yhteistyön palvelujen kehittämisessä toteutuneen hyvin tai

melko hyvin. Järjestöjen erityisasiantuntemuksen hyödyntämiseen oli työllisyysalueiden johdosta tyytyväisiä harvempi, 39 prosenttia. Erityisasiantuntemuksen hyödyntämiseen oli johdon myös vaikeinta ottaa kantaa. Tämä näkyneekin ennen kaikkea asiakastyössä.

Varsin suuri osuus vastaajista myös totesi, että järjestöjen osaamista ja työllisyystoimia ei omalla alueella juurikaan hyödynnetä. Eniten puutteita arvioitiin yhteistyössä palvelujen kehittämisessä (42 %). Järjestöjen työllistymistä edistävien palvelujen, työpaikkojen ja erityisasiantuntemuksen kertoi toteutuvan alueellaan heikosti 36–38 prosenttia vastaajista. Vertaistoimintaa ja matalan kynnyksen palveluja hyödynnetään toistaiseksi huonosti tai melko huonosti työllisyysalueiden johdosta 29 prosentin mielestä.



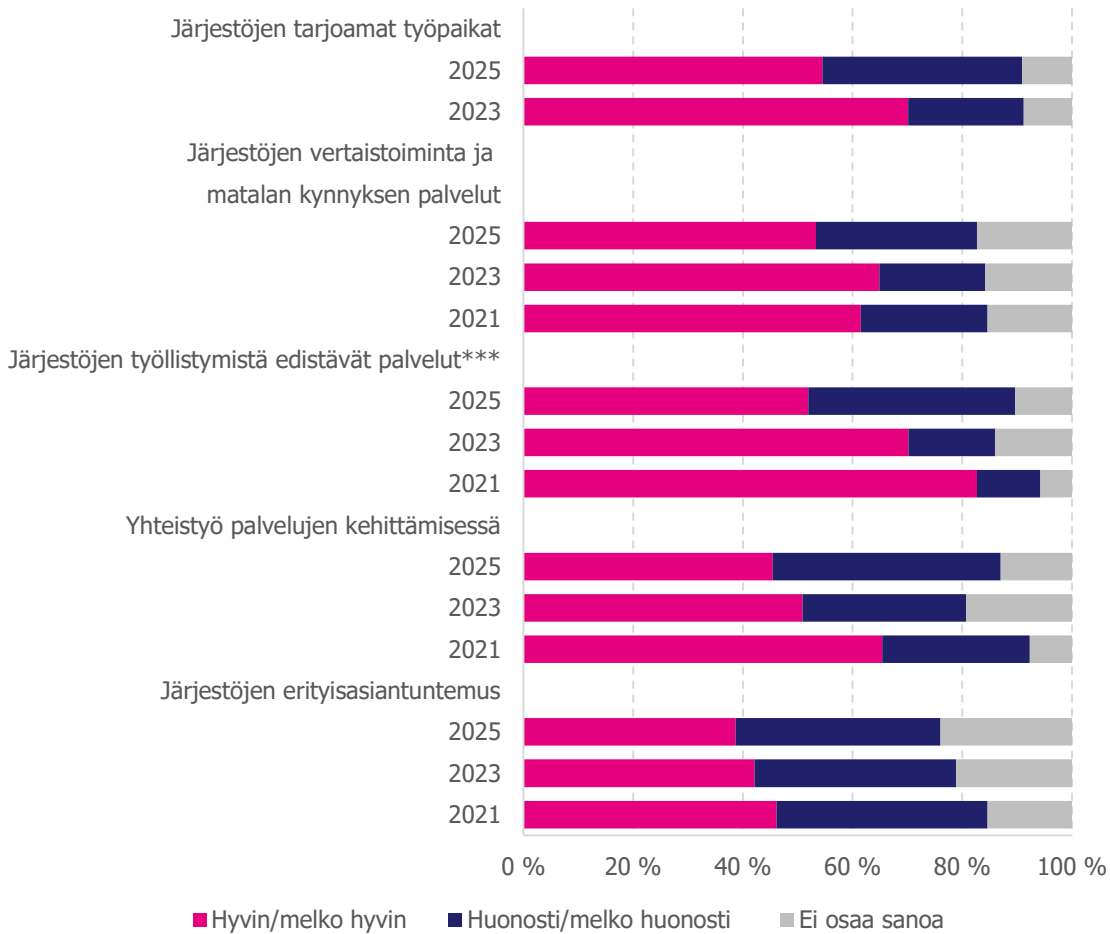
Kuvio 10. Järjestöjen työllisyystoimien ja osaamisen hyödyntäminen työllisyysalueilla 2025.

Kokonaisnäkemyks⁷ järjestöjen työllisyystoimien ja osaamisen käytöstä saatiin yhdistämällä kaikki viisi tiedusteltua osa-alueita (kuvio 12). Tällöin ilmenee, että järjestöjen osaamista kyetään kokonaisuutena työllisyysalueella hyödyntämään työllisyysalueiden johdosta 58 prosentin mukaan hyvin tai melko hyvin. Kokonaisuutena huonosti tai melko huonosti järjestöjen osaamista katsoo työllisyysalueellaan hyödynnettävän tällä hetkellä 42 prosenttia vastaajista.

Ajallinen muutos

Työvoimapalvelujen johdolta on tiedusteltu järjestöjen osaamisen hyödyntämistä myös vuosina 2021 ja 2023 (kuvio 11). Suurin muutos on tapahtunut järjestöjen työllistymistä edistävissä palveluissa kuten kuntouttava työtoiminta ja valmennus. Järjestöjen työllistymistä edistävien palvelujen hyödyntäminen on heikentynyt huomattavasti vuodesta 2021 vuoteen 2025 tultaessa: vuonna 2021 83 prosenttia vastaajista arvioi niiden toteutuvan hyvin tai melko hyvin, 2023 70 prosenttia ja 2025 enää 52 prosenttia. Yksittäisinä eroina on myös havaittavissa, että vuosien 2023 ja 2025 välillä järjestöjen tarjoamien työpaikkojen hyödyntäminen on pudonnut 70 prosentista 55 prosenttiin. Vastaavasti aiempaa harvempi arvioi palvelujen yhteistä kehittämistä myönteisesti: vuoden 2021 65 prosenttia on huvennut 46 prosenttiin.

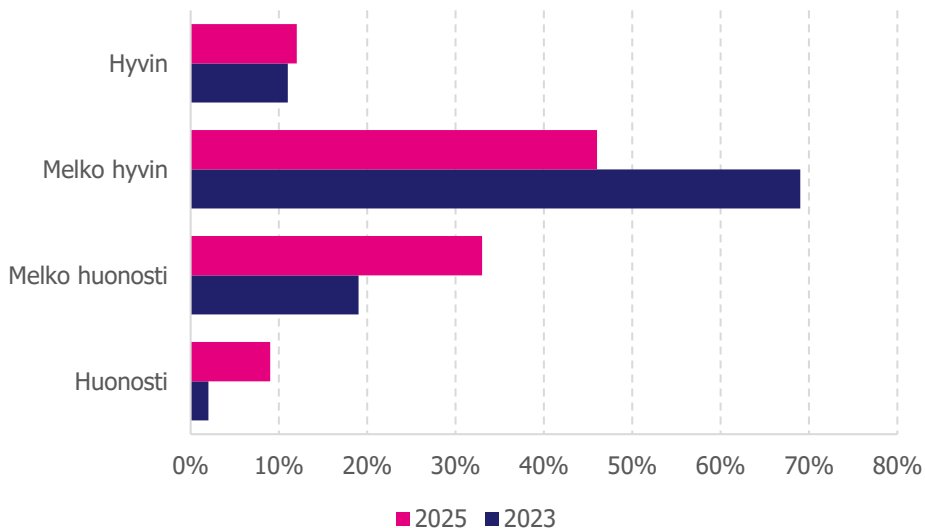
⁷ Kokonaisarvioon summattiin viisi edellä esitettyä muuttujaa. Ei osaa sanoa -vastauksia ei laskettu mukaan, vaan summa suhteutettiin kannanottojen lukumäärään.



Kuvio 11. Järjestöjen työllisyystoimien ja osaamisen hyödyntäminen 2021, 2023 ja 2025 työvoimapalvelujen johdon mukaan. (***)Tilastollisesti erittäin merkitsevä ero vuosien kesken.)

Muutosta järjestöjen osaamisen hyödyntämisessä tarkasteltiin myös kokonaisuutena: yhdistettiin edellä kuvatut erityyppiset järjestöjen työllisyyttä edistävät toimet ja osaaminen. Mukaan otettiin edellä kuvatut viisi näkökulmaa. Näitä kaikkia on tiedusteltu vuosina 2023 ja 2025.

Järjestöjen osaamisen hyödyntämisessä erottuu loppuvuoden 2025 tilanne vuotta 2023 heikompana (kuvio 12). Vielä vuonna 2023 80 prosenttia työvoimapalvelujen johdossa työskentelevistä piti järjestöjen osaamisen hyödyntämistä alueellaan hyvänä tai melko hyvänä. 2025 osuus oli 58 prosenttia. Työllisyysalueiden käynnistyttyä tilanteen heikoksi arvioineita oli vastaavasti kaksinkertaisesti (42 %) aiempaan verrattuna (20 %).



Kuvio 12. Kokonaisarvio järjestöjen erilaisten työllisyystoimien ja osaamisen hyödyntämisestä 2023 ja 2025 työvoimapolvelujen johdon mukaan. (**Tilastollisesti merkitsevä ero eri vuosien kesken.)

5.3 Järjestöjen rooli työllisyyden hoidossa nyt ja jatkossa

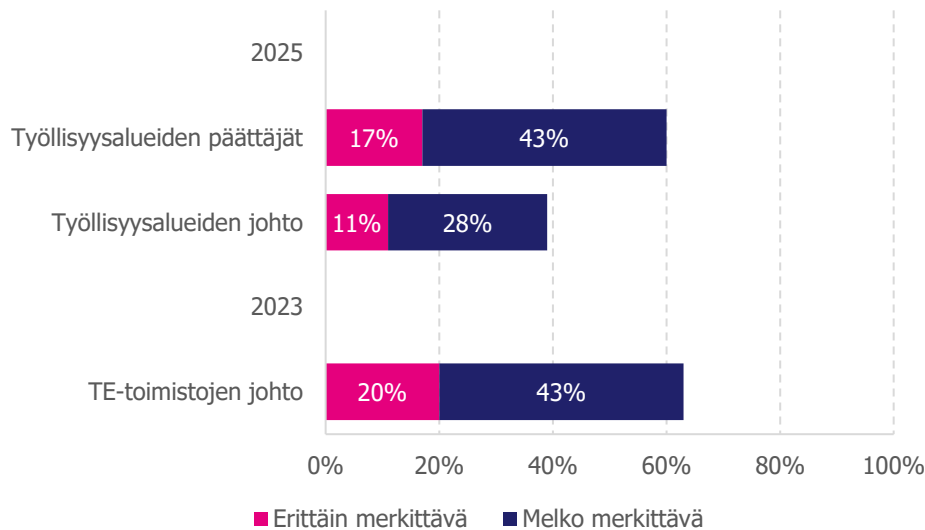
Työllisyysalueiden johto ja lautakuntien jäsenet arvioivat, millainen järjestöjen rooli on työllisyyden hoidossa tällä hetkellä. Työllisyydestä vastaavien lautakuntien jäsenet painottivat johtoa enemmän järjestöjen roolia työllisyyden hoidossa (kuvio 13). Heistä 60 prosenttia piti järjestöjä loppuvuodesta 2025 erittäin tai melko merkittävänä työllisyyden hoidossa. Työllisyysalueiden johdosta samaa mieltä oli 39 prosenttia. Täysin päinvastaista mieltä – järjestöjen rooli ei ole lainkaan merkittävä työllisyyden hoidossa – päättäjistä oli vain 7 prosenttia ja työllisyysalueiden johdosta 14 prosenttia.

Työvoimapolvelujen johdon näkemyksiä voitiin verrata vuoteen 2023 (kuvio 13). Johdon näkemykset järjestöjen roolista ovat heikentyneet tuntuvasti kahdessa vuodessa. Vuonna 2023 työvoimapolvelujen johdosta 63 prosenttia piti järjestöjen roolia työllisyyden hoidossa erittäin tai melko merkittävänä. Vuonna 2025 osuus oli 39 prosenttia.

Järjestöjen merkitystä painottaneilla alueilla työvoimapolvelujen johdolla on selvästi muita alueita enemmän kokemusta järjestöjen osaamisen ja työllisyystoimien käytöstä.

Järjestöjen roolin muutoksesta työllisyyden hoidossa seuraavien vuosien aikana sekä päättäjät että työllisyysalueiden johto olivat yksimielisiä. Valtaosa vastaajista, 54 prosenttia, katsoi järjestöjen roolin vähenevän, 24 prosenttia jopa merkittävästi. Roolin kasvua työllisyyden hoidossa ennakoivat vain joka kuudes vastaaja (17 %). Viidesosa vastaajista katsoi tilanteen säilyvän ennallaan. Loput kahdeksan prosenttia kaikista vastaajista eivät osanneet ottaa asiaan kantaa.

Työvoimapolvelujen johdon näkemykset järjestöjen tulevasta roolista olivat vuonna 2025 varsin yhdenmukaiset aikaisempien, vuoden 2023, arvioiden kanssa. Yksittäisenä erona oli havaittavissa, että vuoden 2025 lopussa järjestöjen roolin vähenemistä ennakoitiin vielä aiempaa (42 %) useammin.



Kuvio 13. Arviot järjestöjen roolista työllisyyden hoidossa 2023 ja 2025.

Vastaajat perustelivat avovastauksissaan, miksi järjestöjen rooli muuttuu seuraavina vuosina. Valtaosa, kaksi kolmesta, työllisyysalueiden johdon ja lautakuntien kantaa ottaneesta kertoi järjestöjen roolin vähenemisen syyksi rahoitusvaikeudet. Tällä viitattiin erityisesti järjestöjen rahoituksen heikentymiseen, mitä on tapahtunut niin kuntien, hyvinvointialueiden kuin valtion myöntämässä avustuksissa. Resurssien niukkeneminen kytkeytyi myös supistuneeseen palkkatukeen.

”Noh jos järjestöiltä viedään kaikki mahdollisuudet rahoittaa toimintaansa, niin ei ole myöskään matalankynnyksen järjestöjen työllistymisen tukea. Myös palkkatuki ja työkokeilupaidat vähenevät sitten merkittävästi.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Avustusten varassa olevat järjestöt vähenee, koska avustusmenettely on poistunut ainakin osalta kunnista ja vähenee hyvinvointialueiden toimesta.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”STEA:n rahoitus ja palkkatukirahat ovat tippumassa liian alhaiselle tasolle ja pahimmillaan aiheuttaa lisää yhdistysten toiminnan loppumista ja irtisanomisia.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

Seuraavaksi eniten nostettiin esille palkkatuki. Sen mainitsi noin joka neljäs avovastaukseen vastannut. Palkkatuki on ollut järjestöille tärkeä väline vaikeimmin työllistettävien ihmisten palkkaamiseen. Palkkatuen käyttö on vähentynyt järjestöissä tuntuvasti. Vastaajat kuvasivat, että palkkatuen määrärahat ovat vähentyneet ja ehdot kiristyneet. Palkkatuen kattavuutta ja kestoja on rajattu tuntuvasti. Työttömille oleellista on myös se, että palkkatukiaika ei kerrytä enää työssäoloa. Tämä vaikuttaa kuntiin niin, ettei niiden kannata työllistää työttömiä 100 prosentin palkkatuella, koska tällainen työsuhde ei katkaise kunnan vastuuta työttömyysturvasta. Myöskään paikoin käyttöön otettu kuntalisä ei välttämättä ota järjestöjä riittävän hyvin huomioon.

”Palkkatukeen käytettävien resurssien vähyys.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Palkkatukimalli ei kannusta järjestöjä työllistämään samalla lailla kuin aiemmin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Työttömyysturvan osarahoitus vaikuttaa järjestöihin työllistämiseen”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Palkkatukimuutos pitäisi onnistua tehdä järjestöystävällisemmin. Kuntalisään liian tiukat kriteerit.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Olisi erittäin tarpeellista saada alueelle järjestötoimijoita, mutta niiden toiminta nojaa palkkatukeen, jota ei ole saatavilla aikaisempaan malliin. Tilannetta on vaikea ratkaista.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Osa vastaajista kuvasi, että omalla työllisyysalueella järjestötoiminta hiipuu muusta syystä. Vapaaehtoisia ja toimintaa on vähemmän. Lisäksi kuntouttavaa työtoimintaa on vähennetty tuntuvasti. Järjestöt ovat olleet merkittävä palveluntuottaja kuntouttavassa työtoiminnassa (Peltosalmi 2025).

”Raha ja sen puute, väki uupuu tekemään talkoita.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Kuntouttava työtoiminta on päättymässä, yhdistykset tarjoavat alueellamme todella paljon kuntouttavan työtoiminnan paikkoja.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Hyvinvointialue on lopettanut yhteistyön järjestöjen kanssa ja mm. melkein kaikki kuntouttavan työtoiminnan sopimukset on päätetty.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Kriittisiä näkemyksiä järjestöjen roolin muutoksen syistä vastaajat mainitsivat varsin vähän. Niitä nosti esille noin kymmenesosa kantaa ottaneista. Tällöin järjestöjen roolin vähenemistä työllisyyden hoidossa perusteltiin sillä, ettei palkkatuetussa työssä synny yleensä pysyviä työsuhteita. Jotkut vastaajista pitivät toiminnan vaikuttavuutta riittämättömänä. Muutamat katsoivat myös, että järjestöjen tulisi miettiä rahoituksensa uudelleen, vähemmän palkkatuesta riippuvaiseksi.

”Ei muodostu juurikaan pysyviä työsuhteita.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Monien järjestöjen rahoitus on ollut perinteisesti palkkatuen ym. varassa. Järjestöjen olisi hyvä miettiä tätä korvaavia rahoitusmalleja.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Järjestöjen pitää olla palveluntuottajana ja pystyä vastaamaan tuottavuus/vaikutusperusteisiin hankintoihin. Eli palveluhankinnoissa korostuu vaikutusten saaminen. Järjestöjen yhteistyö alueen yritysten kanssa pitää kehittää paremmaksi. Kuntoutuspalvelut ovat HVA:n vastuulla ja siellä rahoitus vähenee.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

Järjestöjen roolin tulevaa kasvua perusteltiin puolestaan sillä, että järjestöjen työllistymistä edistävillä toimilla ja osaamisella on kasvava tarve. Jotkut vastaajista perustelivat tätä myös sillä, että julkisten palvelujen resurssoinnin kaventuessa tarvitaan jatkossa täydentäjäksi järjestöjen

palveluja. Järjestöiltä odotetaan erityisasiantuntemusta, vertaistukea, yhteisöllisyyttä ja osatyökykyisten työllistämistä. Monet kuitenkin esittivät varaumana järjestöjen kaventuneet resurssit, mikä heikentää niiden mahdollisuuksia osallistua työllistämistöimiin. Järjestöjen roolin kasvulle nähtiin tulevina vuosina kuitenkin potentiaalia kasvuun, sillä nykyinen tilanne koettiin tilapäisenä. Työllisyysalueet ovat toimineet vasta vähän aikaa, joten yhteistyömuotoja ajateltiin voitavan rakentaa jatkossa uudelleen.

”Järjestöjä ja niiden osaamista tarvitaan yhä vahvemmin avuksi, kun resurssit ovat muuten palveluissa laskussa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Rahoitusleikkausten ja palkkatukilainsäädännön muutosten takia merkitys on nyt laskenut. Kun näiden päätösten haittavaikutukset tulevat näkyviksi, näen että merkitys taas kasvaa. Työllisyyspalvelut tai hyvinvointialue eivät pysty ratkomaan kaikkia ongelmia yksin tai keskenään.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Järjestöt tekevät työtä ilman viranomaisvelvoitteita, joten voivat luoda luottamuksellisia suhteita asiakkaisiin. Tilanne kuntapuolella ei tule helpottumaan, joten järjestöjen rooli erityisryhmien palveluissa tulee näkymään entistä vahvemmin. Esimerkiksi koulutusta vailla olevat tai matalasti koulutetut maahan muuttaneet hyötyvät kolmannen sektorin joustavista palveluista.”

TYÖLLISYYSALUEEN LAUTAKUNNAN JÄSEN

”Järjestöjen tarjoama vertaistoiminta ja erityisasiantuntemus voidaan ottaa työllisyysalueella aiempaa vahvemmin mukaan esim. asiakkaan palveluissa.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”Tavoitteena on kehittää yhteistyötä te-uudistuksen käynnistymisvaiheen jälkeen, jotta järjestöjäntä kokemus ja osaaminen saadaan hyödynnettyä. Tällä haasteena on ollut palkkatuki, joka menee helposti järjestöihin työllistyvien tueksi, eikä johda kestävään työllistymiseen. Täytyy kehittää parempia ja monipuolisempia yhteistyön tapoja.”

TYÖLLISYYSALUEEN JOHTAJA

”Nyt halutaan satsata yrityksiin, mutta mielestäni vähintään yhtä tärkeää olisi mahdollistaa myös järjestöjen rooli työllisyyden hoidossa.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

5.4 Yhteenveto

Noin puolet työllisyysalueiden johdosta tunnistaa järjestöt alueensa yhteistyörakenteissa. Useimpien järjestöt ovat osa laajempia työllisyydenhoidon verkostoja tai ekosysteemejä, toistaiseksi selvästi harvemmin erilaisissa ohjaus- tai työryhmissä. Osa yhteistyöstä rakentuu järjestön toimintamuotoon, tapaamisiin tai palveluun kuten Ohjaamo-toiminta tai työpaja. Runsas kolmannes johdosta ei hahmota, ovatko järjestöt mukana oman alueen yhteistyörakenteissa.

Parhaiten työllisyysalueilla hyödynnetään järjestöjen tarjoamia työpaikkoja, vertaistoimintaa ja matalan kynnyksen palveluja sekä järjestöjen työllistymistä edistäviä palveluja. Runsas puolet vastaajista oli niihin tyytyväisiä. Vajaa puolet vastaajista piti hyvänä yhteistyötä palvelujen

kehittämisessä. Järjestöjen erityisasiantuntemuksen käyttöä vastaajien oli vaikeampi arvioida, ja tyytyväisiä oli muita muotoja vähemmän.

Kokonaisuutena järjestöjen työllisyystoimia ja osaamista hyödynnetään työllisyyden edistämässä hyvin tai melko hyvin 58 prosentin mukaan. 42 prosenttia johdosta oli päinvastaista mieltä. Vielä 2023 tyytyväisiä alueensa järjestöjen toiminnan ja osaamisen hyödyntämiseen oli 80 prosenttia työvoimapalvelujen johdosta. Suurin muutos on tapahtunut järjestöjen palveluissa, kuten kuntouttavassa työtoiminnassa. Tämä näkyy myös palvelujen yhteisessä kehittämisessä. Vuoteen 2023 verrattuna on vähentynyt lisäksi järjestöjen tarjoamien työpaikkojen käyttö.

Kokemukset järjestötoiminnan käytöstä heijastuvat arvioon järjestöjen roolista työllisyyden hoidossa. Järjestöjen roolia painottavilla alueilla on muita enemmän tuoretta kokemusta järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lautakuntien jäsenet korostavat johtoa selvästi enemmän järjestöjen roolia työllisyyden hoidossa. Työvoimapalvelujen johdon näkemykset järjestöjen roolista ovat heikentyneet tuntuvasti vuoteen 2023 verrattuna.

Seuraavina vuosina yli puolet työllisyysalueiden johdosta ja päättäjistä arvioi järjestöjen roolin työllisyyden hoidossa supistuvan. Vain joka kuudes ennakoii järjestöjen merkityksen kasvavan.

Järjestöjen roolin vähenemistä perusteltiin pääosin muilla kuin järjestöistä johtuvilla syillä. Valtaosa kuvasi järjestöjen rahoitusvaikeuksia: kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion myöntämät avustukset ovat supistuneet, ja palkkatuen kattavuus ja kesto kiristyneet. Osassa kuntia käytetty kuntalisä ei välttämättä huomioi järjestöjä ja hyvinvointialueilla on irtisanottu järjestöjen kuntouttavan työtoiminnan sopimuksia. Satunnaisemmin merkityksen supistumista perusteltiin pysyvien työpaikkojen synnyn vähäisyydellä ja tarpeella uudistaa järjestöjen rahoitusrakennetta, erityisesti riippuvuutta palkkatuesta.

Kasvavaa roolia perusteltiin työllistämistoimien suurella tarpeella, johon eivät riitä pelkästään työllisyys- ja hyvinvointialueiden resurssit. Järjestöiltä odotetaan edelleen erityisasiantuntemusta, vertaistukea, yhteisöllisyyttä ja osatyökykyisten työllistämistä. Työllisyysalueiden alkuvaiheen jälkeen nähtiin mahdollisena rakentaa uudenlaista yhteistyötä järjestöjen kanssa.

6 Mahdollisuudet työhön ja toimeentuloon 2030-luvulla

Työllisyysalueiden johtoa ja päättäjiä pyydettiin ennakoimaan, toteutuvatko eräät työllisyyteen ja työvoimapalveluihin liittyvät asiat ensi vuosikymmenellä. Vastaajilta tiedusteltiin näkemyksiä kolmesta näkökulmasta: sosiaaliturva, työvoimapalvelut sekä maahan- ja maassamuutto.

Vastaajat muistuttivat, että monet tiedustelluista asioista vaatisivat isoja uudistuksia palvelurakenteeseen ja sosiaaliturvaan, ja riippuvat siten harjoitetusta politiikasta. Kehityskulkuja on ymmärrettävästi vaikea ennakoida. Kysymyksellä on tarkoitus hahmottaa, miltä todennäköinen kehitys tällä hetkellä näyttää työllisyyden ja työvoimapalvelujen asiantuntijoiden näkökulmasta. Olkoonkin se osalla vastaajista henkilökohtaista myönteistä odotusta.

”2030-luvun tulevaisuusnäkymät päätin arvioida positiivisesti, mutta ne riippuvat isosti poliittisista päätöksistä ja tulevista hallituksista. ---”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Kaikkihan riippuu siitä, millaista politiikkaa tehdään. --- Jos oikeasti halutaan, että me mahdollistettaisiin työt kaikille, niin silloin pitäisi sotepalvelut saada työllistymistä tukeviksi ja nopeiksi, opiskelu tehokkaaksi ja tavoitteelliseksi ja siihen riittävä tuki sekä työnantajien velvollisuus palkata erilaisia ihmisiä. Lisäksi meidän täytyy hyväksyä, että meillä on asiakkaita, jotka eivät ikinä kykene työllistymään. Turhaa heitä on kiusata. Työttömyyden taustalla on 99%:sti, että on joku syy, miksei työllisty ja erittäin harvoin, ettei viitsisi. Syitä voi olla taloudelliset esim. ostaako bussilipun vai ruokaa, terveydelliset esim. mielenterveydelliset haasteet, uupumus, oppimisvaikeudet, kiusatuksi tullee jne.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

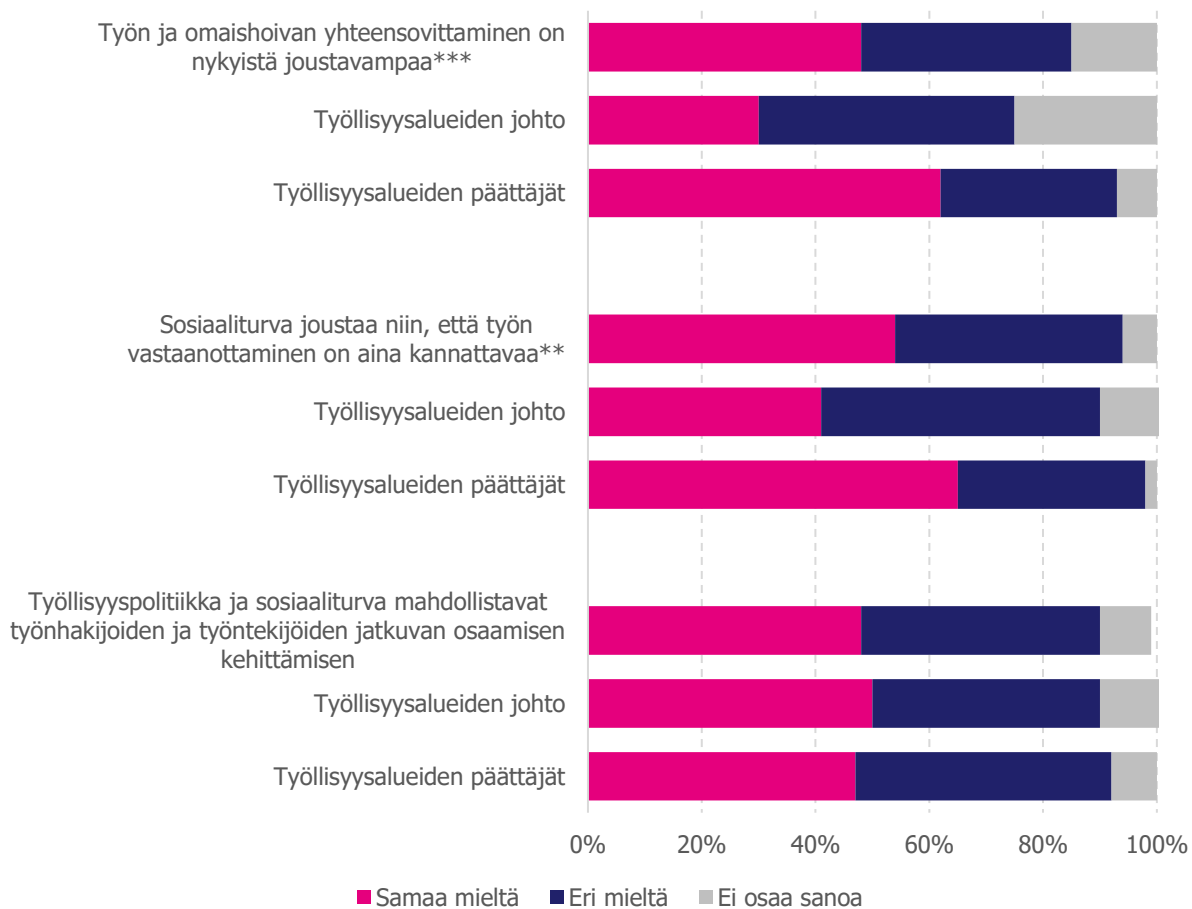
6.1 Sosiaaliturva työhön osallistumisen tukena

Sosiaaliturvaa 2030-luvun Suomessa tiedusteltiin kolmesta näkökulmasta. Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa, jostaako sosiaaliturva niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa, onko työn ja omaishoivan yhteensovittaminen nykyistä joustavampaa, sekä mahdollistaako työllisyyspolitiikka ja sosiaaliturva työnhakijoiden ja työntekijöiden osaamisen jatkuvan päivittämisen.

Lautakuntien jäsenet luottavat selvästi työllisyysalueiden johtoa enemmän siihen, että työn ja omaishoivan yhteensovittaminen on jatkossa nykyistä joustavampaa, ja sosiaaliturva joustaa niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa (liite 6.1, kuvio 14). Päättäjistä 65 prosenttia ja johdosta 41 prosenttia on samaa mieltä siitä, että 2030-luvulla sosiaaliturva joustaa niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Nykyistä joustavampaan työn ja omaishoivan yhteensovittamiseen uskoo päättäjistä 62 prosenttia, mutta johdosta vain 30 prosenttia. Työllisyysalueiden johdosta selvästi suurempi osuus, 45 prosenttia on asiasta eri mieltä.

Osaamisen jatkuvasta kehittämisestä päättäjät ja johto olivat yksimielisiä. Lähes puolet (48 %) luottaa siihen, että 2030-luvulla työllisyyspolitiikka ja sosiaaliturva mahdollistavat työnhakijoiden ja

työntekijöiden osaamisen jatkuvan kehittämisen. Näkemykset kuitenkin polarisoituvat voimakkaasti: iso osa vastaajista, 42 prosenttia, on asiasta päinvastaista mieltä.



Kuvio 14. Arviot siitä, toteutuvatko seuraavat asiat Suomessa 2030-luvulla. (***)Tilastollisesti erittäin/**merkittävä ero vastaajatahojen kesken.)

Muutamit vastaajat kommentoivat koulutusta avovastauksissaan. Tällöin toivottiin mahdollisuutta yhdistää työtä, yrittäjyyttä, opiskelua ja etuuksia sujuvammin, muistutettiin ammatillisen koulutuksen ja oppilaitosyhteistyön tärkeydestä sekä tehtyjen koulutusta koskevien päätösten vaikutuksista työllistymiseen.

”Aikuiskoulutustuen poisto vaikeuttaa kouluttautumista työelämän muuttuviin tarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ja suuri nuorten määrä työelämän ulkopuolella vaikeuttaa nuorisotyöttömyyden hoitoa. Läsnaolo-opetuksen määrän väheneminen opettaa nuoret siihen, että he eivät opi olemaan kokonaista päivää koulussa eivätkä he kykene olemaan sitten myöskään töissä. Työttömyyden ylisukupolvisuus tulisi katkaista ja perusopetukseen tuoda JOPO-luokat vahvasti takaisin.”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

”Haluan ajatella positiivisesti, että työmarkkinat vetää ja olemme vuonna 2030 kasvun tiellä. Osaamisen kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä vaatii, että lainsäädäntö mahdollistaa paremmin osaamisen kehittämisen työttömyysetuudella. Toisaalta haluaisin uskoa, että kunnat yhteistyössä lainsäätäjien kanssa ovat saaneet luotua työllisyydenhoidon mallin, jossa

työkyvyttömät on siivottu pois työnhakijoiden joukosta, mutta en luota, että se tullaan saamaan aikaiseksi viidessä vuodessa. Haluan kuitenkin uskoa, että kohtaantohaastetta on aidosti alettu vihdoinkin selittää kansainvälisillä osaajilla, heillä, jotka jo asuvat täällä tai jotka on muutaneet tänne työn perässä. Myös työn vastaanottaminen on tehty erinäisin toimin kannattavaksi, sillä tarvitsemme kaikki osaajat töihin. Haluan myös uskoa, että yritysten ja oppilaitosten yhteistyö on parantunut ja voimme täsmäkouluttaa joustavammin osaajia yritysten tarpeeseen ja luoda oppimisväyliä, joiden kautta on mahdollisuus työllistyä. Tämä tarkoittaa, että yritykset tarjoavat harjoittelu- ja tutkimustehtäviä opiskelijoille ja näin koulutus ja työelämä saadaan kytkeäksikin yhteen jo ennen valmistumista. ---”

LAUTAKUNTAVASTAAJA

6.2 Vaikuttavat työvoimapalvelut työllistymisen edistäjinä

Työvoimapalveluja koskevia tulevaisuuden käsityksiä peilattiin seitsemän väittämän avulla. Osa niistä oli selvemmin hypoteettisia, kuten hyvinvointi- ja työllisyysalueiden yhdistäminen. Työnhakijan kannalta tulevaa kehitystä tarkasteltiin arvioimalla osaamisen vaikutusta työllistymiseen, työllistymistodennäköisyyden vaikutusta saatuihin palveluihin sekä mahdollisuutta saada nopeasti monialaisia palveluja työkyvyn haasteissa. Muut väittämät koskivat oikeutta työhön, digipalvelujen ja tekoälyn vaikutusta työllisyyspalveluihin, koulutuksen vastaavuutta työvoiman tarpeisiin ja pitkäikaistyöttömien määrän kehitystä.

Työllisyysalueiden päättäjät ja johto olivat valtaosasta väittämiä yksimielisiä (liite 6.1, kuvio 15). Ainoastaan hyvinvointi- ja työllisyysalueiden spekuloitua yhdistämistä sekä monialaisia palveluja koskevissa väittämässä näkemykset erosivat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Vaikka sekä johdosta (65 %) että päättäjistä (53 %) suurempi osuus epäilee, että ensi vuosikymmenellä hyvinvointi- ja työllisyysalueita yhdistetään ja niiden määrä supistuu, on päättäjistä johtoa useampi täysin vastakkaisella kannalla (38 %).

”Hyvinvointialueiden määrä tulee vähenemään 2020-luvun loppuun mennessä.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

”HVA ja työllisyysalueiden yhdistäminen ei ole järkevää, sillä TYA työn ei tule olla sosiaali- ja terveyspalvelua.”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

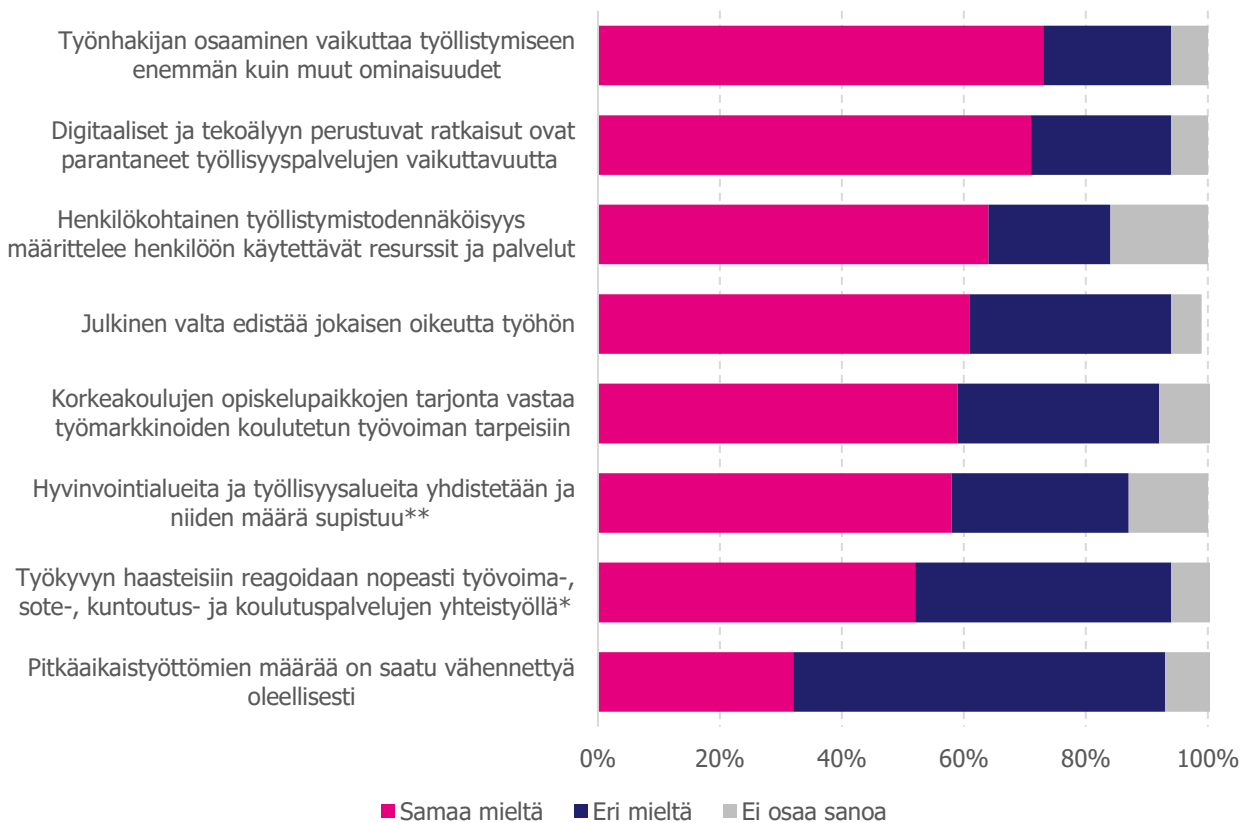
Monialaiset palvelut oli toinen työllisyysalueiden johdon ja päättäjien näkemyksiä jakava seikka. Johto ei luota yhtä vahvasti kuin päättäjät, että työkyvyn haasteisiin reagoidaan 2030-luvulla nopeasti työvoima-, sote-, kuntoutus- ja koulutuspalvelujen yhteistyöllä. Johdosta 43 prosenttia on samaa mieltä, mutta hieman useampi, 45 prosenttia eri mieltä. Päättäjistä 58 prosenttia uskoo työkyvyn haasteiden nopeaan selättämiseen monialaisilla palveluilla. Johdon vastauksiin epäilemättä heijastuu monialaisten palvelujen ajankohtainen tila ja kehittämishaasteet, erityisesti vaikeus saada palvelupolkuja sujuviksi riittämättömien sosiaali- ja terveyspalvelujen vuoksi (ks. luvut 4.3 ja 4.4).

”--- Työkyvyn eriasteisia haasteita omaavien työllisyys ei käänny hitustakaan nousuun ennen kuin A) hyvinvointialue kykenee tuottamaan tarvittavia sote -ja niihin liittyviä kuntoutuspalveluita ja B) hyvinvointialue kykenee vetämään hyvin heidän palveluitaan ehdottomasti tarvitsevat asiakkaat. ---”

TYÖLLISYYSALUEEN PÄÄLLIKKÖ

Yksimielisimpiä kaikista 2030-lukua koskevista väittämistä työllisyysalueiden vastaajat olivat työnhakijan osaamisen ensisijaisuudesta työllistymisessä (73 %). Osaamista pidettiin tärkeämpänä kuin muita ominaisuuksia kuten ikää, vammaa tai ihonväriä. Toinen laajasti yksimielisesti jaettu tulevaisuuden käsitys koski digitaalisia ja tekoälyyn perustuvia ratkaisuja, joiden luotetaan parantavan työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta (71 %).

Selvästi vähiten uskotaan siihen, että pitkäaikaistyöttömien määrää on saatu vähennettyä oleellisesti 2030-luvulla. Väittämän kanssa samaa mieltä oli ainoastaan noin kolmannes vastaajista (32 %). 61 prosenttia työllisyysalueiden johdosta ja päättäjistä ei usko pitkäaikaistyöttömyyden hellittävän oleellisesti lähivuosikymmenen aikana.



Kuvio 15. Arviot siitä, toteutuvatko seuraavat asiat Suomessa 2030-luvulla työvoimapalveluissa. (**Tilastollisesti merkitsevä / *melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.)

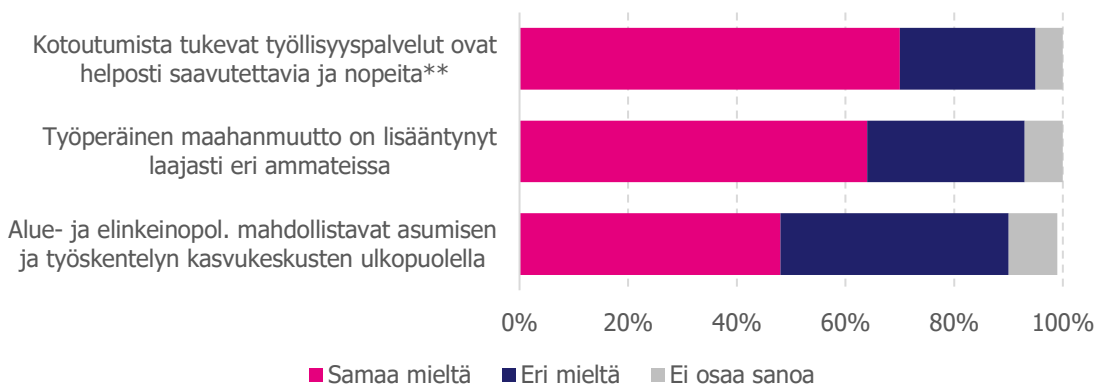
Noin kuusi kymmenestä vastaajasta ennakoivat, että henkilökohtainen työllistymisdennäköisyys määrittelee henkilöön käytettävät resurssit ja palvelut, julkinen valta edistää jokaisen oikeutta työhön ja korkeakoulujen opiskelupaikkojen tarjonta vastaa työmarkkinoiden koulutetun työvoiman tarpeisiin 2030-luvulla. Julkisen vallan prioriteeteista ja koulutuspaikkojen tarjonnan ja työvoiman kysynnän yhteensopivuudesta oli eri kannalla kolmannes vastaajista, henkilökohtaisesta työllistymisdennäköisyydestä viidesosa.

6.3 Tasapainoinen maahan- ja maassamuutto

2030-luvun tilannetta käsittelevistä väittämistä kolme koski maahan- ja maassamuuttoa työn näkökulmasta. Väittämät olivat: alue- ja elinkeinopolitiikka mahdollistavat asumisen ja työskentelyn kasvukeskusten ulkopuolella, työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt laajasti eri ammateissa, ja kotoutumista tukevat työllisyyspalvelut ovat helposti saavutettavia ja nopeita.

Työllisyysalueiden johdosta ja päättäjistä 64 prosenttia arvioi, että työperäinen maahanmuutto on 2030-luvulla lisääntynyt laajasti eri ammateissa (liite 6.1, kuvio 16). Eri mieltä asiasta oli 29 prosenttia. Vielä enemmän luotetaan siihen, että maahan muuttaneille on tarjolla helposti saavutettavia ja nopeita kotoutumista tukevia työllisyyspalveluja. Tässä johdon ja päättäjien näkemykset erosivat kuitenkin niin, että johto luotti päättäjiä selvästi enemmän kotoutumispalvelujen toimivuuteen. Työllisyysalueiden johdosta 81 prosenttia ja päättäjistä 61 prosenttia ennakoivat kotoutumispalvelujen toimivan ensi vuosikymmenellä sujuvasti.

Työ- ja asumismahdollisuuksien keskittymisestä vastaajien näkemykset jakoutuivat vahvasti. Työllisyysalueiden johdosta ja päättäjistä 48 prosenttia ennakoivat, että alue- ja elinkeinopolitiikka mahdollistavat asumisen ja työskentelyn kasvukeskusten ulkopuolella 2030-luvulla. Eri mieltä asiasta oli 42 prosenttia.



Kuvio 16. Arviot siitä, toteutuvatko seuraavat asiat Suomessa 2030-luvulla maahan- ja maassamuutossa. (**Tilastollisesti merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.)

6.4 Yhteenveto

Työllisyysalueiden johdosta ja päättäjistä valtaosa ennakoivat, että 2030-luvulla työnhakijan osaaminen vaikuttaa työllistymiseen enemmän kuin muut ominaisuudet, ja että digitaaliset ja tekoälypohjaiset ratkaisut ovat parantaneet työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta. Näin arvioi yli seitsemän vastaajaa kymmenestä.

Maahanmuuttoa koskevissa arvioissa korostui odotus työperäisen maahanmuuton lisääntymisestä laajasti eri ammateissa. Tähän luottaa 64 prosenttia vastaajista. Suurin osa vastaajista arvioi myös kotoutumista tukevien työllisyyspalvelujen olevan ensi vuosikymmenellä helposti saavutettavia ja

nopeita, joskin johto luottaa kotoutumispalvelujen toimivuuteen enemmän (81 %) kuin lautakuntien jäsenet (61 %).

Enemmistö vastaajista (64 %) arvioi, että henkilökohtainen työllistymistodennäköisyys ohjaa jatkossa resurssien kohdentamista. Käytännössä tämä voi tarkoittaa hyvin erilaisia ratkaisuja: toisaalla tuloksissa työllisyysalueilla painotetaan erityisesti nuorten palveluja, jotkut vastaajista puolestaan korostivat nopeasti työllistyvien palveluja, toiset taas eniten tukea tarvitsevia.

Lähes yhtä moni (59 %) ennakoi, että korkeakoulutuksen aloituspaikat vastaavat työmarkkinoiden tarpeisiin. Jännitettä tulevaan tuovat ristiriitaiset odotukset työllisyyspolitiikan ja sosiaaliturvan mahdollisuuksista turvata osaamisen jatkuvaa kehittämistä: tähän luottaa 48 prosenttia vastaajista, kun taas 42 epäilee sen toteutumista. Yhtä vahvasti näkemykset jakautuvat vain siitä, voidaanko alue- ja elinkeinopolitiikalla mahdollistaa asuminen ja työskentely kasvukeskusten ulkopuolella.

Työllisyysalueiden johdon ja päättäjien näkemykset eroavat tuntuvasti sosiaaliturvan joustavuutta ja monialaisia palveluja koskevissa väittämässä. Päättäjät (65 %) arvioivat johtoa (41 %) useammin, että sosiaaliturva joustaa 2030-luvulla niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Vastaava asetelma toistuu työn ja omaishoidon nykyistä joustavammassa yhteensovittamisessa. Päättäjät (58 %) uskovat johtoa (43 %) vahvemmin myös siihen, että työkyvyn haasteisiin reagoidaan jatkossa nopeasti työvoima-, sote-, kuntoutus- ja koulutuspalvelujen yhteistyöllä. Johdon varauksellisuus heijastanee nykyisiä haasteita monialaisen yhteistyön toteutuksessa, toimeentulotuen muuttuneissa ehdoissa, sekä työttömyysturvan, opiskelun ja työn yhteensovittamisessa.

Pitkäaikaistyöttömyyden kehitykseen suhtaudutaan selvästi pessimistisimmin. Vain noin kolmannes kaikista vastaajista pitää todennäköisenä, että pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee olennaisesti 2030-luvulla. Enemmistö pitää tällaista kehitystä epätodennäköisenä.

Kokonaisuutena vastaajat hahmottavat 2030-luvulla työllisyys- ja palvelujärjestelmän, jossa osaamisen ja teknologian merkitys korostuu, työvoiman kansainvälistyminen jatkuu ja palvelujen kohdentaminen tehostuu. Samanaikaisesti järjestelmään liittyy merkittäviä epävarmuuksia erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisessä, monialaisten palvelujen toimivuudessa sekä sosiaaliturvan ja työn tai opiskelun yhteensovittamisessa. Enemmistö vastaajista – painokkaimmin johto – myös ennakoi, että nykyistä työllisyys- ja hyvinvointialuerakennetta tullaan jatkossa tiivistämään.

7 Johtopäätökset

7.1 Työllisyysalueiden alku hallinnollisena rakenteena lupaava, mutta työnhakijan saama palvelu vaihtelee eri alueilla

Vuoden 2025 alussa toimintansa aloittaneet työllisyysalueet ovat ensimmäisenä toimintavuotenaan onnistuneet ennen kaikkea hallinnollisena ja organisatorisena siirtymänä. Uudet rakenteet on saatu käyntiin ilman merkittäviä palvelukatkoksia, ja paikallinen saavutettavuus, puhelinpalvelut sekä mahdollisuus kasvokkaiseen asiointiin näyttävät vahvuuksina. Samalla on kyetty rakentamaan uudenlaisia yhteistyörakenteita. Valtaosa työllisyysalueiden johdosta ja työllisyydestä vastaavien lautakuntien vastaajista pitää työllisyysalueuudistusta hyvänä.

Toiminta toteutuu vaihtelevasti eri työllisyysalueilla. Vastaajista osa nosti esille käynnistymisvaiheen työläyden uudella alueella ja toimintavoilla tuntuvasti heikentyneessä työllisyystilanteessa. Tuloksiin heijastuu jo kokeilualueina toimineiden työllisyysalueiden saama etumatka uudistuksessa. Alueiden kesken on suuria eroja muun muassa kasvokkaisen palvelun tarjoamisessa, työnhakijoiden alkuhaastattelujen nopeudessa ja aktivoivien palvelujen käytössä (Sundvall 2026). Työllisyysalueet eroavat toisistaan myös siinä, missä määrin ja millaisia ei-lakisääteisiä työllisyyspalveluja kunnat ovat organisoineet (Kinnunen 2026).

Uudistuksen myönteiset vaikutukset näkyvät toistaiseksi selvemmin rakenteiden pystyttämisessä kuin työllisyyden vaikeimpien ongelmien ratkaisemisessa. Toimiva hallinnollinen siirtymä on uudistuksen välttämätön ehto, mutta se ei vielä ole näyttö sen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta.

7.2 Vaikein koe on yhä edessä: pitkäaikaistyöttömyys ja monialaisen tuen tarve

Työllisyysalueuudistuksen todellinen koetinkivi ei ole niinkään työvoimapalvelujen järjestäminen vaan vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden tukeminen.

Helmikuussa 2026 työttömiä oli 312 000, mikä oli 49 000 työtöntä enemmän kuin vuotta aiemmin (SVT: Työvoimatutkimus 2026, helmikuu). Suhdanteiden nopea heikkeneminen on lyönyt korville uudistuksella tavoiteltua kuntia vaikuttaviin palveluihin kannustavaa rahoitusmallia. Kannustavuutta on haettu siten, että kunnat osallistuvat aiempaa laajemmin työttömyysturvan rahoitukseen. Kuntien rahoitusosuus työttömyysturvasta onkin noussut merkittävästi ja oli vuonna 2025 noin 781 miljoonaa euroa (Sundvall 2026). Työpaikkojen puuttuessa ja työllistymistä edistävien palvelujen rinnastuessa työttömyyteen on hyvin vaikeaa hillitä työttömyysturvan kustannuksia. TE-palvelut 2024-uudistuksella tavoitellut muutokset eivät ymmärrettävästi ole saavuttaneet koko potentiaaliaan vielä tässä vaiheessa.

Vaikka työllisyysalueille asetetuista tavoitteista alueen elinvoiman vahvistaminen laaja-alaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhdenvertaisuus arvioidaan pääosin myönteisesti, matalan työllisyysasteen

asiakasryhmien työllisyyden parantaminen jää selvästi heikommaksi. Työllistämistavoitteeseen pääsy edellyttäisikin työpaikkoja, joiden puutetta vastaajat pitivät alueellaan suurimpana työllistämisen esteenä. Ilmeistä on myös se, että työllisyysalueiden rahoitusmalli kannustaa painottamaan toimenpiteitä nopeasti työllistyviin.

Erityisen huolestuttavaa on, että valtaosa vastaajista arvioi monialaista tukea tarvitsevien, pitkäaikaistyöttömien ja tosiasiallisesti työkyvyttömien asiakkaiden jäävän liian vähälle huomiolle tai jopa palvelujen ulkopuolelle.

Tätä ei voida tulkita vain paikalliseksi toimeenpanon ongelmaksi, vaan kyse näyttää olevan rakenteellisesta haasteesta. Työ- ja elinkeinoministeriön työmarkkinaennusteissa pitkäaikaistyöttömyyden on arvioitu jatkavan kasvuaan vuonna 2026, ja taittuvan vasta vuoden 2027 lopulla (TEM 2025c). Samaan aikaan avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt. Järjestelmä kykenee kohtuullisesti palvelemaan niitä, jotka ovat vielä suhteellisen lähellä työmarkkinoita, mutta huomattavasti heikommin niitä, joiden työllistymisen esteet ovat kasautuneita, pitkäkestoisia ja monialaisia.

Työllisyysalueiden johto ja päättäjät pitävät varsin laajasti kuntoutukseen pääsyn parantamista, monialaisia palveluja ja palvelutarpeen arviointia työllistymistä parantavina toimina. Näissä toimissa tarvitaan toimivaa yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa. Pitkäaikaistyöttömien työllisyyden edistämässä henkilökohtaisiin tavoitteisiin perustuva, yksilöllinen ja pitkäkestoinen tuki on vaikuttavampaa kuin mekaanisesti toteutettu työnhakuvelvollisuus (Kivipelto, Blomgren, Saikku & Elovainio 2025).

7.3 Työvoimapalvelujen pullonkaula on monialaisessa tuessa

Tulosten perusteella työllisyysalueiden palveluissa on nähtävissä selvä kaksijakoisuus. Yhtäältä paikallinen saavutettavuus on vahvistunut, ja erityisesti lähipalvelut ja kasvokkainen asiointi arvioidaan myönteisesti. Tämä viittaa siihen, että kuntapohjainen järjestämisvastuu on tuonut monilla alueilla palveluja aidosti lähemmäksi asiakkaita. Toisaalta palvelujen riittävyys ja palveluketjujen eheys sekä kaavamainen palvelumalli työnhakuvelvoitteineen saavat selvästi kriittisempiä arvioita. KEHA-keskuksen (2026) mukaan alkuvaiheen häiriöt olivat loppuvuodesta 2025 jo pääosin tasaantuneet, mutta ajantasaisten palvelusuunnitelmien ja lakisääteisten alkuhaastattelujen viiveet osoittivat edelleen, että asiakkaiden palveluissa etenemisessä on haasteita (Sundvall 2026). Asiakkaat näyttävät siis pääsevän järjestelmään, mutta jatkopolku palveluihin ei välttämättä etene sujuvasti.

Työllisyysalueiden perustaminen ei ole muuttanut asiakkaiden profilia: joukossa on runsaasti pitkäaikaistyöttömiä ja työkyvyltään heikentyneitä henkilöitä, joiden työllistymisen esteet liittyvät koulutuksen ja osaamisen puutteisiin, mielenterveys- ja päihdeongelmiin sekä fyysisiin terveysrajoitteisiin. Näille asiakkaille riittävät harvoin yksittäiset työvoimapalvelut, vaan tarvitaan suunnitelmallista ja saumatonta monialaista palvelukokonaisuutta. Tällöin keskeistä on toimiva yhteistyö työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden kesken.

Hyvinvointialueiden ja työllisyysalueiden yhteistyön onnistumista perusteltiin aiemmalla yhteistyöllä, vakiintuneilla rakenteilla ja henkilöstön sitoutuneisuudella.

Suurimmat kitkat hyvinvointialueyhteistyössä koskevat sosiaali- ja terveyspalvelujen resurssipulaa. Ongelmallisimpana esille nostettiin pääsy työkyvyn arviointiin, pitkät viiveet terveystarkastuksiin ja

aktivointisuunnitelmien laatimiseen, ja riittämätön kuntouttavan työtoiminnan ja kuntoutuspalvelujen saatavuus. Työllisyyspalvelujen yhteensovittamisessa erityisesti terveyspalvelujen kanssa on havaittu ongelmia jo aiempina vuosina (Sosiaalibarometri 2023, Sosiaalibarometri 2011, Sosiaalibarometri 2007). Sosiaali- ja terveysministeriön ja THL:n vuonna 2026 julkaisema EU-vertailu tukee havaintoja. Suomen terveydenhuolto on monilta osin vahva, mutta hoitoon pääsy ei toteudu yhdenvertaisesti kustannusten, odotusaikojen tai etäisyyksien vuoksi erityisesti köyhyysriskissä olevilla, kuten työttömällä (STM & THL 2026).

Työvoimapalvelujen vaikuttavuus ei määräydy vain työllisyysalueiden toiminnan perusteella, vaan ratkaisevasti myös sen mukaan, miten hyvin asiakkaat pääsevät tarvitsemiinsa sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluihin. Jos nämä palvelut ruuhkautuvat tai katkeavat, myös työvoimapalvelujen vaikutus jää väistämättä vajaaksi.

Palveluketjujen hauraus voi korostua entisestään, kun tehdään muutoksia sosiaaliturvaan. Vuoden 2026 helmikuussa voimaan tulleet toimeentulotuen muutokset vahvistivat velvoitteita hakea ensisijaisia etuuksia ja kokoaikatyötä (STM 2026b). Työttömyysetuuden saajamäärän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 16 000 saajalla kuukaudessa, joten uusien tai uudelleen ohjattavien työnhakijoiden määrän voi arvioida olevan kymmeniä tuhansia vuonna 2026 (HE 116/2025 vp). Työllisyysalueiden vastaajat ennakoivat, että heistä ison osan ensisijainen tarve koskee sosiaali- ja terveyspalveluja, kuntoutusta, hoitoa tai muuta monialaista tukea pikemmin kuin nopeaa työnhakua. Osa vastaajista kritisoikin etuuksien ja sosiaalihuollollisten tehtävien valumista entistä enemmän työvoimapalveluihin. Osalle asiakkaista tarvittaisiin työvoima- tai sote-palvelujen sijaan ensisijaisesti eläkeratkaisu. Tässä mielessä tulokset nostavat esiin rakenteellisen riskin: jos palvelujärjestelmään virtaa yhä enemmän asiakkaita, joiden tilanteet edellyttävät muuta kuin työvoimapalvelujen ydintyökaluja, paine kasvaa juuri niissä kohdissa, joissa järjestelmä on jo valmiiksi haavoittuvien.

Jännitettä monialaisia palveluja tarvitsevien asiakkaiden kohtaamiseen työvoimapalveluissa tuo se, että uudistuksen perusteluissa painotettiin erityisesti työnhakijoiden nopeaa työllistymistä sekä palvelujen tuomista lähemmäs työnhakijoita ja työnantajia (HE 207/2022 vp.), ikään kuin paluuta työvoimapalvelujen juurille, työnvälitykseen.

7.4 Rahoitusmallin kannustinvinouma johtaa vaikeasti työllistyvien palvelemisen aliresursointiin

Tutkimuksen kriittisin rakenteellinen havainto koskee rahoitusmallia. Valtaosa johdosta ja suuri osa päättäjistä pitää nykyistä ratkaisua ongelmallisena, eikä järjestelmää koeta riittävän ennakoivaksi eikä kannustavaksi.

Ongelmalliseksi koetaan erityisesti se, ettei asiakkaan ohjautuminen aktivoiviin palveluihin katkaise kunnan rahoitusvastuun kasvua. Tämä voi heikentää kannusteita tarjota juuri sellaisia palveluja, joita pitkään työttömänä olleet, osatyökykyiset ja monialaista tukea tarvitsevat asiakkaat eniten tarvitsevat. Työllisyysalueiden johtajista 96 prosenttia katsoi, että rahoitusmallia tulisi muuttaa.

Nykyinen rahoitusmalli sisältää kannustinristiriidan. Kunnille siirtyy merkittävä taloudellinen vastuu pitkittyvästä työttömyydestä, mutta niiden vaikutusmahdollisuudet työpaikkojen määrään, suhdan- nekehitykseen ja kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien asiakkaiden tilanteeseen ovat rajalliset.

Tästä seuraa, että kunnat joutuvat kantamaan kasvavaa taloudellista vastuuta tilanteissa, joissa niiden käytettävissä olevat keinot eivät välttämättä riitä tilanteen korjaamiseen. Erityisen ongelmalliseksi asetelman tekee se, että pitkittyneen työttömyyden kustannukset kasvavat juuri silloin, kun työmarkkinatilanne heikkenee ja avoimia työpaikkoja on niukasti. Tässä mielessä tulokset osoittavat, ettei kyse ole vain resurssipaineesta vaan rakennetuista rahoituskannustimista, jotka eivät ota riittävästi huomioon kansantalouden suhdanteellista luonnetta.

Rahoitusmalli ei nykyisellään tue riittävästi pitkäjänteisiä investointeja vaikeimmassa työmarkkina-asetmassa olevien asiakkaiden palveluihin. Jos järjestelmä palkitsee heikosti siitä työstä, joka on hitainta, vaativinta ja yhteiskunnallisesti tärkeintä, syntyy helposti asetelma, jossa vaikuttavuuden sijaan korostuu kustannusriskin hallinta. Ilman rahoitusmallin tarkistamista työllisyysalueuudistuksen yhteiskunnallinen potentiaali jää väistämättä vajaaksi.

7.5 Tarve järjestöjen työlle kasvaa, mutta niiden toimintaedellytykset heikkenevät

Vaikka järjestöjen tarjoamat työmahdollisuudet, matalan kynnyksen palvelut, vertaistuki ja muut työllistymistä tukevat toimet tunnustetaan edelleen hyödyllisiksi, arviot niiden roolista ovat selvästi aiempaa varovaisempia. Useampi vastaaja ennakoii järjestöjen merkityksen supistuvan kuin vahvistuvan. Tämä on yhteiskuntapoliittisesti merkittävä tulos, koska järjestöt toimivat usein juuri siellä, missä julkinen järjestelmä on jäykin: asiakkaiden arjessa, epämuodollisissa siirtymissä ja tilanteissa, joissa työllistyminen edellyttää luottamuksen, osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamista ennen varsinaista työmarkkinoille siirtymistä.

Järjestöjen merkitys tunnustetaan, mutta niiden toimintatila kaventuu. Järjestöjen rooli ei pienene siksi, että niitä tarvittaisiin vähemmän, vaan siksi, että niiden toimintaedellytykset ovat heikentyneet. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaympäristöä kuormittavat samanaikaisesti mittavat valtionavustusten leikkaukset sekä ihmisten kasvava avun ja tuen tarve (Järjestöbarometri 2024). Esimerkiksi päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusyhdistyksissä työllistämistoimet – kuntouttava työtoiminta, palkkatuettu työ ja työkokeilut – ovat vähentyneet selvästi kahden viime vuoden aikana. Hyvinvointialueet ohjaavat ihmisiä vähemmän kuntouttavaan työtoimintaan ja palkkatuen ehdot ovat kiristyneet. (Jurvansuu, Heinonen & Tourunen 2026.) Kuitenkin esimerkiksi järjestöjen palkkatuetun työn on osoitettu lisäävän työkykyä, osallisuutta ja hyvinvointia, silloin kun se sisältää yksilöllistä tukea ja kestää riittävän kauan (Jurvansuu ym. 2025). Järjestöjen työllisyyttä edistävän työn tuloksellisuus ei aina näy nopeana työllistymisenä, vaikka vaikutukset asiakkaan toimintakyvyn, osallisuuden ja palvelupolun etenemisen kannalta olisivat merkittäviä (Vates-säätiö 2024).

Tulosten mukaan järjestöjen paikka työllisyysalueiden yhteistyörakenteissa on usein epäselvä. Järjestöjen roolia ei tunnusteta riittävän hyvin. Järjestöt ovat useammin mukana laajassa työllisyyden verkostossa tai palveluntuottajina kuin jäsenenä työ- ja ohjausryhmissä. Järjestöjen mukana oloa tulisi vahvistaa juuri niissä ryhmissä, joissa päätetään palveluista ja niiden kehittämisestä, jotta järjestöjen erityisasiantuntemus saataisiin paremmin käyttöön. Jos alueellisesta työllisyystoimijoiden verkostosta heikkenevät järjestöjen kaltaiset matalan kynnyksen solmukohdat, järjestelmä menettää osan kyvystään tavoittaa niitä asiakkaita, joiden tukeminen on kaikkein vaativinta.

Keskeinen edellytys järjestöjen roolin vahvistamiselle on rahoituksen vakauttaminen. Vastaajien mukaan järjestöjen merkityksen kaventuminen johtuu ensisijaisesti rahoitusleikkauksista ja palkkatuen supistumisesta. Hanke pohjaisen rahoituksen sijaan tarvitaan pitkäjänteisiä, monivuotisia sopimus- ja ostopalvelumalleja, joiden avulla järjestöt voivat tarjota jatkuvaa tukea pitkäaikaistyöttömille, osatyökykyisille ja muille monialaista palvelua tarvitseville asiakasryhmille. Ilman ennakoitavaa rahoitusta järjestöjen mahdollisuudet kehittää toimintojaan ja sitoutua monialaiseen yhteistyöhön jäävät rajallisiksi.

7.6 Tulevaisuus: enemmän osaamista ja teknologiaa, edelleen kovia ongelmia

Kokonaisuutena tulokset osoittavat, että uusi palvelurakenne työvoimapalveluissa on lähtenyt hyvin liikkeelle ja vahvistanut paikallista toimijuutta. Samalla se kuitenkin paljastaa järjestelmän keskeiset jännitteet: palvelujen saavutettavuus on paikoin parantunut, mutta palvelujen riittävyys, eheys ja monialainen yhteensovitus ovat edelleen puutteellisia; paikallinen vastuu on vahvistunut, mutta rahoitusmalli ei tue sitä riittävän johdonmukaisesti; järjestöjen ja monialaisen tuen tarve kasvaa, mutta niiden toimintatila näyttää samaan aikaan kapenevan.

Työmarkkinatilanne on ollut vuosina 2024–2026 vaikea, pitkäaikaistyöttömyys on jatkanut kasvuun, sosiaali- ja terveystyöpalveluihin pääsyssä on tunnistettu ongelmia, ja järjestökentän toimintaedellytyksiä ovat heikentäneet rahoitusleikkaukset. Näin ollen tulosten perusteella keskeinen kysymys ei enää ole, voidaanko työllisyyspalveluja järjestää paikallisesti. Keskeinen kysymys on, pystytäänkö paikallinen järjestämistä vastuu muuttamaan aidoksi vaikuttavuudeksi myös silloin, kun asiakas tarvitsee työnhaun lisäksi hoitoa, kuntoutusta, valmennusta, osallisuuden vahvistamista ja pitkäjänteistä tukea.

Työllisyysalueiden johdon ja päättäjien arviot tulevaisuudesta piirtävät kaksijakoisen mutta johdonmukaisen kuvan. Vastaajat uskovat laajasti, että 2030-luvulla osaamisen merkitys kasvaa entisestään, työperäinen maahanmuutto lisääntyy ja digitaaliset sekä tekoälypohjaiset ratkaisut vahvistavat työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta. Toisaalta etenevä digitalisaatio ja tekoälyn hyödyntäminen myös vähentävät työmahdollisuuksia.

Tutkimuksen kokonaisviesti tulevaisuudesta ei ole optimistinen vaan ehdollinen. Pitkäaikaistyöttömyyden olennaiseen vähenemiseen uskoo vain vähemmistö. Teknologia voi tehostaa prosesseja, parantaa kohdentamista ja tukea tiedolla johtamista, mutta se ei yksin ratkaise työpaikkojen vähyttä, sosiaali- ja terveystyöpalvelujen saatavuuden ongelmia, kuntoutuksen pullonkauloja tai työkyvyltään heikentyneiden asiakkaiden monimutkaisia palvelutarpeita. Työllisyysalueudistuksen onnistuminen ratkeaa lopulta siinä, kykeneekö se vähentämään pitkäaikaistyöttömyyttä ja tukemaan vaikeimmassa asemassa olevien asiakkaiden etenemistä kohti työtä tavanomaisilla työmarkkinoilla nykyistä paremmin.

Lähteet

HE 116/2025 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriö.

HE 207/2022 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Helsinki: Valtioneuvosto.

Jurvansuu Sari, Heinonen Taina & Tourunen Jouni (2026). ["Suurin haaste on epätietoisuus". Järjestökysely 2025. Ajankohtaistietoa päihde-, mielenterveys- ja rikosseuraamusalan yhdistyksistä.](#) A-klinikkasäätiö, Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen tutkimusohjelma 24.3.2026.

Jurvansuu Sari, Heinonen Taina & Tourunen Jouni (2025). [Palkkatuetusta työstä tuetusti palkkatyöhön? Kolmannelle sektorille työllistymisen vaikutuksia koettuun osallisuuteen, hyvinvointiin ja työkykyyn.](#) A-klinikkasäätiö: Katsauksia ja näkökulmia 3/2025.

Järjestöbarometri 2024. Peltosalmi Juha, Eronen Anne, Londén Pia & Ruuskanen Petri. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2024/10/JP-2024_01102024-1.pdf

KEHA-keskus (2024). TE-palvelut muuttavat kuntiin – muuttovalmistelut loppusuoralla. Uutinen 25.11.2024. <https://www.keha-keskus.fi/-/te-palvelut-2024-tyovoimapalvelut-muuttavat-kuntiin-muuttovalmistelut-loppusuoralla>

Kela (2025). Näin Kelan tuet muuttuvat 2026. Artikkelit 30.12.2025. www.kela.fi/ajankoh-taista/nain-kelan-tuet-muuttuvat-vuonna-2026#muutoksia-toimeentulotukeen-2026

Kinnunen, Riitta (2026). Kuntakysely ei-lakisääteisistä työllisyyttä tukevista palveluista. Keskeiset tulokset ja johtopäätökset. 11.2.2026. PowerPoint-esitys. KEHA-keskus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026021313345>

Kivipelto, Minna, Blomgren, Sanna, Saikku, Peppi & Elovainio, Mirka (2025). Näkökulmia työttömien työkyvyttömyyteen: työnhakuvelvoitteettomuus, palvelutarpeet ja tarpeenmukaiset palvelut. THL, Tutkimuksesta tiiviisti 33/2025. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-579-3>

Kuntaliitto (2024). TE-palvelut 2024-uudistus. Rahoitus. Verkkosivu, päivitetty 9.12.2024. <https://www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/tyollisyys/te-palvelut-2024-uudistus/rahoitus>

Laki kotoutumisen edistämisestä 681/2023. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadusko-koelma/2023/681>

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 618/2021. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2021/618>

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä (ns. TYM-laki) 381/2023. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/381>

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 380/2023. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/380>

Peltosalmi, Juha (2025). Järjestömuotoisten tuottajien sosiaali-, varhaiskasvatus- ja terveystyöpalvelut vuonna 2025. SOSTE. https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2025/04/Palveluselvytyks-2025_final.pdf

Sosiaalibarometri 2023:1 Työllisyys (2023). Pia Londén, Juha Peltosalmi & Linda Typpö. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>

Sosiaalibarometri 2021:4 Työllisyys (2021). Alekski Kalenius, Anne Eronen & Pia Londén. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. <https://www.soste.fi/wp-content/uploads/2021/05/Sosiaalibarometri-2021-osa-4-tyonhakijapalvelut-ja-tyollisyyden-kuntakokeilut.pdf>

Sosiaalibarometri 2011. Ajankohtainen arvio palveluista, palvelujärjestelmän muutoksesta ja kansalaisten hyvinvoinnista. Anne Perälähti, Pia Londén, Aki Siltaniemi, Riitta Särkelä, Juha Peltosalmi & Anne Eronen. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Sosiaalibarometri 2007. Ajankohtainen arvio kansalaisten hyvinvoinnista, palveluista ja palvelujärjestelmän muutoksesta. Anne Eronen, Pia Londén, Anne Perälähti, Aki Siltaniemi & Riitta Särkelä. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

STM (2026a). Työ- ja toimintakykyä edistävät sosiaalipalvelut. Työryhmän ehdotukset 2026. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2026:6. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7494-4>

STM (2026b). Toimeentulotuen muutokset tulevat voimaan 1.2.2026. Tiedote 15.1.2026. <https://vm.fi/-/1271139/toimeentulotuen-muutokset-tulevat-voimaan-1.2.2026>

STM & THL (2026). State of Health in EU. Maan terveysprofiili 2025. https://eurohealthobservatory.who.int/docs/librariesprovider3/country-health-profiles/chp2025pdf/2025_translations/soheu-2025-finland-native-language-final-web.pdf?sfvrsn=83f9701f_1

Sundvall Santtu (2026). Valtakunnallinen katsaus työvoimapalvelujen järjestämisestä 1–12/2025. KEHA-keskus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026021814145>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkójulkaisu]. 2025, marraskuu. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/fi/julkaisu/cm0xphcme0gyk07w3hpeu8m25>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkójulkaisu]. 2026, helmikuu. Helsinki: Tilastokeskus. <https://stat.fi/fi/julkaisu/cmfp8h79k9vzt08urs1183am0>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työnvälitystilasto [verkkójulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus [Vii-tattu: 10.4.2026]. <https://stat.fi/fi/tilasto/tyonv>

TEM (2025a). Työllisyysalueet. Verkkosivu. Luettu 13.9.2025. <https://tem.fi/tyollisyysalueet>

TEM (2025b). Työllistymisen monialainen edistäminen. Verkkosivu. Luettu 24.9.2025. <https://tem.fi/tyollistymisen-monialainen-edistaminen>

TEM (2025c). Työmarkkinaennuste: Työllisyys kääntyy kasvuun vuoden 2025 loppuun mennessä. Tiedote 14.11.2025. <https://tem.fi/-/tyomarkkinaennuste-tyollisyys-kaantyy-kasvuun-vuoden-2025-loppuun-menessa>

TEM (2024a). TE-uudistus 2024. Verkkosivu. Luettu 13.9.2025. <https://tem.fi/te-palvelut-2024-uudistus>

TEM (2024b). Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista työllisyyden edistämisen tavoitteista vuosille 2025–2027. Valtioneuvoston päätös TEM/2024/156. <https://tem.fi/paatos?decisionId=2831>

TEM (2020). Digitaalinen työnvälitys ja ekosysteemit: Selvitys Työmarkkinatorin ympärille rakentuvan ekosysteemin hallintamallista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:16. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-503-4>

Työllisyysrahasto (2025). Työttömyysturvan rahoitus. Tietopaketti 20.8.2025. <https://www.tyollisyysrahasto.fi/globalassets/medialle-liitteet/tietopaketti-3-tyottomyysturvan-rahoitus.pdf>

Työmarkkinatori (2025). Aluesivu. Työelämäpalvelut paikallisesti. <https://tyomarkkinatori.fi/aluesivu>

Vates-säätiö (2024). Järjestöjen muuttuva rooli työllisyydenhoidossa: Järjestöt työllisyyden kuntakokeilussa -hankkeen loppuraportti. <https://vates.fi/wp-content/uploads/2024/06/j-e4rjest-f6jen-muuttava-rooli-ty-f6llisyydenhoidossa-j-e4rjest-f6t-tyollisyyden-kuntakokeilussa-hankkeen-loppuraportti.pdf>

VM (2025). Valtionosuuksien laskentatiedot vuodelle 2025. Kesäkuu 2025. <https://vm.fi/valtionosuuslaskelmia>

VM (2024). TE-uudistus osana kuntien peruspalvelujen valtionosuutta vuonna 2025. <https://vm.fi/valtionosuuslaskelmia>

Vogt Ellen, Saikku Peppi, Blomgren Sanna, Karjalainen Jarno, Kock Tuula & Normia-Ahlsten Leena (2024). Työllistymistä ja työkykyä tukevat sosiaali- ja terveystyöpalvelut hyvinvointialueilla 2024. Hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tehdyn kyselyn tulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 44/2024. Helsinki. https://www.hyvil.fi/wp-content/uploads/2024/08/URN_ISBN_978-952-408-341-6.pdf

Liitteet

LIITE 2.1. Valtakunnallisten työllisyyden edistämisen tavoitteiden toteutuminen työllisyysalueilla johdon ja päättäjien mukaan.

	Huonosti %	Melko huonosti %	Ei huonosti, ei hyvin %	Melko hyvin %	Hyvin %	Ei osaa sanoa %
Vahvistetaan alueen elinvoimaa yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa	1	5	12	48	33	2
Taataan yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset palvelut kaikille asiakkaille molemmilla kansalliskielillä*	1	6	13	46	31	3
Tuetaan työnhakijan nopeaa työllistymistä vaikuttavilla ja etuusmenoja vähentävillä palveluilla	4	17	29	39	9	2
Tuetaan ammatillista, alueellista ja kansainvälistä liikkuvuutta työvoimapuolaloille	1	14	32	37	10	6
Nostetaan matalan työllisyysasteen asiakasryhmien työllisyyttä	6	31	32	24	6	2

* Tilastollisesti melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.

LIITE 3.1. Työnhakijapalveluiden eri osa-alueiden toimivuus omalla alueella tällä hetkellä työllisyysalueiden päälliköiden mukaan.

	Hyvin %	Melko hyvin %	Ei huonosti, ei hyvin %	Melko huonosti %	Huonosti %	Ei osaa sanoa %
Asiointikanavat ja tiedonkulku						
Puhelinpalvelut	75	21	4	0	0	0
Digitaaliset palvelut	42	40	16	2	0	0
Asiakkaiden opastaminen verkkoasiainnissa/verkkopalveluissa	44	37	15	2	0	2
Kasvokkaisen asioinnin mahdollistaminen sitä tarvitseville asiakkaille	65	26	4	6	0	0
Tiedonkulku oman organisaation sisällä	35	50	11	4	0	0
Tiedonkulku eri viranomaisten kesken	8	54	23	11	0	4

	Hyvin %	Melko hyvin %	Ei huonosti, ei hyvin %	Melko huonosti %	Huonosti %	Ei osaa sanoa %
Asiakaspalvelu						
Asiakaspalvelun paikallinen saavutettavuus	69	23	4	0	0	4
Asiakaspalvelun yksilöllisyys	44	40	8	4	0	4
Palvelutarpeiden tunnistaminen	23	65	8	4	0	0
Palveluihin pääsyn nopeus	24	39	20	14	4	0
Palveluiden riittävyys	14	33	17	33	4	0
Palveluiden kehittäminen	15	56	14	14	2	0
Asiakaspalvelun laatu	39	52	8	2	0	0
Palveluohjauksen toimivuus	14	51	22	12	0	2
Työnhakijan ohjaaminen toisen viranomaisen palveluun	21	42	16	15	4	2
Palveluketjujen eheys	4	40	35	14	6	2

LIITE 3.2. Asiakaspalvelun toimivuusarviot 2021, 2023 ja 2025 työvoimapalvelujen johdon mukaan.

	Hyvin %	Melko hyvin %	Ei huonosti/ei hyvin %	Huonosti/ melko huonosti %
Asiakaspalvelun paikallinen saavutettavuus***				
2021	35	56	8	2
2023	27	59	12	2
2025	72	24	4	0
Palveluihin pääsyn nopeus*				
2021	33	55	12	0
2023	24	49	20	7
2025	24	39	20	18
Palvelujen riittävyys*				
2023	27	34	24	15
2025	14	33	17	37
Palveluketjujen eheys*				
2021	12	48	34	6
2023	2	26	53	19
2025	4	41	35	20

*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä / * melkein merkitsevä ero eri vuosien kesken.

LIITE 3.3. Kuinka paljon seuraavat palvelut parantavat työttömien työllistymistä omalla alueella työllisyysaluiden johdon mukaan.

	Paljon %	Melko paljon %	Jonkin ver- ran %	Vain vähän %	Ei lain- kaan %	Ei osaa sanoa %
Valmennuspalvelut	12	26	47	12	1	1
Uraohjaus- ja ammatinvalintapalvelut	8	34	46	12	0	0
Työvoimakoulutus	25	51	21	3	0	0
Työkokeilu	15	35	36	15	0	0
Tukityöllistäminen	12	29	40	20	0	0
Nuorten työllistymiseteli	15	25	24	17	3	17
Työnantajapalvelut	34	37	26	3	0	0

LIITE 3.4. Kuinka paljon seuraavat palvelut parantavat työttömien työllistymistä omalla alueella vuosina 2023 ja 2025 työvoimajohdon mukaan.

	Paljon/ melko paljon %	Jonkin ver- ran %	Ei lainkaan/ vain vähän %
Työvoimakoulutus			
2025	76	21	3
2023	90	9	2
Työnantajapalvelut**			
2025	71	26	3
2023	95	4	2
Työkokeilu			
2025	49	36	15
2023	63	31	7
Uraohjaus- ja ammatinvalintapalvelut*			
2025	42	46	12
2023	63	30	7
Valmennuspalvelut*			
2025	39	48	13
2023	60	35	5

** Tilastollisesti merkitsevä / * melkein merkitsevä ero eri vuosien kesken.

LIITE 3.5. Kuinka paljon seuraavat toimet parantavat työttömien työllistymistä omalla työllisyysalueella johdon ja päättäjien mukaan.

	Pal- jon/melko paljon %	Jonkin ver- ran %	Vain vä- hän/ei lainkaan %	Ei osaa sanoa %
Tuetaan uutta yritystoimintaa	67	23	8	2
Parannetaan kuntoutukseen pääsyä	66	26	6	2
Lisätään monitoimijaisuutta ja monialaisuutta työvoimapalveluissa	60	31	6	4
Kehitetään palvelutarvearviointia	54	35	12	0
Lisätään henkilökohtaisen asiakaspalvelun määrää	52	34	14	0
Perutaan työttömyysturvan suojaosan poisto	50	21	21	8
Tarjotaan tukea omatoimiseen urasuunnitteluun	47	42	10	2
Lisätään työnhakijan velvoitteita	10	27	62	1
Heikennetään työttömyysturvan tasoa	6	16	75	4
Mahdollistetaan omatoiminen opiskelu työttömyysetuudella*	66	26	5	2
- Työllisyysalueiden johto	60	31	9	0
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	71	23	2	4
Tunnistetaan ja otetaan huomioon palveluissa työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa olevat ryhmät***	62	29	9	0
- Työllisyysalueiden johto	46	42	13	0
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	75	20	5	0
Sallitaan vapaaehtoistyön tekeminen työttömyysetuudella***	42	28	24	6
- Työllisyysalueiden johto	17	35	43	5
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	62	23	8	7

*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä / * melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.

LIITE 3.6. Kuinka paljon seuraavat toimet parantavat työttömien työllistymistä työvoimapalvelujen johdon mukaan vuosina 2021, 2023 ja 2025.

	Paljon/ melko paljon %	Jonkin ver- ran %	Ei lainkaan/ vain vähän %
Tuetaan uutta yritystoimintaa			
2025	67	29	4
2023	63	34	3
2021	73	25	2
Lisätään henkilökohtaisen asiakaspalvelun määrää			
2025	55	38	8
2023	63	28	8
Lisätään monitoimijaisuutta ja monialaisuutta työvoimapalveluissa			
2025	53	37	9
2023	50	29	21
2021	65	29	6
Kehitetään palvelutarvearviointia*			
2025	51	42	8
2023	62	25	13
2021	73	17	10
Tunnistetaan ja otetaan huomioon palveluissa työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa olevat ryhmät**			
2025	46	42	13
2023	70	27	3
2021	78	18	4
Tarjotaan tukea omatoimiseen urasuunnitteluun***			
2025	41	45	15
2023	67	30	3
2021	62	39	0

***Tilastollisesti erittäin merkitsevä / ** merkitsevä / * melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.

LIITE 4.1. Missä määrin seuraavat asiat vaikuttavat oman alueen työnhakijoiden työllistymiseen työllisyysaluiden johdon mukaan.

	Paljon/ melko paljon %	Jonkin verran %	Vain vähän/ ei lainkaan %	Ei osaa sanoa %
Työpaikkojen riittämättömyys alueella	82	12	4	2
Mielenterveyden ongelmat	56	36	7	1
Fyysisen terveyden ongelmat	55	40	4	1
Puuttuva erityisosaaminen	54	32	11	3
Vanhentunut osaaminen	49	51	0	0
Etäisyys mahdollisiin työpaikkoihin	49	33	17	1
Työnantajista riippuvat syyt (esim. ennak- koluulot, korkeat vaatimukset)	42	45	12	1
Työkokemuksen puutteet	40	50	10	0
Liian matala koulutustaso	38	55	6	1
Päihderiippuvuus	37	46	13	4
Ansiotulojen ja etuuksien yhteensovitta- misen vaikeus	35	46	10	9
Erilaiset esteet työn vastaanottamiselle toiselta paikkakunnalta	35	41	17	7
Vaikeudet tarpeellisten työllisyyttä edistä- vien tukipalvelujen saamisessa	30	38	28	4
Puutteelliset digitaidot	29	56	12	3
Suomen tai ruotsin kielen puutteellinen osaaminen	29	54	16	1
Työelämätaitojen puuttuminen	25	52	14	9
Puuttuvat perustaidot	16	48	34	2
Merkittävät oppimisvaikeudet	16	53	23	8
Hoivavastuu	5	34	35	26

LIITE 6.1. Toteutuvatko seuraavat asiat Suomessa 2030-luvulla työllisyysalueiden johdon ja päättäjien mukaan.

	Samaa mieltä %	Eri mieltä %	Ei osaa sanoa %
Työnhakijan osaaminen vaikuttaa työllistymiseen enemmän kuin muut ominaisuudet (esim. ikä, vamma, ihonväri)	73	21	6
- Työllisyysalueiden johto	74	20	6
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	73	22	5
Digitaaliset ja tekoälyyn perustuvat ratkaisut ovat parantaneet työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta	71	23	6
- Työllisyysalueiden johto	67	25	7
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	75	20	5
Kotoutumista tukevat työllisyyspalvelut ovat helposti saavutettavia ja nopeita**	70	25	5
- Työllisyysalueiden johto	81	12	7
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	61	35	4
Työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt laajasti eri ammateissa	64	29	7
- Työllisyysalueiden johto	65	26	9
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	63	32	5
Henkilökohtainen työllistymistodennäköisyys määrittelee henkilöön käytettävät resurssit ja palvelut	64	20	16
- Työllisyysalueiden johto	67	21	12
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	62	19	19
Julkinen valta edistää jokaisen oikeutta työhön	61	33	5
- Työllisyysalueiden johto	61	33	7
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	62	34	4
Korkeakoulujen opiskelupaikkojen tarjonta vastaa työmarkkinoiden koulutetun työvoiman tarpeisiin	59	33	9
- Työllisyysalueiden johto	58	29	13
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	59	35	5
Hyvinvointialueita ja työllisyysalueita yhdistetään ja niiden määrä supistuu**	58	29	13
- Työllisyysalueiden johto	65	17	18
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	53	38	9
Sosiaaliturva joustaa niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa**	54	40	6
- Työllisyysalueiden johto	41	49	11
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	65	33	2

	Samaa mieltä %	Eri mieltä %	Ei osaa sanoa %
Työkyvyn haasteisiin reagoidaan nopeasti työvoima-, sote-, kuntoutus- ja koulutuspalvelujen yhteistyöllä*	52	42	7
- Työllisyysalueiden johto	43	45	12
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	58	39	3
Työllisyyspolitiikka ja sosiaaliturva mahdollistavat työnhakijoiden ja työntekijöiden jatkuvan osaamisen kehittämisen	48	42	9
- Työllisyysalueiden johto	50	40	11
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	47	45	8
Työn ja omaishoivan yhteensovittaminen on nykyistä joustavampaa***	48	37	15
- Työllisyysalueiden johto	30	45	25
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	62	31	7
Alue- ja elinkeinopolitiikka mahdollistavat asuminen ja työskentelyn kasvukeskusten ulkopuolella	48	42	9
- Työllisyysalueiden johto	50	40	10
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	47	45	8
Pitkäaikaistyöttömien määrää on saatu vähennettyä oleellisesti	32	61	8
- Työllisyysalueiden johto	30	59	11
- Työllisyydestä vastaavat lautakunnat	33	62	5

*** Tilastollisesti erittäin merkitsevä / ** merkitsevä / * melkein merkitsevä ero vastaajatahojen kesken.